

T.C.
ERZİNCAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI

BEŞİNCİ SINIF SOSYAL BİLGİLER
DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI İLE İLGİLİ
ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN
DEĞERLENDİRMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Ersin SAĞLAM

Danışman
Prof. Dr. Halil KOCA

Erzincan 2014

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu alışmada, İlköğretim Anabilim Dalının Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalında jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman / Jüri : Prof. Dr. Halil KOCA

Jüri : Prof. Dr. Adem BAŐIBÜYÜK

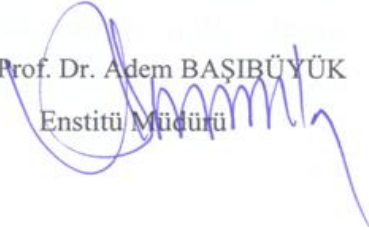

Jüri : Doç. Dr. Hüseyin Hüsnu BAHAR

Yukarıdaki imzalar, adı geçen öğretim üyelerine aittir. 05/05/2014

Prof. Dr. Adem BAŐIBÜYÜK
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Gelişen ve hızla değişen dünyada bilgiye ulaşma, bilgiyi özümseme ve bilgiyi gündelik hayata uygulamada her geçen gün yeni öğrenme modelleri geliştirilmektedir. Biz eğitimciler bu değişim ve gelişim aktif katılımcısı ve ana unsuru olmak zorundayız aksi takdirde öğrenme sürecinin pasif uygulayıcıları durumunda kalırız. Bireyleri yetiştirecek, toplumsal ihtiyaçlara cevap verecek eğitim programlarını geliştirmek artık bir zorunluluk olmuştur.

Ülkemizde benzer ihtiyaçları karşılamak için ilköğretim başlamak üzere ortaöğretime kademeli geçilecek şekilde ders programlarını değiştirmiştir. Yeni ders programları yapılandırmacı eğitim modeli esas alınarak hazırlanmıştır. Yapılandırmacı model öğrenci merkezli, keşfederek öğrenmeyi gerçekleştiren ve yaratıcı düşünmeyi destekleyen kuramdır.

Sosyal bilgiler ders programları yapılandırmacı kurama göre hazırlanmış ve uygulanmaya konulmuştur. Sosyal bilgiler ders programlarında değişikliğe gidilmesindeki amaç keşfeden, üreten, toplumsal sorunlara duyarlı bireyler yetiştirmektir. Yeni ders programı hakkında dönüt sağlamak amacı ile çalışma konusu beşinci sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programı ile ilgili, öğretmen görüşlerini değerlendirmesi olmuştur.

Yüksek lisan eğitimi almamda bana eğitim veren hocalarıma, meslektaşlarıma katkılarından ve desteklerinden dolayı teşekkür ederim.

Her zaman eğitimim de yanımda olan ve bana her durumda destek olan eşim ve kızıma teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmalarımın her safhasında yakın ilgi ve önerileri ile beni yönlendiren, her türlü yardımını esirgemeyen, kıymetli fikirlerinden çok istifade ettiğim değerli hocam, Prof. Dr. Halil KOCA ve Doç. Dr. Hüseyin Hüsnü BAHAR'a teşekkürlerimi sunarım.

BEŞİNCİ SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI İLE İLGİLİ ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRMESİ

Ersin SAĞLAM

Erzincan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yüksek Lisans Tezi, Mayıs 2014

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Halil KOCA

ÖZET

Bu araştırmada, beşinci sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programına (SBDÖP) ilişkin, öğretmen görüşlerini değerlendirmek amaçlanmıştır. Veriler Erzincan il merkezi, ilçe ve bağlı köylerde, ortaokullarda görev yapan 101 sosyal bilgiler öğretmeninden elde edilmiştir. Veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formunun yanı sıra SBDÖP değerlendirme ölçeği kullanılmıştır. Öğretmenlerin programın amaç, içerik, öğretim süreci, ölçme ve değerlendirme ve programının geneline ilişkin öğretmen görüşleri beş bölümde değerlendirilmiştir.

Araştırma sorularını cevaplamak için SBDÖP değerlendirme ölçeğinden elde edilen verilerden hareketle, araştırmanın birinci sorusunu cevaplamak için betimleyici istatistikler, ikinci soruyu cevaplandırmak için cinsiyet değişkeninde örnek t-testi, kıdem yılına göre programın değerlendirilmesinde ANOVA testi ve mezun olunan okul türü değişkeni ile ilgili veriler için Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenler programın kazanım bölümü ile ilgili orta düzeyde, içerik bölümü ile ilgili iyi düzeyde, öğretim süreci bölümü ile ilgili orta düzeyde, ölçme ve değerlendirme bölümü ile ilgili orta düzeyde ve programın geneli ile ilgili orta düzeyde olumlu görüşe sahip oldukları tespit edilmiştir. Programa ilişkin öğretmen görüşleri cinsiyet, mezun olunan okul türü ve mesleki kıdem değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal bilgiler dersi öğretim programı, program değerlendirme, Erzincan

**THE ASSESSEMENT OF TEACHERS' OPINIONS ABOUT
TEACHING PROGRAMME OF THE SOCIAL STUDIES
COURSE FOR THE FIFTH GRADE**

Ersin SAĞLAM

Erzincan University, Sosyal Bilimler Enstitüsü

The Institute Of Social Sciences Master Thesis, May 2014

Advisor: Prof. Dr. Halil KOCA

ABSTRACT

This research aims to evaluate teacher opinions on social sciences lesson education curriculum for 5th grades. The data was obtained from 101 social science teachers who work at the secondary schools where exist in the city centre of Erzincan, districts and villages. In this respect; a questionnaire was applied to investigate social sciences curriculum and personal information of social science teachers. By using the questionnaire data, the teachers' opinions were determined. The teachers evaluated the curriculum in five sections: aims, content, education period, ölçme değerlendirme and the general of the curriculum.

To answer the research's questions by using the data that maintained from SBDÖPDÖ; descriptive statics was used to answer the study's first question, at gender factor sample t-test was used for the second question, ANOVA test was used to evaluate the curriculum for seniority year and Kruskal Wallis H test was used for the data that depends on the factor of what kind of school the teachers graduated.

According to the consequences of research it is determined that the teachers has average positive opinion on curriculum's aim section, education period, testing and evaluating and the general of the curriculum on the other hand it is determined that teachers has a good aspect on content. Any meaningful difference is determined with the evaluation of the gender, the graduated school type and job seniority.

Key words: social sciences course curriculum, curriculum evaluation, Erzincan

İÇİNDEKİLER

TEZ KABUL TUTANAĞI.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
ÖNSÖZ.....	III
ÖZET.....	IV
ABSTRACT.....	V
İÇİNDEKİLER.....	VI
KISALTMALAR CEVELİ.....	IX
TABLolar DİZİNİ.....	X
I. GİRİŞ.....	1
A. Problem.....	4
B. Sayıtlar.....	4
C. Sınırlılıkları.....	4
D. Amaç.....	5
E. Önem.....	5
F. Tanımlar, Temel Kavramlar.....	6
II. KURUMSAL AÇIKLAMALAR VE BENZER ARAŞTIRMALAR.....	7
A. Kurumsal Açıklamalar.....	7
1. Yapılandırıcı Öğrenme Kuramı.....	7
2. Yapılandırıcı Öğrenme Kuramına Tarihsel Bir Bakış.....	10
3. Yapılandırıcı Öğrenme Kuramı Genel Özellikleri.....	13
4. Yapılandırıcı Kuramının Sınıflandırılması.....	15
a) Bilişsel Yapılandırıcılık.....	15
b) Sosyal Yapılandırıcılık.....	16
c) Radikal Yapılandırıcılık.....	18
d) Bilşsel ve Sosylal Yapılandırıcılık Kuramlarının Benzerlik ve ...	18
Farklılıkları.....	18
5. Yapılandırıcı Öğrenme Modelinde.....	20

a) Yapılandırmacı Öğretmen Özellikleri	20
b) Yapılandırmacı Öğrenci Özellikleri.....	24
c) Yapılandırmacı Sınıf Özellikleri	25
d) Yapılandırmacı Yaklaşımında Ders Özellikleri	29
e) Yapılandırmacılık Yaklaşımına Öğrenme Materyalleri Kullanımı..	32
f) Yapılandırmacı Öğrenmede Değerlendirme Durumları	33
B. Sosyal Bilgiler Dersinde Yapılandırmacı Öğrenme	35
1. Sosyal Bilgiler Dersinin 5. Sınıfta Önemi.....	35
Kaynak: MEB, 2005	37
2.Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı	38
2. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Genel Amaçları.....	41
3. Sosyal Bilgilerde Yapılandırmacı Yaklaşımın Önemi	43
5. Yapılandırmacı Öğrenme Kuramına Göre Bir Ders Saatinin İşlenmesi	46
C. İlgili Araştırmalar	49
IV. YÖNTEM.....	53
A. Araştırma Modeli (deseni).....	53
B. Evren ve Örneklem/Çalışma Grubu.....	53
C. Veri Toplama Araçları	53
1. Kişisel Bilgi Formu	54
2. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Değerlendirme Ölçeği.....	54
D. Verilerin Analizi	55
V. BULGULAR	57
A. Kazanımla İlgili Bulgular	57
B. İçerikle İlgili Bulgular	58
C. Öğretim Süreçleriyle İlgili Bulgular	59
D. Değerlendirmeye İlgili Bulgular	60
E. Programın Geneliyle İlgili Bulgular	62
F. Cinsiyet Değişkeniyle İlgili Bulgular.....	63

G.Kıdem Yılı Değişkeniyle İlgili Bulgular	63
H. Mezun Olunan Okul Türü Değişkeniyle İlgili Bulgular.....	64
İ. Cinsiyet T –Testi İle İlgili Bulgular	64
J. Kıdem Yılı Kazanım İle İlgili Bulgular	65
K. Kıdem Yılı İçerik İle İlgili Bulgular.....	66
L. Kıdem Yılı Öğretim Süreci İle İlgili Bulgular	67
M. Kıdem Yılı Değerlendirme İle İlgili Bulgular	68
N. Kıdem Yılı Programın Geneli İle İlgili Bulgular	69
O. Kıdem Yılı Toplam Puanlar İle İlgili Bulgular	70
Ö. Mezun Olunan Fakülte Türü Kazanım İle İlgili Bulgular	71
P. Mezun Olunan Fakülte Türü İçerik İle İlgili Bulgular	71
R. Mezun Olunan Fakülte Türü Öğretim Süreci İle İlgili Bulgular	72
S. Mezun Olunan Fakülte Türü Değerlendirme İle İlgili Bulgular	72
Ş. Mezun Olunan Fakülte Türü Program Geneli İle İlgili Bulgular.....	73
T. Mezun Olunan Fakülte Türü Program Geneli İle İlgili Bulgular	73
SONUÇ VE TARTIŞMA.....	74
ÖNERİLER	81
KAYNAKLAR.....	82
IX. EKLER.....	88

KISALTMALAR CEVELİ

Bs	: baskı
Ed	: Editör
F	: Frekans
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
N	: Örneklem Büyüklüğü
Ncss	: Amerikan Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (National Council for the Social Studies)
P	: Anlamlılık Derecesi (=Manidarlık) (significance)
SBDÖPDÖ	: Sosyal bilgiler dersi öğretim programı değerlendirme ölçeği
Spss	: Sosyal bilimler için istatistik paket programı (statistical packagefor the Social Sciences)
Sd	: Serbestlik Derecesi
Ss	: Standart Sapma
S	: Sayfa
TTKB	: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı
vb	: Ve benzeri
yy	: Yüzyıl
x	: Aritmetik Ortalama

TABLolar DİZİNİ

Tablo No	Tablo Adı	Sayfa No
Tablo 1	Davranışçı, Bilişsel ve Yapıcı Öğrenmenin Özellikleri	9
Tablo 2	Yapılandırmacı Sınıf Ortamı ile Geleneksel Sınıf Ortamının Karşılaştırılması.	28
Tablo 3	Geleneksel ve Yapılandırmacı Dersin Karşılaştırılması	29
Tablo 4	Sosyal Bilgiler Öğretim Programı 5. Sınıf Üniteler ve Doğrudan verilecek Beceriler	36
Tablo 5	Sosyal Bilgiler Öğretim Programı 5. Sınıf Öğrenme Alanları, Üniteler, Kazanım Sayıları ve Süreler	37
Tablo 6	Ortalama Puanlar İçin Değerlendirme Katsayıları	55
Tablo 7	Programın Tamamı ile Alt Boyutlarının Değerlendirmesine İlişkin İç Tutarlılık Katsayıları	55
Tablo 8	Kazanımlar Bölümü ile İlgili Öğretmen Görüşleri	57
Tablo 9	İçerik Bölümüyle İlgili Öğretmen Görüşleri	58
Tablo 10	Öğretim Süreci Bölümüyle İlgili Öğretmen Görüşleri	59
Tablo 11	Değerlendirme Bölümüyle İlgili Öğretmen Görüşleri	60
Tablo 12	Programın Bütünüyle İlgili Öğretmen Görüşleri	62
Tablo 13	Cinsiyet Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri	63
Tablo 14	Kıdem Yılı Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri	63
Tablo 15	Mezun Olunan Okul Türü Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri	64
Tablo 16	Öğretmenlerinin SBDÖP Ölçeği İle İlgili Görüşlerin Cinsiyete Göre Bağımsız t-Testi Sonuçları	64
Tablo 17	Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Kıdem Yılına Göre Kazanım Puanlarıyla İlgili Betimleyici İstatistikler	65
Tablo 18	Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Kıdem Yılına Göre Kazanım Puanlarıyla İlgili Tek Yönlü Varyans Analiz (ANOVA) Testi Sonuçları	65
Tablo 19	Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Kıdem Yılına Göre İçerik Puanlarıyla İlgili Betimleyici İstatistikler	66
Tablo 20	Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Kıdem Yılına Göre İçerik Puanlarıyla İlgili Tek Yönlü Varyans Analiz (ANOVA) Testi Sonuçları	66
Tablo 21	Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Kıdem Yılına Göre Öğretim Süreci Puanlarıyla İlgili Betimleyici İstatistikler	67
Tablo 22	Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Kıdem Yılına Göre Öğretim Süreci Puanlarıyla İlgili Tek Yönlü Varyans Analiz (ANOVA) Testi Sonuçları	67

Tablo 23	Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Kıdem Yılına Göre Değerlendirme Puanlarıyla İlgili Betimleyici İstatistikler	68
Tablo 24	Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Kıdem Yılına Göre Değerlendirme Puanlarıyla İlgili Tek Yönlü Varyans Analiz (ANOVA) Testi Sonuçları	68
Tablo 25	Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Kıdem Yılına Göre Programın Genel Puanlarıyla İlgili Betimleyici İstatistikler	69
Tablo 26	Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Kıdem Yılına Göre Programın Genel Puanlarıyla İlgili Tek Yönlü Varyans Analiz (ANOVA) Testi Sonuçları	69
Tablo 27	Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Kıdem Yılına Göre Toplam Puanlarıyla İlgili Betimleyici İstatistikler	70
Tablo 28	Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Kıdem Yılına Göre Programın Toplam Puanlarıyla İlgili Tek Yönlü Varyans Analiz (ANOVA) Testi Sonuçları	70
Tablo 29	Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Mezun Olunan Fakülte Türüne Göre Kazanım Puanlarıyla İlgili Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	71
Tablo 30	Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Mezun Olunan Fakülte Türüne Göre İçerik Puanlarıyla İlgili Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	71
Tablo 31	Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Mezun Olunan Fakülte Türüne Göre Öğretim Süreci Puanlarıyla İlgili Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	72
Tablo 32	Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Mezun Olunan Fakülte Türüne Göre Değerlendirme Puanlarıyla İlgili Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	72
Tablo 33	Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Mezun Olunan Fakülte Türüne Göre Programın Geneli Puanlarıyla İlgili Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	73
Tablo 34	Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Mezun Olunan Fakülte Türüne Göre Toplam Puanlarıyla İlgili Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	73

I. GİRİŞ

Değişim ve gelişimin sürekli olduğu dünyamızda bireyin bilgiye ulaşma, bilgiyi özümseme, edinilmiş bilgiyi hayata uygulayabilme becerisini geliştirmek eğitimin temel hedefi haline gelmiştir. Geleneksel öğretim kuramlarında öğrenci edilgen, pasif ve sürekli bilgiyi hazır alıcı konumundadır Oysaki dünyada baş döndürücü bilimsel ve teknik gelişmenin varlığı öğrencinin yeni bilgi alma, bilgiye ulaşma yollarını aramaya sevk etmektedir. Artık öğrenci öğrenme sürecini izleyen ve dinleyen olmaktan çıkıp araştıran, öğrenme sürecinin ilk basamağından başlayarak öğrenmenin aktif katılımcısı, bilgiyi kendi zihinsel şemalarına uyumlu hale getiren ve değişimi hem yapan hem de değişimin öznesi haline gelen konumundadır.

Bireyler yaşamlarını devam ettirebilmek ve anlamlı kılabilmek için, yaşamlarının her anında, çeşitli öğrenme durumlarıyla karşı karşıya kalmaktadırlar. Öğrenmenin gerçekleşmesi ve kalıcılığının sağlanması bireyin öğrenme sürecine etkin ve etkili bir biçimde katılımı ve çevresiyle etkileşimi sonucunda mümkün olmaktadır. Bu etkileşim sonucunda birey, toplumsal doku içinde yeni bilgi ve deneyimler edinirken, aynı zamanda kendisi de o toplumsal dokuya yenilikler katmaktadır. Bireyin toplum içinde etkili bir şekilde yaşamını devam ettirebilmesi, bireyin toplumla hem uyum içinde olabilmesi hem de topluma yenilikler katabilmesine bağlıdır.

Klasik öğretim teknikleri geçmiş toplumlarda, insan yetiştirme modeline uygun öğretim yaklaşımlarıdır. Geçmiş dönemlerde birey bilgiye informal, eğitim ortamından uzak ve bilgiyi aktarma yoluyla edinen konumundaydı. O günkü şartlarda toplumun ihtiyacını karşılayabilmekte olan eğitim sistemleri artık toplumsal değişim, gelişim ve ihtiyaçları karşılamada yetersiz kalmaktadır.

Yeni dünyada bireylerin ve toplumun eğitimden beklentisi öğrencilerini düşünmeye sevk eden, araştırma becerisini geliştiren, iletişim becerisini artıran, bilgiye ulaşabilen, bilgiyi kendi bilgileri ile yapılandıran, problemlerini çözebilen, bilim ve teknolojiyi kullanan ve bilim üreten, grup çalışmalarına katılan, öğrenirken

öğreten ve kendi kendine karar verebilen nesillerin yetiştirecek eğitim yaklaşımlarına ihtiyaç duymaktadır.

Toplumun eğitim ve öğretimde ki beklentisine paralel olarak yeni eğitim yaklaşımları gelişmiştir. Yapılandırmacılık ülkemizde, İngilizce constructivism sözcüğünün karşılığı olarak kullanılmaktadır. Yine oluşturmacılık, kurmacılık, bütünleştiricilik, yapılandırıcı öğrenme, yapısalcı öğrenme, oluşumcu yaklaşım gibi kelime ve kavramlarla yapılandırmacılık ifade edilmektedir (Demirel 2001, 241). Yapılandırıcı öğrenmede öğrenen yeni karşılaştığı bilgi önce bir dengesizlik oluşturur ardından eski bilgileri ile karşılaştırır, öğrenilmiş bilgi ile yeni bilgi bütünleştirilerek yeniden bir bilgi oluşturulur ve bilişsel denge yeniden sağlanır.

Yapılandırıcı yaklaşım öğrenci merkezli, aktif öğrenci ve öğrenme ortamı, bilgi üreten, problem çözen ve etkin birey yetiştirmede etkili bir öğrenme modeli olduğu için 21.yy öğrenme modeli haline gelmiştir. Bu gerekçelerden sosyal bilgiler ders programları yapılandırıcı kuramı esas alacak şekilde yeniden hazırlanmıştır.

Dünyada eğitim alanında yaşanan yenilikler, reformlar ve değişimler; bilgi toplumuna geçişte gerekli olan nitelikleri kazanmak ve küreselleşme sürecinde ülkeler arasında söz sahibi olma zorunluluğundan kaynaklanmıştır (Bıkmaz, 2006:101). Klasik ders programları ile ülkemizin çağdaş nesiller yetiştirme ve dünya ile rekabet etme şansı yoktur. Dünya ile rekabet etme yeteneğini geliştiren, yaratıcılığı ön plana alan yeni ders programlarını hayata geçirme amacı ile 2007–2008 eğitim-öğretim yılında yapılandırıcı öğrenme kuramına göre hazırlanan sosyal bilgiler ders programı uygulamaya başlanmıştır.

Sosyal bilgiler, kiritik sosyal konularda vatandaşlık becerilerinin uygulanması amacıyla, sosyal ve beşeri bilimler kavramlarının disiplinlerarası bir yaklaşımla kaynaştırılmasıdır. (Barth 1991, 7). Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (National Council Social Studies) ise sosyal bilgileri, iyi bir vatandaş yetiştirmek için edebiyat, güzel sanatlar ve sosyal bilimlerin disiplinler arası yaklaşımla bir arada olan bilim dalı olarak tanımlanabilir.

Ders programları içerisinde sosyal bilgiler, arkeoloji, tarih, hukuk, coğrafya, ekonomi, siyasal bilimler, matematik, din, sosyoloji, felsefe, psikoloji, sanat, doğa bilimleri ve antropoloji bilimlerinden oluşan disiplinlerarası bir programdır.

Sosyal bilgiler dersi, teknoloji sayesinde hızla küçülen dünyada farklı kültürlerle bağlı toplumları bilgi temeli demokratik vatandaş yetiştirmek ve sorunlara akılcı çözümler getiren bireyler yetiştirmeyi amaçlamıştır (NCSS 1993, 3).

Öğretim programı birbiri ile dinamik ilişkileri olan hedefler, içerik, öğretim süreçleri ile ölçme ve değerlendirme boyutlarından oluşur (Demirel 2004). Birbiri ile ilişkili dört alt boyuttan oluşan öğretim programı, planlı çalışma sürecindeki öğretmene önemli kolaylıklar sağlar. Bu nedenle, öğretmenlerin öğretim programını ve bu programın amaçlar, içerik, öğretim süreçleri ve değerlendirme ile ilgili öğelerini iyi tanımasının yanı sıra, programın bütününe ilişkin olumlu yönelimlere de sahip olması gerekir.

Öğretim programının temel öğelerinden birincisi olan hedefler, 2005 SBDÖP’da “kazanımlar” olarak ifade edilmiştir. 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında 8 üniteye ve 46 kazanıma yer verilmiştir. Programda her bir ünite bir öğrenme alanı ile ilişkilendirilmiş, kazanımların gerçekleştirilmesi için toplam 108 ders saati öngörülmüştür. Sosyal Bilgiler Öğretimi Programında önceki programlardan farklı olarak içerik bölümü oluşturulmamıştır. Sadece kazanımların getirdiği bir içerik sınırlaması söz konusudur. Yeni 5. Sınıf SBDÖP 108 ders saati ve 47 kazanımdan oluşmaktadır. Ayrıca “*Birey ve Toplum, Kültür ve Miras, İnsanlar Yerler ve Çevreler, Üretim, Dağıtım ve Tüketim, Bilim, Teknoloji ve Toplum, Guruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler, Güç, Yönetim ve Toplum ve Küresel Bağlantılar*” olarak 8 öğrenme alanından oluşmaktadır. “*Haklarımı Öğreniyorum, Adım Adım Türkiye, Bölgemizi Tanıyalım, Ürettiklerimiz, Gerçekleşen Düşler, Toplum İçin Çalışanlar, Bir Ülke Bir Bayrak ve Hepimizin Dünyası*” olmak üzere sekiz üniteden halinde hazırlanmıştır. (MEB, 2005).

Sosyal bilgiler programında derslerin işleniş aşamaları programda ayrıntılı olarak verilmiştir. Öğretmen kılavuz kitapları ve öğrenci çalışma kitapları yeni programa uyumlu hale getirilmiş etkinlikler programın temellerine uygun biçimde hazırlanmıştır.

Çalışmada 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının amaçlar, içerik, eğitim-öğretim süreci, değerlendirme boyutlarını da içine alan genel bir değerlendirmesi için ders öğretmenlerinin görüşlerine başvurulmuştur.

A. Problem

2005-2006 eğitim öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığınca sosyal bilgiler ders programı yapılandırmacı öğrenme kuramına göre yeniden hazırlanmıştır. Sosyal bilgiler ders programı hakkında sosyal bilgiler dersini işleyen öğretmenlerin yapılandırmacı öğrenme kuramına göre ders programının hedefleri, içerik, öğrenme –öğretme süreci, değerlendirme ve programın bütünü hakkındaki görüşlerine başvurulmuştur. Bu araştırmada “beşinci sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programı ile ilgili, öğretmen görüşlerini değerlendirmesi” problem cümlesi olarak belirlenmiş ve araştırma sonucunda öğretmenlerin sosyal bilgiler ders programı ile ilgili hangi görüşlerin ortaya çıkacağı araştırılmıştır.

B. Sayıtlar

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin anket sorularını samimiyetle cevapladıkları, ölçeğin beşinci sınıf sosyal bilgiler ders programını ölçmede yeterli olduğu varsayımından hareket edilmiştir. Araştırmada ulaşılan denek sayısının sosyal bilgiler ders programını ölçmede yeterli olduğu kabul edilmiştir. Deneklerin anketleri yansız ve içten cevapladıkları varsayılmıştır.

C. Sınırlılıkları

Araştırma, Erzincan ili, merkez ilçe, belde, ilçeler ve bağlı köylerdeki ortaokullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleri ile sınırlıdır. Araştırmanın yapıldığı okullar ekler bölümünde verilmiştir.

D. Amaç

Araştırmanın amacı, beşinci sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının (SBDÖP) öğretmen görüşlerine göre amaç, içerik, öğretim süreçleri, ölçme-değerlendirme ve programın bütünlüğüne ilişkin olarak değerlendirmektir. Bu amaçla aşağıdaki araştırma sorularının cevap aranması planlanmıştır:

1. SBDÖP'in amaç, içerik, öğretim süreçleri, ölçme-değerlendirme ve programın bütünlüğüne ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?
2. SBDÖP'e ilişkin öğretmen görüşlerinin;
 - a. Cinsiyet,
 - b. Mesleki kıdem,
 - c. Mezun olunan yükseköğretim kurumunun türüne göre,Anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmektir.

E. Önem

Sosyal bilgiler ders programının uygulayıcıları olan öğretmenler programı ne kadar etkili ve verimli bir şekilde uygularlarsa sosyal bilgiler programının hedeflediği sonuçlara ulaşmada o kadar başarı elde edilir. Öğretmenlerin yeni sosyal bilgiler dersi öğretim programını tanımaları, programın özelliklerini bilmeleri ve programı özümsemeleri programı uygulama ve programın eksikliklerini tespit etmede o kadar faydalı olacaktır. 2005-2006 eğitim-öğretim yılında itibaren uygulamaya başlanan ilköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler ders öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri tespit etmek bakımından önemlidir. Araştırmanın sonuçları programın değerlendirilmesini sağlayacak, sosyal bilgiler programının mevcut durumunu incelemek ve programın olumlu ve olumsuz yönlerini tespit etmek aynı zamanda değiştirilmesi ve geliştirilmesi gereken yönlerini belirlemektir.

F. Tanımlar, Temel Kavramlar

Yapılandırıcılık: Öğrencilere bir takım temel bilgi ve becerilerin kazandırılması gerektiği görüşünü inkâr etmeksizin, eğitimde bireylerin daha çok düşünmeyi, anlamayı, kendi öğrenmelerinden sorumlu olmayı ve kendi davranışlarını kontrol etmeyi öğrenmeleri gerektiğini savunan bir görüştür (Saban 2004, 167).

Sosyal Bilgiler: toplumsal gerçekle kanıtlamaya dayalı bağ kurma süreci ve bunun sonunda elde edilen dirik bilgilerdir” (Sönmez 1999, 17).

Öğretim: Tüm öğretme faaliyetlerinin önceden belirlenmiş hedefler doğrultusunda planlı ve kontrollü olarak düzenlenmesi ve yürütülmesidir. Yani önceden belirlenen hedefler doğrultusunda planlı ve kontrollü biçimde öğrenmenin gerçekleşmesi sürecidir (Fidan 1996).

II. KURUMSAL AÇIKLAMALAR VE BENZER ARAŞTIRMALAR

A. Kurumsal Açıklamalar

1. Yapılandırmacı Öğrenme Kuramı

Davranışçı ve bilişselci kuramların yanında 20. yüzyılın son 20 yılı içerisinde radikal değişiklikler öngören yeni bir kavramsal bakış açısı sunan yapıcılık "constructivism" eğitimin gündemine gelmiştir. Bu kavramın kökenleri Piaget'in genetik epistemolojisine; Kelly'nin yapıcılığına; yaparak öğrenme, durumlu öğrenmenin en önemli savunucularından olan J.Dewey'in pragmatizmine, yani toplumun değişen ihtiyaçlarını karşılamak için eğitimin yeniden yapılandırmasının gereğini içeren görüşlerine dayandırılmaktadır. Yapıcılığı yine Dewey gibi geleneksel eğitime karşı çıkan ve eğitimi hayat için hazırlık olarak değil, eğitimin yaşamın ta kendisi için olduğunu savunan J.J.Rousseau'nun görüşüne de bağlantılı olduğunu savunulmaktadır (İkiel 2002).

Yapıcılığı; Vygotsky'nin bilginin sosyal olarak dil kullanılarak yapılandırıldığı görüşüne; Bruner'in keşfedici öğrenmesine hatta Socrates'ın kendisini bir öğretmen olarak değil de fikirleri ortaya çıkaran başka bir deyişle öğrenmeyi kolaylaştıran bir metot olduğuna, öğrenmenin bireyin bilişselliğinde olduğunu iddia eden görüşlerine kadar uzanmaktadır. Yapılandırmacı öğrenme kuramı ile ilgili bir çok bilim adamı çalışmalar yapmıştır. Yapılandırmacılıkla ilgili ilk fikirler, Piaget ve J. Dewey ileri sürmüştür (Özden 2003, 56).

Öğrencinin bilgiyi inşaa etmede aktif olarak rol aldığı "öğrenmeyi gelecek yaşama hazırlık değil yaşamın kendisi" olarak gören felsefeciler William James ve John Dewey, bilginin öğrencinin etkin katılımı ile yapılandırabileceğini savunmuşlardır (Erdem 2001, 4).

Davranışçı ve Bilişselci kuramların bakış açılarına göre yapıcı kuram, öğretme ve öğrenmeye farklı yaklaşmaktadır. Bilişselcilere göre yapıcı öğrenme teorisi bilgilerimizi nasıl yapılandırdığımızı anlamaya çalışan felsefenin bir branşıdır. Yapıcı kuramcılar şu soruları sorarlar:

Bir şeyleri bilmekten neyi amaçlıyoruz?

Bildiğimizi nasıl anlarız?

Bu bilgiler düşünce süreçlerimizi nasıl etkiler?

Davranışçı kuramı savunan düşünürler bilişselci görüşe göre bilginin ve nesnel gerçeklerin, bireyin zihni dışında doğada var olduğunu savunur. Böylece bilgi nesnedir. Davranışçılar öğrencilere zihnin dışındaki bilgiyi anlatır ve öğrencilerin bu bilgilerle zihinlerinde bilgiyi yapılandırmasını ister (Jonassen & Merrill, 1991) yapıcılığa ilişkin varsayımlarını şu şekilde belirlemiştir:

- 1) Bilgi yaşantılar yoluyla öğrenilir.
- 2) Öğrenme, kişiyi çevrede edindiği izlenimdir.
- 3) Öğrenme, tekrarlara dayalı şekilde kazanılan ve öğrenin süreçte aktif olduğu yapılandırma sürecidir.
- 4) Kavramsal öğrenme; bilgilerin paylaşılması, farklı görüşlerin öne sürülmesi ve kendi görüşlerimizin birlikte öğrenmeye dönüşmesiyle oluşmaktadır.
- 5) Öğrenme somut görülebilir durumlarda meydana gelmektedir. Değerlendirme hedeflere uygun şekilde ve hedeflerle bütünlük içerisinde yapılmalıdır (Hafer & Pinirch, 1997).

Aşağıdaki tabloda davranışçı, bilişsel ve yapılandırıcı yaklaşımların çeşitli öğelere göre farklılıkları gösterilmiştir.

Tablo 1: Davranışçı, Bilişsel ve Yapıcı Öğrenmenin Özellikleri

Temel Öğeler	Davranışçı	Bilişsel	Yapılandırmacı
Bilginin niteliği	Nesnel gerçekliğe dayalı, bilen kişiden bağımsız.	Nesnel gerçekliğe dayalı, bilen kişinin önbilgilerine dayalı	Bireysel ve toplumsal olarak yapılandırılan öznel gerçekliğe dayalı
Öğretmenin rolü	Bilgi aktarma	Bilgi edinme sürecini yönelme	Öğrenciye yardım etme, işbirliği, rehberlik
Öğrencinin rolü	Edilgen	Yan etkin	Etkin
Öğrenme	Koşullanma sonucu davranıştaki açık değişim	Bilgiyi işleme	Bireysel olarak keşfetme ve bilgiyi yapılandırma
Öğrenme türü	Ayırma, Genelleme, İlişkilendirme, Zincirleme	Bilgileri kısa dönemli bellekte işleme, uzun dönemli belleğe depolama	Gerçek durumlara dayalı sorun çözme
Öğretim türü	Tümevarımcı	Tümevarımcı	Tümdengelimci
Öğretim stratejileri	Bilgiyi sunma, Alıştırma yapma, Geribildirim verme	Öğrencinin bilişsel öğrenme stratejilerini harekete geçirme	Etkin özdenetim, içten güdülenmiş araştırmacı öğreneme
Eğitim ortamları	Çeşitli geleneksel ortamlar(programlı öğretim, bilgisayar destekli öğretim vb.)	Öğretmen ve bilgisayara dayalı öğretim	Öğrencinin ilerlemek için zihinsel/fiziksel tepkiler göstermesini gerektiren etkileşimli ortamlar
Değerlendirme	Öğretim sürecinden ayrı ve ölçüte dayalı	Öğretim sürecinden ayrı ve ölçüte dayalı	Öğrenme süreci içinde ve ölçütten bağımsız

Davranışçı, Bilişsel ve Yapıcı Öğrenmenin Özellikleri (Deryakulu 2000)

Öğrenenin bilgiyi yapılandırması zihnine uygun objelerle tanışması neticesinde oluşur. Öğrenen kendisi için merak uyandıran, ilgi ve yeteneklerine uygun bilgilerle karşılaşması öğrenmeye karşı motivasyonunu artırır (Yıldırım ve Şimşek 1999, 20).

2. Yapılandırmacı Öğrenme Kuramına Tarihsel Bir Bakış

Günümüz dünya sorunlarına çözüm üretebilmek için eğitilmiş bireylere daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır. Klasik eğitim kuramları yeni sorunlara çözüm üretecek bireyler yetiştirmekte yetersiz kalmaktadır. Bu aşamada temeli geçmiş bilgi birikimlerine dayanan ve günümüz bilgileri ile geliştirilmiş yapılandırmacı öğrenme kuramı doğmuştur. Yapılandırmacılık bilginin doğasına bilginin nasıl inşa edildiğine değinmektedir.

Yapılandırmacılık kuramının temelleri “bilgi sadece algıdır” diyen Socrates, Platon ve Aristo’nun çalışmalarına kadar dayanmaktadır. Platon yapılandırmacılığı Socrates’in öğretim yöntemini izleyerek kullanmıştır. Sokrates öğretmez, düşünmeyi, çelişkileri, örtüleri açıp gerçek kavramları ortaya çıkarır (Aytaç, 1992).

J.J.Rousseau geleneksel eğitim modelinin uygulandığı ezberci ve okumaya dayalı eğitimin öğrencinin derse aktif katılımını engeldiğini belirtmiştir. Rousseau’ya göre, bu eğitim yöntemi öğrenciyi sıkmakta ve bilgi yapılandırmayı engellemektedir. Rousseau gibi Pestalozzi de ezbere dayalı öğrenmenin kalıcı olamayacağını belirtmiştir. Özellikle Rousseau’nun “Emile” çalışması bugün ilerlemecilik olarak da bilinen yapılandırmacılığın temelini oluşturmaktadır (Akt. Yurdakul).

Aynı zamanda yapılandırmacılığın temellerini oluşturduğu kabul edilen Immanuel Kant “*Saf Aklın Eleştirisi*” adlı tezinde yeni bilgi ve önceki yaşantının işlevsel uyumunu incelemiştir. O, zihnin kuralları doğadan çıkarmadığını, bu kuralları doğaya verdiğini düşünmüş ve gözlem, deney ve genel kurallara dayanan Newton psikolojisinin sayılılarına karşı olduğunu ifade etmiştir. Kant “*Bir şeyi bilen, onu açıklayabilendir*” diyen Vico’nun bu fikrini geliştirerek insanın bilgiyi almada aktif olduğunu, yeni bilgiyi daha önceki bilgileriyle ilişkilendirdiğini ve onu kendi yorumu ile kurarak kendisinin yarattığını savunmuştur. Kant’a göre bireyler bilgiyi aktif bir şekilde alır, önceden kabul ettiği bilgiye bağlar ve kendi yorumu haline getirirler (Cheek, 1992).

Bilginin oluşma süreci ile ilgili olarak görüşleri olan John Locke, duyarlık ve algının basit düşünceleri üreteceğini ve bu düşüncelerden doğuştan gelen yetenekler sayesinde daha karmaşık düşüncelerin oluşturacağını söylemiştir.

Locke'a göre zihin, edinilen basit fikirleri daha sonra yeni bir şey oluşturmak için kullanılabilir (Phillips, 1994'ten Akt. Özmen, 2003).

Doğalcılar, deneyselcilere göre zıt kutuplarda yer almışlardır. Immanuel Kant ve Noam Chomsky gibi doğalcılara göre, yaşadığımız çevre tahmin edildiği gibi belli bir düzende değildir. Doğalcılar, öğrencilerin zihinsel olarak bilgi hakkında belli bir fikir olgunlukta olmadıkları için bilgiyi öğrenmede zorlandıklarını savunmaktadır. Deneyselcilik, doğalcılık ve yapılandırmacılık arasındaki farklar şöyle bir benzetmeyle açıklığa kavuşmaktadır: Bir öğrencinin bilgisinin legolardan oluşan bir kule olduğunu, her bir logonun bir bilgi parçası olduğunu, bu bilgi parçalarının kulede bulunan diğer bilgilerle ilişkili olduğu görüşünden hareketle, deneyselciler bir öğrencinin zihni, öğretmen için öğrencinin zihninde kuleyi yapan kişidir. Öğretmen, bir şey öğrettikçe doğru noktaya başka bir lego koymaktadır. Doğalcılar, öğrencilerin doğduğunda kulenin zaten yapılmış olduğunu savunur. Öğretmenlerin yapacağı tek şey onların kendi "içine dönmelerine" yardım etme ve ne bildiklerini görmelerini sağlama ya da çocukların beyni geliştikçe zihinlerindeki kuleyi kendiliğinden inşa etmesini beklemedir. Yapılandırmacılara kurama göre, öğretmenler "legoları" sağlamakta ancak; legoları öğrencilerin kendisinin üst üste koymaları için gerekli rehberliği yapmaktadır. (Byrnes 2001, 14-16 Akt: Yurdakul).

Bruner'in, keşfetmeye dayalı öğrenme kuramında, deney, gözlem araştırma, görüşme, görüşlerini savunma gibi yöntemler kullanılmaktadır. Öğrenciler bu yöntemleri kullanarak kendi görüşlerini yapılandırır. Burada öğretmenin rolü çok güçlüdür ve öğrenciye rehberlik etmektir (Sutherland 1992). 1920'lerde bilginin nereden geldiği konusunda deneyselciler (empricism) ve doğalcıların (nativism) farklı açıklamaları göze çarpmaktadır. Filozof John Locke ve psikolog Edward Thorndike gibi deneyselciler, insanların doğduklarında zihninin "boş bir yaz-boz tahtası" olduğuna, diğer bir anlatımla, çocukların zihinleri doğduklarında boş bir levha halindedir görüşündedirler. Deneyselcilere göre, çocukların doğuştan sahip oldukları özellikleri, çevreyi algılamaları olaylar ve bilgiler arasında bağlantı kurmalarını sağlamaktadır. John Locke geleneğinde öğrenme, uygulamalarla bilginin toplanması süreci olarak algılanmıştır.

Bireyin pasif bir alıcı olduğu yönündeki bu düşünceler, yapılandırmacı bir görüş olarak kabul edilmemektedir (Byrnes 2001, Phillips 2000, Wheatley, 1991 Akt: Yurdakul).

Rousseau ise öğrenmenin duyular, deneyimler ve aktiviteler yoluyla gerçekleştiğine inanır. Bilgi duyular yoluyla keşfedilir, karşılaştırılır ve deneyimlerle yargılanır. Bunun için Rousseau; eğitimin, çocuğun eğitim aldığı basamağa uygun olacak biçimde ayarlanmasını, yani çocuğun her gelişim dönemindeki ilgi ve ihtiyaçlarına cevap verecek biçimde olması gerektiğini ifade etmektedir (Aytaç, 1992). Rousseau gibi, yaparak öğrenme ve durum tabanlı öğrenmenin en büyük öncülerinden olan John Dewey’de geleneksel eğitim anlayışındaki ezberciliğe karşıdır ve eğitimin yaşama hazırlık değil yaşamın kendisi olduğunu düşünür (Duffy ve Cunningham 1996, 72).

Dewey’e göre her şey değişir. Değişmeyen ise doğal ortamlarda sürekli değişecek olan deneyimlerdir. İnsan için esas olan budur. Zihin deneyimlerin sayesinde gelişir. Dolayısıyla, birey çevresiyle etkileşim içindedir ve sürekli gelişip, değişen bir canlıdır (Tezci ve Gürol, 2001). Dewey öğrencilerine, onların ilgisini çekecek, aktif olarak katılabilecekleri araştırma yapabilecekleri projeler yaptırılması gerektiğini vurgular. Dewey’in öğrencisi olan Kilpatrick de düşüncenin kişi ile çevre arasındaki uyum olduğunu söyler. Kilpatrick, proje çalışmalarında öğrenci özerkliği üzerinde Dewey’den daha fazla durmasına rağmen, Dewey gibi proje çalışmalarının, eğitim programının merkezinde olması gerektiğine inanır (Marlowe & Page 1998). Bilgi yapılandırmada proje çalışmaları önemli bir yer tutmaktadır. Proje çalışmalarının işlem basamaklarına baktığımızda öğrencinin zihinsel aktivitelerinin her zaman açık ve aktif olduğunu görmekteyiz. 20. yüzyılda yapılandırmacılığın epistemolojik temelleri ortaya koyan bakış açısı, Kuhn, Wittgenstein ve Morty ile ortaya çıkmıştır. Onlar bilginin dış gerçekliğin temsili değil, bireyler tarafından oluşturulan bir yapı olduğu fikrini savunmuşlardır “(Duffy ve Cunningham 1996,).

Yapılandırmacılık XX. Yüzyılın başlarında itibaren gelişmeye ve uygulamalara temel oluşturmaya başlamıştır. Yapılandırmacılık alanında asıl dönüm noktası söz konusu yüzyılın ikinci yarısında ve son zamanlarda ortaya çıkan Piaget, Vygotsky, Asubel, Bruner ve Von Glasersfeld gibi araştırmacıların çalışmalarıyla gerçekleşmiştir. Başlangıçta bilim adamlarınca geliştirilen ve bir felsefi teori olarak kabul gören yapılandırmacılık, günümüzde eğitim, psikoloji ve teknolojik alanlarında kullanımı yaygınlaşmıştır. Yapılandırmacı kuram, bilginin öznesi, nasıl öğrendiğimiz ve zihnimizde bilgiyi anlamlandırma sürecinin çevre ile etkileşimi gibi bilişsel süreçlerle ilgilenerek, eğitim ortamlarına kaynak oluşturmaktadır (Açıköz, 2003).

Genel bir değerlendirme yapmak gerekirse yapılandırmacı öğrenme kuramı, bireyin bilgiyi nasıl algıladığını ve anlamlandırıldığını açıklayan bir öğrenme kuramıdır. Yapılandırmacılık kuramında öğrenme süreci; yeni karşılaşılan bir durum önce, zihinde dengesizlik oluşturur ardından bilgi anlamlandırılır ve zihinsel denge yeniden sağlanır. Öğrenmeden ziyade bireyin bilgiyi nasıl bir yolla edindiği, anlamlandırıldığı üzerinde durmaktadır. Dolayısıyla, yapılandırmacı öğrenme yaklaşımında öğrenci öğrenme sürecinde sorumluluk almalı, sürece aktif katılım sağlamalıdır. Bunun için; öğretmen derslerde her öğrencinin farklı olduğu görüşünden hareketle, farklı öğrenme stratejileri kullanılmalı, çağdaş öğretim yöntemler dediğimiz buluş yolu, proje tabanlı öğrenme, işbirlikçi grup metodu ve örnek olay incelemesi gibi yöntemlere başvurulmalıdır. Böylece öğretmenin rolü, öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştırıcı bir rehber, bir yardımcı veya bir kılavuz olacaktır (Saban 2005,79).

3. Yapılandırmacı Öğrenme Kuramı Genel Özellikleri

Yapılandırmacı teori: dışardan bir yerde öğrenenden bağımsız bir bilgi olmadığını, sadece öğrenirken kendi kendimize yapılandırdığımız bilginin var olduğunu savunur (Özden 2000, 37).

Yapılandırmacılık öğrenme alanında farklı bilim adamlarının ileri sürdüğü fikirler ışığında yapılandırmacı yaklaşımı genel özelliklerini şöyle sıralayabiliriz.

- 1) Öğrenen bilgiyi dışardan hazır bir şekilde almaz, öğrenme sürecine etkin katılımı ile yapılandırır.
- 2) Öğrenme uyum neticesinde oluşur. Öğrenci önceki öğrenmeleri ile yeni öğrendiği bilgiyi ilişkilendirilip uyum sürecini sağlayarak bilgiyi anlamlandırır.
- 3) Bilgi sosyal çevre ile etkileşim sonucu oluşur. Öğrenenin öğrenme çevresi ne kadar zengin olursa o kadar çok uyarıcı ile karşılaşır. Yeni uyarıcılarla girilen etkileşim sonucunda bilgi alış- verişi yapılır. Karşılaşılan sorunlar işbirlikçi metotla çözüme kavuşturulur. Kısaca öğrenme etkileşim ürünüdür diyebiliriz.
- 4) Öğrenen her yeni bilgiyi anlamlandırırken yeni bir kavramla adlandırır ve kavramsal değişim meydana gelir.
- 5) Öğrenen için her bir öğrenme öznedir. Her bir bilgi öğrenen için farklı anlamlar içermekte ve yalnızca öğrenene aittir.
- 6) Öğrenen yeni bir bilgi öğrenirken içinde bulunduğu durumdan etkilenir. Öğrenene işine yaramayacak ve ezbere dayalı bilgi yerine, günlük yaşamda karşılaşacağı sorunlara, olaylara çözüm getirecek bilgiler verilir.
- 7) Bilgiyi yapılandırma sürecine öğrenen, zihinsel süreçlere duygularını da katar. Öğrenenin iç dünyası, duygu durumu ve becerileri öğrenme sürecini etkiler.
- 8) Öğrenilen bilgi kullanışlı olmalıdır. Öğrenenin hayatına olumlu katkı sağlayan bilgi kalıcı olur.
- 9) Öğrenme bireyin zihinsel, duygusal, sosyal ve fiziksel gelişimine uygun olmalıdır.
- 10) Öğrenme öğrenini merkeze alır ve hayatı boyunca öğrenme devam eden bir süreçtir (Saban 2002).

Yapılandırmacılık kuramının öne çıkan en önemli özelliği öğretim sürecinde öğrencinin aktif olmasıdır. Öğretimin merkezinde öğrenci bulunmaktadır. Aynı zamanda yapılandırmacılıkta öğrencinin sosyal statüsü, zihinsel ve bedensel gelişim, hazırbulunuşluk düzeyi, ilgi, ihtiyaçları ve yetenekleri yapılandırmada önemlidir. Yapıcı öğrenme yaklaşımına göre öğrenme, öğrencilerin yeni karşılaştığı bağlamları (bilgileri, durumları, problemleri, karışıklıkları vb gibi) eski öğrenme süzgecinden

geçirerek özümsemesi, mevcut bilgi ve tecrübelerin zihinsel alanını genişletmesi, bilgileri kendisine göre yeniden yapılandırmasıdır (İkiel 2002, 8).

Yeni öğrenilen bilgiler, öğrencinin mevcut bilgileri ile karşılaşacakları sorunları baş etmede kendisine yardımcı olması bakımında önemlidir. Bu durum öğrencinin hayata karşı hazır ve sorun çözme yeteneği yüksek bireyler olmasını sağlar. Yapıcı öğrenmeler öğrencilerin akranları ile paylaşım içinde olduğu grup çalışmalarısıyla öğrenirken öğretene olma fırsat tanıdığı söyleyebiliriz. Öğretimin her aşamasında eski yeni bilgi yapılandırmalarının etkileşimini görebiliriz (İkiel 2002, 9).

4. Yapılandırmacı Kuramının Sınıflandırılması

Yapıcı öğrenme kuramı kendi içerisinde farklı görüşlere ayrılmaktadır. Genel olarak “Bilişsel,” “Sosyal ve Radikal Yapılandırmacılık” olmak üzere üç ayrı görüş üzerinde sınıflandırılmıştır.

a) Bilişsel Yapılandırmacılık

Yapılandırmacı kuramı bilgiyi zihinsel süreçte oluşumu olarak açıklayan bilişsel yapılandırmacılık Piaget’in bilişsel gelişim düşüncesinden hareketle oluşturulmuştur (Öztürk 2007, 91). Piaget’e göre çocuk bilginin pasif alıcısı değildir. Bilgiyi kazanmada aktif bir role sahiptir. Ayrıca, değişik yaşlardaki çocukların ve yetişkinlerin dünyaları birbirlerinden farklıdır. Piaget bu farklılığın nedenlerini incelemiş ve bireyin dünyayı anlamasını sağlayan bilişsel süreçleri açıklamaya çalışmıştır (Senemoğlu 2003).

Öğrenenin bilgiyi yapılandırmasını, zihinsel süreçleriyle eski bilgi ile yeni bilgi arasında ki iletişim olarak kabul eden Piaget, bilginin zihnimize hazır bir şekilde verilemeyeceğini, öğrenenin çevresindeki nesnelere etkileşim ve iletişim sonucu yapılandırıldığını belirtmiştir (Ülgen 2001, 90). Bilişsel yapılandırmacılığın diğer bir teorisyeni Bruner öğrenmeyi bireyin sahip olduğu ön bilgiler ile yeni öğreneceği bilgiler arasında bağ kurup bunlardan yeni bilgiler oluşturması ile gerçekleşir (Öztürk 2007, 93).

Bilişsel yapılandırıcılığın diğer bir öncüsü Perkins'dir. Bireyin yeni bir öğrenme gerçekleştirmeden önce zihni denge durumundadır. Karşılaşılan yeni durumlar karşısında zihinsel denge bozulur arkasından yeni bilgi eski bilgi içerisine özümser ve uyum aşamasından sonra bireyin zihniyi bir denge durumuna da konumlanır. Yeni bilgi eski bilgi ile çelişmiyorsa özümseme aşamasından sonra zihinsel denge kurulur (Yaşar 1998, 696).

Bilişsel yapılandırıcılıkta bilgi, öğrenenin çevresi ile iletişimi sırasında meydana geldiğini öne sürmektedir. Bilişselcilik özümleme, uyma, dengeleme aşamalarından oluşmaktadır. Temelde biliş yapımızın her öğrenme aşamasında bir denge oluşturmasını savunmaktadır. Yeni öğrenmeler yeni kavramlarla ifade edilmektedir (Özden 2003, 59).

Piaget bilgi yapılandırmasını özümleme, uyum ve denge süreçleri ile açıklamaya çalışmıştır. Bu süreçlerde en önemli aşama ön öğrenmelerin yeni öğrenmelere imkân sağlayacak özelliklere sahip olmasıdır. Vygotsky ise öğrenmenin çevre ile etkileşim ve iletişim ile gerçekleşebileceğini, öğrenenin yaşam alanından bağımsız bir şekilde öğrenmesini gerçekleştiremeyeceğini savunmuştur. Vygotsky'nin, öğrenme çevre etkileşimi ve dil aracılığı ile oluşacağı görüşünden hareketle sosyal yapılandırıcı kuram oluşturulmuştur (Demirci 2003, 18).

b) Sosyal Yapılandırıcılık

Yapılandırıcılığın ikinci alt kuramı olarak kabul edilen sosyal yapılandırıcılık, bilişsel yapılandırıcılıkla ortak yönleri olmakla birlikte bilginin sadece bilişsel öğrenme süreçleri ile öğrenilemeyeceğini aynı zaman da çevre ve dil faktörlerinin de bilişsel öğrenmede önemli olduğunu savunmuştur. Sosyal yapılandırıcılık Vygotsky'nin teorisindeki görüşlere dayandırılarak tasarlanmıştır. Vygotsky'ye göre sosyal etkileşim bilişin gelişmesinde temel bir rol oynar. Öğrenme için sosyal olarak zengin bir çevreye gereksinim olduğunu ve öğrencinin daha deneyimli akran ve öğretmenlerle çalışırken bilişsel fonksiyonlarının geliştiğini vurgulamaktadır.

Birey çevre ile etkileşim halindeyken, yalnız öğrenebileceğinden çok daha fazlasını öğrenebilir. Öğrenme aşamasında iletişimi sağlayacak olan da dildir (Özden 2003, 60).

Vygotsky'nin sosyal yapılandırıcılık ile ilgili görüşleri anlamlandırma, bilişsel gelişim araçları ve yakınsal gelişim alanı olmak üzere üç başlık altında toplanabilir (Kılıç, 2001). Sosyal yapılandırıcılık bilgi yapılandırmada çevresel faktörlerin önemini ve dil aracılığı ile öğrencilerin sürece katılarak öğrenmeyi gerçekleştirdiği varsayımına dayanmaktadır. Öğrencilerin sosyal çevre içerisinde kendilerini dil aracılığı ile ifade ettiğini aynı zamanla dilin etkileşimin anahtarı olduğu görülmektedir. Çevresel faktörlerin zenginliği öğrenme çeşitliliğini sağlamaktadır. Anlamlandırma sürecinde öğrencide çevrede etkileşim nedeniyle aktiftir (Ülgen 2001, 93).

Öğrenci akranları ve öğretmeni ile sürekli sosyal etkileşim halinde olmalıdır. Çünkü çevre öğrenmenin kaçınılmaz bir değişkenidir. Yapılandırma öğrencinin zihninde kendi kendine gerçekleştirilemez; aynı zamanda sosyal bir bağlam içindeki etkileşimler öğrencilerin düşüncelerini, görüşlerini, değer yargılarını yeniden yapılandırmalarını, paylaşmalarını ve tekrar yapılandırmaları sağlar.

Vygotsky'kinin görüşlerinden hareketle, sosyal yapılandırıcıların savunduğu görüşler şu şekilde özetlenebilir:

- 1) Bireyin öğrenmesi ve gelişim süreci çevre ile birlikte geliştiği için öğrenme sosyal bir olgudur.
- 2) Öğretmen, öğrencinin öğrenme sürecinde rehberlik rolündedir.
- 3) Öğrenenlerin bilgilerini arkadaşları ile paylaşması etkileşimi artırır. Öğrenirken aynı zamanda bir birlerine yeni bilgiler öğretirler (Özden 2003, 62)

Yapıcı teoride bilişsel ve sosyal yapılandırıcılıktan daha katı görüşleri savunan radikal yapılandırıcılık anlayışı da vardır.

c) Radikal Yapılandırıcılık

Radikal yapılandırıcılık denildiğinde akla ilk gelen isim Von Glasersfeld'dir. Von Glasersfeld, öğrenme olgusunu bireyin tecrübesi neticesinde zihni organize etme yeteneği olarak ifade etmiştir. Glasersfeld, bilgiyi kavramsal yapılar inşa etmek olarak görmektedir. Radikal yapılandırıcılık gerçekte zihnimize olan bilgi arasındaki ilişkiyi açıklar. Bu bilginin uygulanabilirliği anlamına gelmektedir. Uygulanabilirliği bireyin kendisi için hedeflediği bir amaca ulaşmayı başardığı süreç içerisinde, düşünülen kavramsal yapı, eylem ve işlemleri ifade etmektedir (Tezci, 2002).

Von Glasersfeld (1995, 7) bilginin, öğrencinin öğrenme sürecinde aktif olduğu ve zihinsel aktivitelerle bilginin yapılandığı bu süreçte öğrenenin sosyal çevre ile iletişiminin öğrenmede önemli olduğunu belirtmiştir. Von Glasersfeld bilgiyi yapılandırma sürecini evrim teorisine benzettiği, zihinsel şemaya adapte olan bilgilerin uzun süre yaşadığı, mevcut bilgiye adapte olamayan bilgininse zamanla unutulduğunu savunmuştur. Radikal yapılandırıcılık her bilginin kişinin yaşantısı sonucu oluştuğu ve bundan dolayı bilginin kişiselliğini savunur (Akt. Yanpar 2001 a).

Bilişsel, sosyal ve radikal yapılandırıcılığın esas üzerinde durduğu konu bilginin kişinin çabası ile öğrenildiğidir. Bilginin bilişsel süreçlerle oluştuğu düşüncesinde benzerlik gösteren kuramlar, sosyal çevrede etkileşiminin önemi, bilgi yapılandırmada dilin etkisi, zihinsel süreçler ve anlamlandırma konularına verdikleri önem bakımında farklılık arz etmektedir (Demirci 2003, 20).

d) Bilişsel ve Sosyal Yapılandırıcılık Kuramlarının Benzerlik ve

Farklılıkları

Bilişsel ve Sosyal yapılandırıcı kuramlarındaki benzerlik ve farklılıkları şöyle açıklanmıştır. Kuramın benzer yönleri; Vygotsky bilimsel kavramların açıklanmasını, Piaget'in şema teorisine benzer biçimde yapmaktadır.

Her iki kuramcıda taklit etmenin çocukların var olan gelişim düzeyleriyle oluşturulduğunu ileri sürmektedir. Bilişsel ve Sosyal yapılandırmacılık bilginin insan zihninde yeni bilgiler öğrenerek geliştiğini ileri sürmüşlerdir. Vygotsky ve Piaget'in sosyal etkileşimi bilişsel gelişimde dikkate almada benzer düşünceleri paylaştığı söylenebilir.

Kuramın farklı yönleri; Bilişsel gelişim, Piaget'in kuramından hareketle öğrenme sürecinin zihinsel bir aktive şeklinde oluştuğunu, Sosyal yapılandırmacılıkta Vygotsky'e göre çevresel faktörlerin özellikle de dilin etkisi ile çevreden insan zihnine doğru gelişen bir zihinsel süreç olduğunu öne sürmüştür. Piaget'in bilişsel öğrenme kuramında çocukların önce yetenekler olgunlaşmakta daha sonra çocuk karşılaştığı durumlarda bu yeteneklerini kullanmaktadır. Vygotsky'nin görüşlerine göre ise, bireylerin içsel süreçleri diğer bireylerle etkileşimin etkisi altındadır. Çocukların zihinsel gelişiminin yaşadıkları çevreden soyutlanarak geliştiği kabul edilir değildir. Çocuklar sosyal çevreyi izleyerek, taklit ederek ve etkileşime geçerek bilgiyi öğrenirler (Yurdakul, 2005).

Sembolleştirilmiş problem çözme modeli yapan, ya da çocukların yetişkinlerin desteği olmadan bilimsel kavramları öğrenmesinin zor olacağını savunan Vygotsky'e çocukların kendi kendine bir çok bilgiyi farkedebileceğini savunurken Piaget'dan farklı düşünmektedir. En etkili sosyal etkileşim modeli, Vygotsky'nin kuramında daha becerikli bir eşin rehberliğinde ortaklaşa sorun çözme anlamına gelirken; Piaget'in kuramında ise, kendilerinin alternatif bakış açılarını karşılıklı olarak değerlendirerek birbirlerinin fikirlerini anlamaya çalışan eşit durumdaki bireyler arasındaki işbirliği anlamına gelmektedir. Vygotsky'nin kuramı sınırlı bir alana değinse de birçok konuda geçerliliği daha kabul edilebilirdir (Uşun, 2007; Yapıcı, 2008; Yurdakul, 2005).

5. Yapılandırmacı Öğrenme Modelinde

a) Yapılandırmacı Öğretmen Özellikleri

Bilgiyi yapılandırmada öğretmenlerin değişimin hızına ayak uydurabilmeleri için bilimsel değişimin takipçisi olmaları gerekir. Öğretmenler eleştirel düşünebilen, farklı fikirlere açık, yeniliklere duyarlı ve öğretirken öğrenen olduklarının farkında olmalıdır. Öğretmenin bilgiyi yapılandırabilmesi için bilişsel ve sosyal yönünün güçlü olması gerekir. Öğrencilerin bireysel farklılıklarını göz önüne almalı, öğrenmelerine uygun sınıf ortamları tasarlamalı, etkinlikler uygun yöntem ve teknikler geliştirmeli ve bu yöntemlere uygun materyal seçimi ile öğretimi yapması gerekir. Öğretmenlik mesleği uzmanlık alanı olduğu için mesleğinde profesyonel davranmalı ve derslerinde rehber rolü ile öğrenci etkileşimini artırmalıdır (Akt. Erdem 2001, 81).

Yapılandırmacı öğretimde öğretmen, danışman olarak dersleri anlaşılır ve zevkli kılan, öğrenci motivasyonunu destekleyen kaynak görevi görmektedir (Özden 2003, 66). Yapılandırmacı öğretmen, öğrenciyi cesaretlendirici sorularla merak uyandıran, yeni kavramlar öğretmede eski kavramları sorgulatan ve eleştirel yönü geliştiren kişidir. Öğrencilerin hatalarını direk söylemek yerine öğrenciyi yönlendirerek hatalarını görmelerini sağlayan ve bu yöntemlerle öğrencide farkındalık oluşturan danışman rolündedir (Demirci 2003, 29).

Öğretmen belli bir metne bağlı kalarak öğretenden ziyade bilgileri günlük hayata uygun hale getiren, farklı örnekler vererek öğrenmeyi zenginleştiren, karmaşık konuları öğrencinin hazırbulunuşluk düzeyine indirgeyen ve öğrenmeyi basitten zora doğru ilerleten kişidir. Yukarıda verilen yapılandırmacı öğretmen özelliklerinden hareketle Brooks ve Brooks (1993, 103; 1999, 21) aşağıdaki gibi belirlemiştir (Erdem 2001, 82-83).

- 1) Öğretmenler eğitim öğretim sürecini öğrencilerin ilgi, yetenek ve beklentileri yönünde tasarlar. Öğrencilerin bakış açılarını önemser, derse karşı cesaretlendirir ve bilgiyi farklı yönden oluşturmalarına yardımcı olur.
- 2) Öğrencilerin arkadaşları ve öğretmenleri ile etkileşimini destekler, bilgilerini ifade etmelerine fırsat tanır ve eski bilgilerini sorgulayarak yeni bilgiyi yapılandırmasını sağlar.
- 3) Öğrencilerin işbirliğine dayalı ekip çalışmalarına teşvik eder ve zaman zaman guruplara katılıp öğrencilere yardımcı olur.
- 4) Öğrencilere bilgilerini gözden geçirme, problem çözme becerisi geliştirme, düşüncelerini ispatlamaya imkân verme, öğrenciler için gerekli ve gereksiz bilgileri ayırtırmayı öğrenme ve öğrencinin kendini ifade etmesini sağlar.
- 5) Öğrencilerin günlük hayatta karşılaştığı problemlerin üstesinde gelme görevini kendilerine verir. Bilgileri temel kaynaklarda bulmalarına yardımcı olur.
- 6) Öğretimde program yol göstericidir. Öğretmen öğretim sürecinde programa bağlantılı olarak dersleri işler. Programın hayata uygunluğu sayesinde öğrenci öğrendiklerinin hayatla bağlantısını kurar.
- 7) Öğretimde sarmal programa göre tasarlanır ilk aşamada öğrencilerin konu ile ilgili sorular yöneltmeleri ve sorularla bağlantılı hipotezler oluşturmaları sağlanır. İkinci aşamada soruların cevaplarından hareketle kavramlar oluşturulur. Son aşamada öğrenilenlerin uygulamasına geçilir ve sarmal tamamlanmış olur. Sarmal program sayesinde öğrenci yeni kavramlar öğrenir ve sonraki öğrenmeler hazırlanmış olur.
- 8) Öğretim sürecinde öğrencilerin birbirlerine soru sormasına ve tartışma yapmasına imkân tanır. Aynı zamanda öğretmende soruları ile öğrenciyi istekli kılar.
- 9) Öğrencilerin geliştirdikleri hipotezleri sunma ve üzerinde tartışma yapmalarına fırsat verir.

10) Kavram oluşturmada öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerini kontrol eder ona göre yeni kavramları verir.

11) Öğretmen öğrenci bilgilerini bir bütün olarak görür ve bütünün parçalarını anlamlandırır. Konunun işlenişinde anahtar bilgileri dersin merkezine alır ve dersi ona göre planlar. Değerlendirmeyi sonuç odaklı olmaktan ziyade öğrencinin süreç içerisinde yaptığı her türlü etkinliğe göre yapar. Çünkü öğrenci her gün bilgisini farklı şekilde gösterir.

Öğretmen, öğretim sürecinde bunları yaparken geniş bir zamana, sabra, kararlılığa ve motivasyona ihtiyacı vardır. Öğretmen ders esnasında farklı yöntemler ve yeni bilgiler kullanarak öğrenme yaşantılarında ki yanlışlıkları düzeltir. Öğrenciler arasında bilgi transferine imkân tanır. Öğrencilerin ilgi, istek ve yeteneklerinin farklılığını göz önüne alarak dersleri tasarlar.

Tüm bu etkinliklerin belirlenip uygulanması aşamasında rehber rolünde olan öğretmen, öğrenene gideceği yönü bulmasında yol gösterir. “Yapılandırmacı öğretmen kuzey yıldızına benzetilebilir. Nereye gideceğimizi söylemez ama yolumuzu bulmamıza yardımcı olur” (Brooks ve Brooks 1999, 23). Öğretmen yaratıcı düşünmeyi teşvik eden, motivasyonu artırmaya çalışan, işbirlikçi öğrenme metoduna dayalı etkinlik yapan ve eleştirel düşünmeyi öğretendir (Erdem 2001, 86).

Honebein’in, (1996, II) yapılandırmacı ortamların tasarlanması için belirlediği yedi temel hedef şunlardır:

1) Öğretmen, öğrencilerin öğrenme şekillerini, problem çözme becerilerini, işlenecek konuları ve içeriğini tasarlamada öğrencinin belirlemesini sağlar. Öğretmen bu sürece destek olup teşvik eden konumundadır.

2) Her öğrenmenin farklı yönleri vardır. Öğrencilerin çoklu bakış açıları ile olayları yorumlamasına imkân vermek, birbirlerinin fikirlerini tartışma ve farklı yönlerini bulmayı sağlamak gerekir. Bu şekilde öğrenciye farklı bakış açısı geliştirme imkânı verilir.

- 3) Öğrencilerin üst düzey öğrenmeleri gerçekleştirebilmeleri için karmaşık bilgiler ile kendine özgü öğrenmeleri arasında bağlantı kurması gerekir.
- 4) Öğretmen konuların hedeflerini öğrenciyle birlikte belirler. Rehberlik ederek öğrencilerin ulaşılması imkânsız hedefler belirlemesi önlenmiş olur. Öğrenci hedefleri gerçekleştirdikçe öğrenme azmi artar.
- 5) Öğrenme ortamı etkileşime açık olmalıdır. Öğrenci-öğrenci ve öğrenci-öğretmen arasında çok yönlü etkileşim olmalıdır. Öğrenmede sosyal ortamın zengin olması bilgi paylaşımını artırır.
- 6) Öğretmen öğrenme ortamlarını yazılı ve görsel materyaller kullanımına özen göstermeli (bilgisayar, video, afiş, pankart ve fotoğraf gibi...) zihni farklı yönden besleyen materyaller öğrenmeyi kolaylaştırır. Kullanılan materyaller etkinliklere uygun seçilmelidir.
- 7) Bilgiyi yapılandırmada her öğrenmenin yeni öğrenmeleri teşvik edici özelliği vardır. Öğrencinin problem çözme yeteneği geliştikçe sorunları aşma becerisi gelişir ve sorunları ile baş edebilir (Akt. Erdem 2001, 38-39).

Çağdaş öğrenme kuramı olan yapılandırmacılıkta ödüllendirme ve cezalandırma yoktur. Öğrenci bilgiyi kendi inşa ettiği için öğrenmesinden sorumludur. Başarı bireyseldir dışarda rehberlik dışında etkide bulunma yoktur. Öğrendikçe cesaretlenir ve yeni öğrenmeye hazırlıklı olur. Yapıcı öğretmen ders ortamında otoriter tavır sergilemez, bunda öğrencinin sınırsız özgürlüklere sahip olduğu anlamı da çıkarılmamalıdır. Öğretmen öğrenme ortamlarında denetimi yönlendirici olarak dolaylı yollardan yapar, öğrencinin bilişsel ve duygusal yönlerini denetler. Kitaplara ve klasik ders metotlarıyla dersi sıkıcı hale getirmez. Eğitim ortamları ortak yaşam alanları olarak düşünülmüştür. Öğrenciler eğitim ortamında kendi gücü, bilgisi ile yapmaları teşvik edilir (Dewey 1996, 43). Öğrenme ortamları öğrenci için güvenli ortamlar haline getirilmelidir (Erdem 2001, 87).

Öğretmen yapılandırmacı sınıf ortamındaki sınıf hâkimiyeti geleneksel sınıf ortamlarından farklıdır. Geleneksel sınıf ortamlarında öğretmen sınıfın karşısında ya da masada ders işler bu aynı zamanda sınıfın hâkimiyetini sağlama anlamına gelir. Yapılandırmacı ders ortamında öğretmen öğrenci ile birlikte yan yana, konuşmaktan ziyade konuşturan ve yönlendiren gözlemci rolündedir (Erdem 2001, 87).

b) Yapılandırmacı Öğrenci Özellikleri

Öğrenciler bilgileri kendi biliş yapıları ve sosyal yaşam gerçeklerine göre yapılandırır. Karşılaştıkları sorunları analiz, sentez düzeyinde çözümler yaparak aşarlar. Öğrenciler klasik öğrenme metotlarında olduğu gibi bilgiyi hazır almaz araştırıp, sorgulayarak yapılandırır. Öğrenci bilgiyi yapılandırmada aktif olduğu için kendisini bazen bilim adamı gibi düşünür. Öğrencinin ilgi, yetenek ve istekleri bilgi yapılandırmada belirleyicidir (Ülgen 1994, 144). Öğrenci öğrenme sürecine aktif katılımı ile öğrenmenin öznesi konumundadır. Öğrendiklerini eleştirir, yorumlar, yeni öğrenmelerle karşılaştırır ve öğrendiklerini hayata uygular (Yaşar 1998, 698). Öğretmen öğrenen olduğu gibi öğrenen de aynı zamanda öğretmendir.

Her öğrencinin öğrenme şekli farklıdır. Bazı öğrenciler işbirlikçi yöntemle öğrenirken, bazı öğrenciler bireysel çalışma ile bazı öğrenciler okuma yaparak bazıları tekrar metodu ile bazıları görsel ve işitsel yöntemle, bazı öğrencilerde yazarak öğrenmektedir. Sonuçta bilgiyi yapılandırma sürecinde bireysel farklılıklar etkili olmaktadır. Öğrencilerin konuya hazırlıklı gelmeleri, ön öğrenmeleri, öğrenme yöntemleri ve algılama düzeyleri öğrenme sürecini etkiler. Öğrencinin özgür iradesi ile öğrenme sürecine katılması başarıyı artırır (Erdem 2001, 90).

Öğrenciler bireysel veya grup çalışmalarıyla yaptıkları etkinliklerden sorumludur. Grup çalışmalarında katılan öğrencilerin hepsi etkinliklerden sorumlu tutulur. Sonuçta grup çalışması bireylerin katılımı ile oluşmuş bir ekip etkinliğidir. Çalışmalarda öğrencilerin ana kaynaklara ulaşılması bilgiyi doğru yapılandırmada önemlidir (Grace 1999).

Öğrencilerin öğrenme aşamasında, zihinsel gelişime uygun bilim teknik materyallerinin kullanılması bilgiyi somutlaştırır, keşfettirir, yorumlatır ve çıkarımda bulunmayı sağlar (Erdem 2001, 90).

Yapılandırmacı öğrencinin sahip olması gereken bazı özellikleri; meraklı olmak, araştırmaya yatkın olmak, gurup etkinliklerine uyum sağlamak, eleştirel düşünmek ve girişimci bir ruha sahip olmak diyebiliriz. Öğrencinin bilgiyi yapılandırma süreci merak duygusu ile başlar, merak duygusu araştırmaya sevk eder, araştırırken sorgular, sorguladıkça yeni bilgiler öğrenir. Bilgiyi öğrendikçe öğrenmeye karşı motivasyonu artar. Öğrencilerin öğrenme sürecinde sabırlı olması, tartışabilmesi, eleştiriye açık olması, yeniliklere karşı duyarlı olması ve girişimci bir ruhla öğrenirken öğreten olması gereklidir. Yapılandırmacılığın öğrenci için faydaları şu şekilde sıralayabiliriz (Akt. Erdem 2001, 90).

- 1) Öğrencilerin planlı ders çalışma özelliği gelişir.
- 2) Hayatın farklı yönlerini kavrar.
- 3) Girişimci ve değişime açık olur.
- 4) Motivasyonu geliştirir.
- 5) Okula ve eğitime bakış olumlu olur.
- 6) Öğrendikçe kendini ifade etme yeteneği gelişir.
- 7) Geleneksel öğrenmeye göre başarısı artar.

Yapılandırmacı öğrenme modeli ile öğrenci hayata dair yeni bilgiler öğrenir. Her öğrenme eski ile yeni arasındaki bağı geliştirir. Bu süreç öğrencinin sosyalleşmesine katkı sunar (Erdem 2001).

c) Yapılandırmacı Sınıf Özellikleri

Sınıf en kolay anlatımla öğretimin oluştuğu, yapıldığı yerdir. Okul çatısının altında bulunan sınıflar, öğrenci ve öğretmenin yer aldığı öğretme ve öğrenme olaylarının oluştuğu ortamlar olarak açıklanabilir (Küçükahmet, 2000).

Yapılandırmacı sınıf ortamlarında öğretmen yerine öğrenci bilgiyi organize eder, öğrenme çevresini keşfeder, öğrenme aktivitelerini yürütür ve kendi öğrenmesini izler. Yapılandırmacılık, öğrenciler problem çözerken, anlam oluştururken öğretmenin destekleyicisi ve yansıtıcısı rolü üzerine almasını gerektirir (Nejat, 1995 ten akt.: Arslan 2004).

Birçok bilim adamı bu konuda çalışmalarda bulunmuş ve yapılandırmacı sınıf ortamı nasıl olmalı düşüncesini araştırmıştır.

Doğanay ve Sarı (2007), araştırmaları ve incelemeleri sonucunda yapılandırmacı öğrenme ortamlarında bulunması gereken özellikleri şöyle sıralamıştır:

- 1) Öğrenciye günlük hayatına uygun sorunlarla karşılaşma imkânı tanıma
- 2) Karşılaştığı sorunları üst düzey bilişsel yöntemler kullanarak aşmak
- 3) Öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerini göz önüne almak ve yeni öğrenmeler hazır olmasını sağlamak
- 4) Etkinlikleri seçilirken, tartışmaya uygun, sorgulayıcı ve öğrencilerin çoklu bakış geliştireceği türden seçmek
- 5) Öğrencilerin görüş oluşturup ifade edebileceği ortamlar oluşturmak
- 6) Bilgi parçacıklarını birleştirip bütüncül bakış oluşturmayı sağlama
- 7) Anahtar kavramlarla konuya derinlik kazandırma
- 8) Eğitim öğretim ortamları oluşturmada öğrenci fikirlerini alma
- 9) Grup çalışmaları yapmaya özendirme
- 10) Bilim ve teknolojik imkânlarda faydalanma
- 11) Süreç odaklı değerlendirme yapma

Yapılandırmacı sınıf ortamının oluşturulurken öncelikle dikkat edilmesi gereken sınıf ortamının işbirliğine dayalı, etkinlik temelli, öğrencinin aktif katılımına ve paylaşımına uygun dizayın edilmiş olmasıdır.

Yapılandırmacı sınıf ortamlarının yaratılması, sadece etkinliklerin ve bununla bağlantılı uygulamalarla sınırlı değildir. Yapılandırmacı sınıf ortamları öğrenci katılımının yüksek demokratik ortamlardır. Yapılandırmacı sınıflarda klasik ders işleme metodunun sıkı disiplin temelli yaklaşımla uygulama imkânı yoktur. Sınıf ortamında hem eğitici, hem de öğrenci etkin olarak çalışır.

Öğrenci öğrenme ortamına, sorgulayarak, zihinsel çaba göstermek, yaparak, bilinen ya da sunulan gerçekleri sorgulayarak başkalarıyla etkileşimde bulunur ve yeniliğe açık tutmalar geliştirerek katkı sağlar (Deryakulu, 2000).

Yapılandırmacı bir sınıf, öğrenci merkezlidir. Öğrencilerin öğrenecekleri tüm bilgiler içerik olarak önceden belirlenmez. Eğitim programı kuramlara önem verir, bütünden parçaya işlenir. Öğretim sürecinde öğrencilerin istekleri, ilgileri, ihtiyaçları, sorunları yer alır. Eğitim programıyla etkinlikler birincil kaynaklara dayanır. Öğrenenler, kendi öğrenmelerinden sorumludurlar. Çevreden edindikleri, okulda edindikleri bilgileri zihinlerinde kendileri yapılandırmakla sorumludurlar. Dolayısıyla öğrenmede etkendirler. Öğretmenler öğrenme çevresini öğrencilerle ortak fikirler yürüterek düzenlerler, öğrencilerin konulara dair ön bilgilerini öğrenmeye çalışırlar, öğrenci değerlendirmesinin öğretim sürecine uyumu sağlanır ve değerlendirme öğretim süreci devam ederken öğretmen gözlemleri ve öğrenci çalışmalarının sergilenmesi gibi çalışmalarla yürütülür. Öğrenciler sınıfta grup içinde ve birlikte çalışırlar (Deryakulu, 2000).

Henrique 1997 yılında yapılandırmacı ve geleneksel sınıf ortamının özelliklerini aşağıdaki gibi tanımlamıştır.

Tablo 2: Yapılandırmacı Sınıf Ortamı ile Geleneksel Sınıf Ortamının Karşılaştırması.

Geleneksel Sınıf Ortamı	Yapılandırmacı Sınıf Ortamı
Müfredat, temel beceriler vurgulanarak parçadan bütüne doğru sunulur.	Müfredat, ana kavramlar vurgulanarak bütünden parçaya doğru sunulur.
Sabit müfredata katıca bağlı kalmak önemlidir	Öğrencilerin sorularını takip etmek önemlidir.
Program uygulamaları, konu kitabı ve çalışma kitabı üzerine kuruludur.	Program uygulamaları, verilerin ilk kaynaklarına ve el becerilerine dayalı materyaller üzerine kuruludur.
Öğrenciler, öğretmenlerin üzerine bilgi ekleyeceği boş birer pano olarak görülür.	Öğrenciler, dünya hakkında teoriler çıkarabilecek birer düşünür olarak görülür.
Öğretmenler genellikle, bilgiyi öğrenciye neşreden didaktik bir üslup ile davranır.	Öğretmenler, bilgi ile öğrenci arasında aracılık eden etkileşimli bir tavır içinde olur.
Öğretmen öğrencinin öğrenmesini onaylamak için doğru cevabı arar.	Öğretmen, öğrencinin o anki kavramlarını sonraki derslerde kullanabileceği bakış açısını arar.
Öğrenme, öğretimden tamamen bağımsız olarak sınavlar ile değerlendirilir.	Öğrenme, öğrencinin verilen görevleri yerine getirirken yapılan öğretmen gözlemleri ile de değerlendirilir.
Öğrenci temel olarak yalnız çalışır.	Öğrenci temel olarak grup çalışması yapar.

Kaynak: Brooks ve Brooks (1993,17).

Lorsbach ve Tobin (1991), yapılandırmacı yaklaşım ile öğretimi “Öğrencilerin sınıfta faaliyet gösteren birer bilim adamı olarak görülmesi” şeklinde özetlemişlerdir

Yapılandırmacı sınıf ortamlarında öğrenciler öğretmen rehberliğinde konu, etkinlik, performans görevlerini hazırlar. Öğrencinin aktif olması demek herkesin kendi istediği gibi ders ortamında öğrenme gerçekleştirmesi anlamına gelmemelidir. Sınıf ortamlarında öğrenci sayıları makul düzeyde olmalıdır, kalabalık ortamda öğrenmeye zaman ayırmak ve bilgiyi doğru yapılandırma imkânı olamaz. Yine sınıf ortamı boş teknolojiler dediğimiz donanıma sahip olmalıdır, öğrenci bilgiyi bilgisayar ortamında öğretmen rehberliğinde oluşturmalıdır. Branş sınıf

uygulanmasına geçilmelidir. Öğrenci hangi dersi işleyecekse o dersin sınıf ortamına gitmelidir ve derslik sınıf ortamları yapılandırmacı yaklaşıma uyumlu materyallerle donatılmalıdır. Her öğrenciye ait kişisel dolap, masa, ses düzeni ve bilişim ortamı sınıfta hazır olmalıdır. Unutulmamalıdır ki yapılandırmacı eğitim kuramına göre işlenecek bir dersin öncelikle sınıfının yapılandırmacı öğretim modeline uygun hale getirilmesi gereklidir.

d) Yapılandırmacı Yaklaşımda Ders Özellikleri

Yapılandırmacı kurama göre hazırlanmış ders programlarının etkili şekilde uygulayabilmemiz için derslerinde yapılandırmacı kurama göre işlenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, yapılandırmacı ders olgusu geleneksel ders olgusunun paradoksu olarak düşünülebilir (Yapıcı 2007). Geleneksel ders programı ile yapılandırmacı ders programları arasındaki temel farklılıkları aşağıdaki tabloda karşılaştırması verilmiştir.

Tablo 3. Geleneksel ve Yapılandırmacı Dersin Karşılaştırılması

GELENEKSEL DERS	YAPILANDIRMACI DERS
Öğretmen merkezlidir.	Öğrenci merkezlidir.
Dersin ana malzemesi biriktirilmiş bilgidir.	Dersin ana malzemesi biriktirilmiş bilgiye dayanarak, bilgiyi işlemek, dönüştürmek ve üretmektir.
Ders düz anlatım gibi geleneksel yöntemlerle sürdürülür.	Ders, öğretmen rehberliğindeki işbirlikçi öğrenme, drama, beyin fırtınası, etkinlik ve projelere dayalı olarak sürdürülür.
Dersin otoritesi öğretmendir.	Dersin otoritesi yoktur.
Ders zamanla sınırlıdır.	Ders zamanla sınırlı değildir, ders etkinlik ve projelerle sınırlıdır.
Ders öngörülmuş ve zamana yayılmış müfredatla sınırlıdır.	Ders öğrencinin bilişsel, duyuşsal ve fiziksel kapasitesine uygun tasarlanmış etkinlik ve projelerle sınırlıdır.
Ders, belirli bir fiziksel mekânla sınırlıdır.	Ders, etkinlik ve projenin niteliğine göre herhangi bir yerde yapılabilir (sınıfta, işlikte, müzede, markette... vb.).
Ders materyali standarttır.	Ders materyali içinde yaşanan sosyo-ekonomik ve kültürel koşullara göre değişebilir.

Kaynak: Yapıcı 2007

Yapılandırmacı derste zamanlama sınırlaması yapılamaz. Derslerin zil sesi ile başlayıp bittiği ders modeli davranışçı kurama özgüdür. Günümüzde bu yaygın ders modeli uygulanmaktadır. Yapılandırmacı ders modelinde ders zili kullanılmamakta ve tercih edilmemektedir. Öğrenme süreci zamanla sınırlandırılıp koparılacak bir zihinsel aktive değildir. Öğrenmede ders bütünlüğü esastır. İki saatlik bir derste, etkinlik zil sesi ile bölünmemelidir. Etkinlik; bu iki saatlik zaman diliminde, en yavaş-en hızlı öğrenci profili gözetilerek planlanmalı ve yapılmalıdır. Bu süreç içinde, etkinliğini bitiren öğrenci/öğrenciler serbest çalışmalar yapabilmelidir. Bu, ders dışı faaliyet olabileceği gibi başka bir şeyle uğraşma da olabilir. Öğrenciler arasında seslerin rahatsızlığa sebep olmaması için dersliklerde ses yalıtımının olması gerekir. Derslikten çıkan öğrenci ile derste kalan öğrencinin birbirini konsantrasyonunu bozmaması gerekir.

Ders ortamında öğrenci rahat bırakılmalıdır. Öğretmen kontrolü rehberlik dışına çıkmamalıdır. Öğretmen öğrencilerin zihinsel, duyuşsal ve fiziksel yetenek ve becerileri ile etkinliğin yapılabilme durumunu ve dersin planlamasını yapmada aktiftir. Her öğrenci için standart ders modeli yapılmaz. Öğrenci, konu ve etkinlikler göre değişen ders uygulaması vardır. Hedefler öğrencinin düzeyine göre belirlenir ve hedeflere ulaşmak için öğretmen- öğrenci işbirliği sağlanır. Yapılandırmacı ders, bütün ayrıntılarıyla planlanmaz. Ders sürecinde nelerle karşılaşılacağı, bilginin yapılandırma şeklinin ne yöne gideceğini kestirmek ve zamanlamayı önceden tespit etmek imkânsızdır. Yapılacak etkinlik önceden planlanır ama etkinliğin yapılışı esnada öğrencinin, öğrenilen konunun niteliği ve hangi oranda öğrenileceği önceden ayrıntılı planlanamaz; çünkü yapılandırma süreç odaklıdır. Yapılandırmacı derste, geleneksel öğretim yöntemleri yerine duyuşsal tutumları geliştirmeye yönelik işbirlikçi öğrenme, drama, beyin fırtınası gibi yöntem ve tekniklere öncelik verilmelidir.

Derslerde sınıf, yer veya mekân sınırlamasına gidilmez. Konuların özelliklerine göre derslik dışı alanlarda (okulun bahçesi, kütüphanesi, kafeteryası, müze, sokak... vb.) ders yapmak için tercih edilebilir. Bu konuda karar verecek olan öğretmen ve öğrencilerdir.

Okul idarecilerinin müdahalesine izin verilmemelidir. Bu anlamda karar verilip ders yapılacak mekânlar planlamadan tercih edilecek anlamında gelmemelidir, önceden öğretmenin konu ve etkinliğin türüne göre derslik alanını planlaması gerekir. Okul yöneticileri öğretmen ve öğrenciye bu konuda destek sağlamalı, derslik olarak belirlenecek alanların sosyal, kültürel ve ekonomik çevreye göre değişebileceği bilinmelidir.

Derslerin işlenişinde kullanılmak için önceden sınıf kitaplık ve dolaplarında konuların öğretilmesine uygun materyaller hazır bulundurulmalıdır. Yapılandırmacı öğrenme modelinde standart materyal kullanılmaz; çünkü bilgi yapılandırma farklılıklar görülmektedir. Standart materyaller yaratıcı düşünmeyi ve orijinal fikirlerin çıkmasını engellemektedir. Yapılandırmacı müfredatın uygulanması için dersliklerin yapılandırmacılığa göre tasarlanması gerekir. Branş sınıf uygulaması tercih edilmesi sosyal bilgiler dersinin Sosyal bilgiler dersliğinde, Türkçe dersinin Türkçe dersliğinde işlenmesi gerekir.

Dersler etkinliklik temelli işlenmelidir. Öğrencilerin toptan bir değerlendirmeye ölçülmede hataya neden olur. Her öğrencinin duyuşsal, bilişsel ve fiziksel gelişiminin farklı olduğu göz önüne alınmalıdır. Derse katılmayan bir öğrencinin süreçteki performansı görülemeyeceği için derse katılan öğrenciyle aynı değerlendirmeye tabi tutulmamalıdır. Etkinliklerin istenilen düzeyde yapıp yapılmamasından ziyade etkinliği yapma için gösterilen performans göz önüne alınmalıdır. Derste başarılı olmayı sadece akademik başarı olarak değil, sosyalleşme süreci, kendini tanıma ve öğrenme şekli olarak görmeliyiz (Yapıcı 2007).

Bütün bu açıklamalardan sonra, yapılandırmacı kuram günümüzde yoğun ilgi görmektedir. Çünkü yapılandırmacı kuram, halen uygulanmakta olan, yöntemlerin başarısızlığı karşısında yenilik ihtiyacını karşılamaya taliptir. Öğretmen merkezli bir kuramdan, öğrenci merkezli kurama geçişi savunmaktadır. Öğrenci, öğretmen ve yönetimi birçok gereksiz bürokratik işleminden kurtarmaktadır. Bilginin ancak bireylerin kendileri tarafından yapılandırabileceğini savunmaktadır (Güneş 2007).

e) Yapılandırıcılık Yaklaşımına Öğrenme Materyalleri Kullanımı

Yapılandırıcı öğrenme kuramında öğrenme materyalleri teknoloji temellidir. Bu materyaller gurupla öğrenme, bilgi yapılandırma, derslere karşı istekli olunan ve amacına uygun kullanılan ortamlarda doğru öğrenmeyi sağlar. Öğrenciler teknolojiyi günlük hayatlarında etkili bir şekilde kullanır (Erdem 2001, 49).

Yapılandırıcı öğrenme ortamları öğrenciye bilgiyi yapılandırma sürecinde destekler niteliktedir. Geleneksel öğrenme materyalleri genel olarak bilgiyi nakletme ve aktarma amaçlıdır. Yapılandırıcı ortamlarda teknoloji bilgiyi basitleştiren ve öğrenmeyi hızlandırmaktadır. Hazır bilgilerin yüklendiği teknik materyallere dolu teknoloji denir.(Bilgisayar, slaytlar gibi...) Bu teknolojiler bilgi yapılandırmaya uygun değildir. Yapılandırıcılıkta boş teknolojiler dediğimiz materyaller kullanılmaktadır. Boş teknolojileri öğrenciler kendi bilgi ve kabiliyetlerini kullanarak oluşturur. Bu da öğrencinin kendi öğrenmesine fırsat tanır. (Örneğin bilgi bankaları, yapbozlar) (Alkan ve diğerleri 1995, 57).

Öğrenmenin gerçekleştiği teknoloji destekli ortamlarda dersin ve etkinliklerin özelliklerine göre materyal kullanılmalıdır. Amaca hizmet etmeyen materyaller zaman kaybından başka bir işe yaramaz. Klasik öğrenme ortamlarında teknoloji bilgiyi sunmada ‘öğretim aracı’ olarak kabul edilir. Yapılandırıcılıkta teknoloji öğretim aracından ziyade öğrenen için araç görevindedir (Duffy & Cunningham 1996, 187). Varış’ın (1996)’da belirttiği gibi, materyallerin öğretmen tarafından belirlenip kullanılması yerine, bilgiyi yapılandıran öğrenci olduğuna göre, materyal seçiminde öğrenciye yardım etmek, konuyu en iyi öğretecek, öğrenmeyi kolaylaştıracak materyal seçimini desteklemektir (Akt. Erdem 2001, 49).

Wilson (1996,6) öğretim sürecinde kullanılacak materyalleri göz önüne alarak teknoloji temelli ders ortamlarının beş ögesine değinmiş ve yapılandırıcı öğrenme ortamında kullanılacak materyalleri sıralamıştır (Akt. Erdem 2001, 55-56).

1) Bilgi Bankaları: Kitaplar, öğretmenler, ansiklopedi ve sözlüklerden oluşmaktadır.

2) Sembol Desteleri: Kısa süreli bilgiler kaydetmek için kullanılan çalışma yaprakları, not defterleri, çizimler, grafikler den meydana gelmektedir.

3) Yapılandırma Araçları: Yapılandırma araçları etkinliğin içeriğine göre yeniden dizayn edilebilir. Legolar, yapbozları sayabiliriz.

4) Görüngüler: Simülasyon oyunları ve kısa yaşam görüntüleri.

5 Çalışma Yöneticileri: Yapılacak çalışmayı planlama, düzenleme çalışmalarının rehberliği ve çalışma sonucunda dönüt sağlar.

Klasik öğrenme ortamlarında çalışmaya rehberlik görevini öğretmen yapar. Yapılandırmacı ortamda öğretmen öğrenci işbirliği ile çalışma yöneticisi olur. Ders ortamlarının zenginleştirilmesi çalışma yöneticisi olan öğrencinin motivasyonunu ve cesaretini artırır (Erdem 2001, 56).

Yapılandırmacı öğrenme ortamları farklı materyallerin kullanıldığı, öğrenme merkezli, öğrenciye yaparak yaşayarak öğrenme ortamı sunan ve öğrencinin öğrenme merakını artıran ortamlardır.

f) Yapılandırmacı Öğrenmede Değerlendirme Durumları

Öğretim sürecinin denetlenmesi, kontrol edilmesini sağlayan ve sürecin dönüt olarak görülen aşaması değerlendirme bölümüdür. Yapılandırmacı yaklaşımda bilgiyi anlamlandırma sürecinde, öğrenci bilişsel olarak öğrendiği bilgiyi inceler, araştırır, sorgular, tartışır, eleştirir ve en sonunda bilgiyi yapılandırır. Değerlendirme sonuç odaklı yapılmaz, Öğrenme sürecinde öğrencinin zihinsel aktivitelerinin tümü denetlenir. Süreç içerisinde aksayan yönler için rehberlik yapılır. Bilgiyi yapılandırma öğrenciye aittir. Her öğrenci için nesnel bir değerlendirme yapılmaz. Öğrenme ne kadar bireysel ise değerlendirmede bireysel olmalıdır (Akt. Tezci 2002, 72). Yapılandırmacı değerlendirmede yer alan temel özellikler şu şekilde belirlenmiştir (Brooks & Brooks 1993, 96-97).

1) Süreç odaklı değerlendirmede, değerlendirme yapılsa bile öğrenme süreci devam eder. Öğrenciler karışık bilgileri öğrenirken eski öğrenmeleri ile karşılaştırır yeni durumlara uyumlu hale getirir ve bilgi yapılandırılmış olur. Geleneksel değerlendirme türleri: testler, yazılı sınavlar, sözlü sınavlar artık önemini yitirmiştir.

2) Yapılandırmacı değerlendirme biçimleri bilgi transferi yapmayı gerektirdiğinde öğrenciler ezberleme kolaylığı yerine bilgiyi anlamlandırmayı önemser.

3) Öğretmen ve öğrenci farklı değerlendirme türlerini kullanır. Tek tip değerlendirme türleri ile öğrencilerin hepsi değerlendirilemez (Erdem 2001, 72).

Yapılandırmacı değerlendirme bu özelliklerine göre geleneksel değerlendirmeden farklıdır. Geleneksel değerlendirme türleri hedef odaklı ve hedeflere ulaşma derecesini ölçer. Klasik değerlendirme türleri ile bilginin öğrenilip öğrenilmediği ölçülür. Bu durum ezbere dayalı öğretim sürecini tetikler. Yapılandırmacılıkta öğretmen ve öğrenci hayata uygun bilgiyi öğrenmeyi amaçlar. Aynı zamanda üst düzey bilişsel süreçlerin gereği olan bilgiyi inceleme, çözümlenme, birleştirme ve değerlendirme gibi zihinsel aktiviteleri ölçer. Öğrenci dersi planlamada, öğretim sürecinde ve değerlendirmeye kadar öğretim sürecinin tüm aşamalarında aktif rol alır (Erdem 2001, 73). Yapılandırmacı ölçme-değerlendirmenin özellikleri kısaca şunlardır (Özden 2003, 73).

1) Değerlendirme, bilgiyi yapılandırma sürecini kapsar.

2) İşbirlikçi çalışmaları değerlendirilir.

3) Ölçme ve değerlendirme kriterleri öğretmen ve öğrenci katılımı ile belirlenir.

4) Öğrencinin öğretim sürecinde yaptığı ödev, performans ve proje görevleri ve etkinliklerin tümü değerlendirmeye katılır.

5) Öğrencinin bir dönem boyunca yaptığı çalışmalar kişisel gelişim dosyasında tutulur ve değerlendirmeye dâhil edilir.

6) Öğretmen her öğrenci için kişisel görüşmeler yaprakta değerlendirme yapabilir.

B. Sosyal Bilgiler Dersinde Yapılandırmacı Öğrenme

1. Sosyal Bilgiler Dersinin 5. Sınıfta Önemi

Sosyal Bilgiler toplumsal hayata uyum sağlamada, geçmiş ile günümüze günümüzden geleceğe bağ kuran hukuk, antropoloji, sosyoloji, ekonomi, coğrafya, tarih, psikoloji, siyaset bilimi, felsefe gibi sosyal bilim alanlarını kapsayan kültürel ve sosyal aktarımı sağlayan bir öğretim disiplini. “Sosyal bilgiler, toplumsal gerçekle kanıtlamaya dayalı bağ kurma süreci ve bunun sonunda elde edilen dirik bilgilerdir” (Sönmez 1999, 17).

Sosyal ve insanla ilgili diğer bilimlerin içerik ve yöntemlerinden yararlanarak, insanın fiziksel ve sosyal çevresiyle etkileşimini zaman boyutu içinde disiplinler arası bir yaklaşımla ele alan ve küreselleşen bir dünyada yaşamla ilgili temel demokratik değerlerle donatılmış, düşünen ve becerili demokratik vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlayan bir çalışma alanıdır (Doğanay 2002, 17).

Sosyal bilgilerin, bilgi temelini sosyal bilimler ve insanla ilgili diğer bilimler oluşturur. Sosyal bilimciler, bilimsel yöntemi kullanarak, yaşamın kendisini ilgilendiren alanlarında bilgi üretmektedirler. Üretilen bu bilgiler yaşamın insanla ilgili boyutunu olgular, kavramlar, genellemeler ve kuramlar olarak bize sunmaktadır. Ancak sosyal bilimlerde temel çalışma alanının insan olması, sosyal olayların karmaşıklığı ve bilimsel yöntemin sınırlılıkları, üretilen bu bilgilerin doğa bilimlerindeki kadar kesin olmadığını gösterir. Doğa bilimlerindeki bilgilere de mutlak olarak bakmamak gerekir (Doğanay 2002, 43). Bütün tanımlardan hareketle sosyal bilgilerin bireyin sosyalleşmesini sağlamada birçok sosyal bilim dalında yararlandığı bireye hayatın toplumsal yönünü tanıttığı ve bireyin demokratik yaşama uyumunu sağladığı anlamını çıkarabiliriz.

Yeni sosyal bilgiler programında değişim adına öne çıkan unsurlardan biri de programın temel öğeleri arasında gösterilen kavram, beceri ve değerdir. Bunlar şu şekilde açıklanabilir: Bir nesnenin zihindeki soyut ve genel tasarımı olarak ifade edilen kavram, eğitim bilimleri içerisinde ise bir ismi, ayırt edici özellikleri, ayırt edici olmayan özellikleri ve örnekleri olan tasarım veya kelime olarak ifade edilmektedir. (Doğanay 2005, 269).

Yeni sosyal bilgiler programında (4–7. sınıf) yaklaşık 160 kavram kullanılmıştır. Bu kavramlar oluşturulurken sosyal bilim disiplinlerinin programa yansımaları oranına göre her sosyal bilim disiplininden faydalanılmıştır (Sinan 2006). Ayrıca kavramların programda aşamalı olarak giriş, geliştirme ve pekiştirme olmak üzere hangi sınıflarda öğretileceği belirtilmiştir. Bu anlamda kavramlar; öğrencilerin seviyesi, ilgi, istek ve ihtiyaçları doğrultusunda bir sınıflamaya tabi tutulmuştur (Kaymakçı 2009).

Beceri, öğrencilerde öğrenme süreci içerisinde kazanılması, geliştirilmesi ve yaşama aktarılması tasarlanan, bir iş yapabilmek veya bir konuyu işleyebilmek için gereken yatkınlık olarak tanımlanmaktadır (MEB 2005). Sosyal bilgiler 5. Sınıfta verilecek beceriler aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 4: Sosyal Bilgiler Öğretim Programı 5. Sınıf Üniteler ve Doğrudan Kazandırılacak Beceriler

ÜNİTELER	DOĞRUDAN KAZANDIRILACAK BECERİLER
HAKLARIMI ÖĞRENİYORUM	Yazılı anlatım
ADIM ADIM TÜRKİYE	Görsel kanıt kullanma
BÖLGEMİZİ TANIYALIM	Gözlem
ÜRETTİKLERİMİZ	Basit istatistik verileri okuma
GERÇEKLEŞEN DÜŞLER	Kütüphane ve referans kaynakları kullanma
TOPLUM İÇİN ÇALIŞANLAR	Sosyal katılım
BİR ÜLKE BİR BAYRAK	Basılı ve görsel kaynakları kullanma ve değerlendirme
HEPİMİZİN DÜNYASI	Olgu ve düşünceleri ayırt etme

Değer, bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli oldukları kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlaki ilke ya da inançlar olarak tanımlanmaktadır. Sosyal bilgiler 5 sınıfta verilecek değerler: Adil olma, bilimsellik, dürüstlük, özgürlük, sorumluluk, aile birliğine önem verme, çalışkanlık, estetik sağlıklı olmaya önem verme, temizlik, bağımsızlık, dayanışma, hoşgörü, saygı, vatanseverlik barış, duyarlılık, misafirperverlik, sevgi ve yardımseverlik olarak sıralanmaktadır (MEB 2005). İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı dördüncü, beşinci, altıncı ve yedinci sınıflarda haftada üçer ders saati olmak üzere

her sınıf için 36 haftada, toplam 108 ders saati öngörülerek hazırlanmıştır. 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı “*Birey ve Toplum, Kültür ve Miras, İnsanlar Yerler ve Çevreler, Üretim, Dağıtım ve Tüketim, Bilim, Teknoloji ve Toplum, Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler, Güç, Yönetim ve Toplum, Küresel Bağlantılar*” olarak 8 öğrenme alanından oluşmaktadır. “*Haklarımı Öğreniyorum, Adım Adım Türkiye, Bölgemizi Tanıyalım, Ürettiklerimiz, Gerçekleşen Düşler, Toplum İçin Çalışanlar, Bir Ülke Bir Bayrak ve Hepimizin Dünyası*” olmak üzere sekiz üniteden oluşmaktadır.

Tablo 5 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı 5. Sınıf Öğrenme Alanları, Üniteler, Kazanım Sayıları ve Süreler

ÖĞRENME ALANI	ÜNİTELER	KAZANIM SAYILARI	ORAN (%)	SÜRE/DERS SAATİ
BİREY VE TOPLUM	HAKLARIMI ÖĞRENIYORUM	4	11	12
KÜLTÜR VE MİRAS	ADIM ADIM TÜRKİYE	6	14	15
İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER	BÖLGEMİZİ TANIYALIM	8	14	15
ÜRETİM, DAĞITIM VE TÜKETİM	ÜRETTİKLERİMİZ	7	14	15
BİLİM, TEKNOLOJİ VE TOPLUM	GERÇEKLEŞEN DÜŞLER	6	11	12
GRUPLAR, KURUMLAR VE SOSYAL ÖRGÜTLER	TOPLUM İÇİN ÇALIŞANLAR	5	11	12
GÜÇ, YÖNETİM VE TOPLUM	BİR ÜLKE BİR BAYRAK	5	14	15
KÜRESEL BAĞLANTILAR	HEPİMİZİN DÜNYASI	6	11	12
	TOPLAM	47	100	108

Kaynak: MEB, 2005

2.Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı

Bireylerin gündelik yaşamına dair en önemli bilgileri öğreten, bireyin sosyal hayata uyumunu sağlayan en önemli disiplin sosyal bilgilerdir. İnsanları diğer canlılardan ayırma en önemli özelliklerinden biri de toplumla birlikte yaşama ihtiyacıdır. İnsanların toplumsal hayatın kurallarını hukuk, sosyoloji, psikoloji, ekonomi vb. kısacası hayatın içerisinde bulunana bütün öğeler sosyal bilgilerin konusudur. Bundan dolayı sosyal bilgiler öğretimi toplumsal yaşam için kaçınılmaz bir programdır.

Gelişmekte olan ülkemizde toplumun eğitimde beklentilerini karşılamak için Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu (TTK) birimi 2004-2005 eğitim öğretim yılında yapılandırmacı yaklaşıma dayalı (Türkçe, Matematik, Fen ve Teknoloji, Sosyal Bilgiler) öğretim programını Ankara, Bolu, Diyarbakır, Hatay, İstanbul, İzmir, Kocaeli, Samsun ve Van illerinde deneme amacıyla 120 okulda pilot uygulamasını yapmıştır.

Sosyal Bilgiler programının vizyonu;

21. yüzyılın çağdaş, Atatürk ilkeleri ve inkılâplarını benimsemiş, Türk tarihini ve kültürünü kavramış, temel demokratik değerlerle donanmış ve insan haklarına saygılı, yaşadığı çevreye duyarlı, bilgiyi deneyimlerine göre yorumlayıp sosyal ve kültürel bağlam içinde oluşturan, kullanan ve düzenleyen (eleştirel düşünen, yaratıcı, doğru karar veren), sosyal katılım becerileri gelişmiş, sosyal bilimcilerin bilimsel bilgiyi üretirken kullandıkları yöntemleri kazanmış, sosyal yaşamda etkin, üretken, haklarını ve sorumluluklarını bilen, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını yetiştirmektir (MEB 2005). 2005 sosyal bilgiler programının temel yaklaşımı bilgiyi üretmek ve kullanmak için gerekli beceri, kavram ve değerlerle öğrenciyi donatarak etkin bir Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı yetiştirmektir (Öztürk 2007).

Sosyal Bilgiler Programı Temel Yaklaşımı;

1. Öğrenciler bireysel olduğunu benimser
2. Öğrencileri hayata hazırlar, gelişimlerine katkı sağlayacak eğitimi verir.
3. Bilgi, kavram, değer ve becerilerin öğrenilmesini benimser, Öğrenmeyi önemser.
4. Öğrencileri sorgulamaya, bilgi alışverişinde bulunmaya ve tartışmaya sevk eder.
5. Öğrencilerin ruhsal ve fiziksel yönden sağlıklı ve huzurlu yetişmelerini amaçlar
6. Öğrencilerin milli ve manevi yönünü merkeze alarak evrensel değerleri özümsemelerini amaçlar.
7. Öğrencilerin toplumsal değerleri öğrenmesini ve yaşamasını ister.
8. Öğrencilerin sorumluluk sahibi, kendi haklarının farkında olmasını ve başkalarının hakkına saygı duyulmasını öğretir.
9. Öğrencilerin yaşadığı toplumun parçası olduğunu fark ettirir.
10. Öğrencilerin eğitim sürecinde öğrendiklerini kullanması ve çevre ile etkileşimine imkân verir.
11. Bireysel farklılıkları göz önüne alarak farklı yönetme ve teknikler kullanır.
12. Öğretim sürecinde öğrenci dosyaları kontrol edilerek ölçme ve değerlendirme yapılır.

Bu çerçevede Sosyal Bilgileri dersi şu şekilde tanımlanabilir:

Sosyal Bilgiler, bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimler ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir. (MEB 2005, 50-51).

Öğretim programın temel öğeleri amaç, içerik, öğrenme ve öğretme süreci ve değerlendirmeden oluşmaktadır. Öğretim sürecinde konuları somutlaştıran kazanımlardır.

Kazanım ders programlarında önceden belirlenmiş ve öğretim sonunda öğrencinin ulaşması istenilen bilgi, beceri, değer ve tutumları kapsar. Program yapılandırmacı kuram özelliklerine göre tasarlanmış ve kazanımların bilgi, beceri ve değerler içermesi amaçlanmıştır (Safran 2004, 32).

Programı içerik boyutu ile değerlendirdiğimizde sosyal bilgiler öğrencilerin kendilerini, içinde yaşadıkları fiziki ve sosyal dünyayı anlama, tanıma, koruma ve geliştirmelerine yönelik bir derstir. Bu ders içeriğini insanla ilgili bilgiler üreten disiplinler topluluğundan alır (Karakuş 2007). Türkiye de 2005 yılında Meb tarafından yürürlüğe konan sosyal bilgiler öğretim programında içerik, disiplinlerarası bir yaklaşımla, NCSS'in belirlediği temalar esas alına "öğrenme alanları" etrafında yapılandırılmıştır. Programda, söz konusu öğrenme alanlarında farklı disiplinlere ait hangi kavramların geliştirilmesinin hedeflendiği de belirtilmiştir. Bu bakımdan 2005 programının, sosyal bilgiler program geleneğinin iki değişmez unsuru olan disiplinlerarasılık ve bütünlüğe vurgu yaptığı söylenebilir (Öztürk 2007,34).

Sosyal bilgiler programı içerik sıralaması yaygın olarak kullanılan yaklaşımlar, genişleyen çevre programı ve sarmal (spiral) programdır. (Hartoonian ve Laughlin, 1989 ve Sunal ve Haas, 2002). Program içerik sıralaması karmaşık becerilere geçmeden önce basit beceriler geliştirmek, somuttan başlayarak soyuta ilerlemek, tarih konularında mümkün olması halinde kronolojik sırayı izlemek, faydalı ve güncel konuları sınıfa taşıyabilmek için, öğretmene hareket alanı bırakmak durumundadır (Öztürk 2007).

Öğretim süreçleri programda, programın tüm öğelerinin uygulandığı bölümdür. Öğretmenin öğrenci ile etkileşim halinde olduğu, materyal kullanımı ve öğretim yöntem ve tekniklerinin ve kullanıldığı aşamadır. Her ne kadar sosyal bilgiler dersi sözel ağırlıklı bir ders olsa da yenilenen sosyal bilgiler programı etkinlik temelli ders işlemeye uygun şekilde tasarlanmıştır.

Kalıcı öğrenmeyi gerçekleştirmek için öğretim sürecinde kullanacağımız yöntem ve tekniklerin doğru seçilmesi önemlidir. Öğretmen dersi işlerken kişiliği, öğrenci özellikleri, konu ve etkinliklere uygun yöntem ve tekniği seçmelidir.

Öncelikle konu ve etkinliklerle ilgili bilişsel, psikomotor ve duyuşsal hedefleri tespit etmelidir. Sonra kazanımları edinilmesini sağlayacak yonteme ve tekniğe uygun materyalleri belirlemelidir. Konuya ayrılan zaman dilimine uygun yontemler ve materyaller seçilmeli ve öğrencinin öğretim sürecinde aktif olması sağlanmalıdır (Gürhan, Sözer ve Yaşar 1998).

Yapılandırmacı programın özellikleri gereği sosyal bilgiler derslerinde öğretmen rehber, öğrenci de aktif olarak derse katılındır. Sosyal bilgiler programın değerlendirme boyutu ile ele aldığımızda klasik sonuç ölçme amacından ziyade yapılandırmacı yaklaşımı temel alan süreç değerlendirmesi göze çarpmaktadır. Sosyal bilgiler dersinin değerlendirme boyutunda öğrencinin süreç içerisinde programın bütün boyutlarıyla ilgili edindiği kazanım, bilgi, beceri ve bireysel gelişimi takip edilir eksik kalan yerler belirlenir ve programa dönüt sağlanır. Değerlendirmede yapıcı ve geliştirici amaçla yapılır. Öğretim sürecinde elde edilen bilgiler, öğretmen tarafından kullanılabilereği gibi öğrencilerinde hedef belirlemesine ve kendini değerlendirmesini yardımcı olur (Meb 2005, 103).

2. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Genel Amaçları

Sosyal Bilgiler öğretimi ile bir yandan evrensel birtakım bilgi, beceri, değer ve tutumlar bireylere kazandırılmaya çalışılırken; bir yandan da ulusal gurur, vatanseverlik gibi ulusal inanç ve değerlere sahip vatandaşlar yetiştirilmesi amaçlanmaktadır (Öztürk ve Otluoğlu 2003).

İlköğretim sosyal bilgiler dersinin temel amacı sosyalleşmesini sağlamak ve toplumun parçası olduğunu öğretmektir. Sosyalleşmenin temel amacı iyi bir vatandaş olmaktır. İyi bir vatandaş; sorumluluk ve görevlerinin farkında olan, çevresine karşı duyarlı olan ve toplumsal sorunların çözümüne katkı sunana kişidir. Sosyal bilgiler dersi, öğrencilerin kendisine, ailesine ve çevresindeki diğer insanlara duyarlı olmayı, devletine, kanunlara karşı sorumluluğunu bilen ve sosyal çevreye uyum sağlamayı öğretir (Gürhan, Sözer ve Yaşar 1998).

Sosyal bilgiler öğretimini de kazanımların öğrencide davranışa dönüşmesini dört ana başlıkta sıralayabiliriz:

1. Sosyal bilgiler dersi, öğrencilerin yaratıcı düşünme, eleştirel bakma, yapıcı düşünme yönünü ve sorunlara çözüm bulma becerilerini geliştirir.
2. Sosyal bilgiler dersi, öğrencilerin akran ilişkilerini geliştirir, grup çalışmasına yönlendirir ve sorumlu vatandaş olmasına katkı sağlar.
3. Sosyal bilgiler dersi, öğrencilerin yasal hak ve görevlerini öğretir, vatandaşlık hak ve sorumluluklarının farkına varmasını sağlar.
4. Sosyal bilgiler dersi, öğrencilerin ihtiyaçlarını belirleme, doğru tercihte bulunma ve tasarruf etmeyi öğretmekle ekonomik bilincini geliştirir (Gürhan, Sözer ve Yaşar 1998, 19).

İlköğretim programında sosyal bilgiler dersinin amaçları aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

1. Her bir öğrenci duygusal, bilişsel ve fiziksel özellikleri; yetenek, ilgi, istek ve becerilerini fark eder.
2. Ülkesini, milletini, vatanını seven, yasal haklarını bilen, görevlerinin gereğini yapan, milli bilince sahip yurttaş olarak yetiştirirler.
3. Atatürk İlke ve İnkılaplarının, Türkiye Cumhuriyetinin ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasındaki rolünü bilir, demokratik, laik ve çağdaşlığı yaşama ve yaşatma bilincine erişir.
4. Hukuk devletinde yasaların herkes için bağlayıcı olduğunu ve hukukun üstünlüğünü savunur.
5. Türk kültürü ve milli tarihi oluşturan esasları bilir, milli kültürün oluşumuna katkı sağlayan milli değerlere sahip çıkılmasının önemini kavrar.
6. Ülkesinin ve dünyanın coğrafi özelliklerini öğrenir, insan, çevre arasındaki etkileşimi fark eder.
7. Öğrendiği bilgiyi farklı şekillerde (tarih şeridi, diyagram, küre, tablo, grafik gibi.) hazırlar uygular.

8. Kalkınmada ekonominin önemini kavrar ve dünya ekonomisinde milli ekonominin önemini anlar.

9. Gelişmiş ülkelerde meslek seçiminin önemini ve doğru meslek seçiminin insan ve devlete faydalarını kavrar.

10.Tarihsel süreçte yaşamış medeniyetlere ait tarihi kalıntıları inceleyerek, medeniyetler, kültürler, olaylar ve insanlar arasındaki farklılıkları tespit eder.

11.Bilim ve teknik gelişimin insan hayatına etkisi kavrayarak, bilim ve tekniği günlük hayatına uygular.

12.Analitik düşünme yeteneğini edinerek, bilgiyi sorgulayarak öğrenme ve bilgi üretmede bilimselliği ön plana alma davranışını edinir.

13.İnsan, çevre ve devlet ilişkilerini açıklamada sosyal bilimlerin verilerinden faydalanır.

14. Toplumsal sorunların çözümüne duyarlı olur ve kendi çözüm önerilerini sunar.

15. Cumhuriyet, laik devlet anlayışı, temel hak ve hürriyetlerin gelişimini öğrenir ve ülkemize etkilerini fark eder. Hayatını demokratik değerlere göre şekillendirir.

16.Uluslararası politik, ekonomik, sosyal ve kültürel benzerlik ve farklılıkları kavrar.

17.Biz duygusu ile hareket eder. Dünya ve ülke sorunlarıyla ilgilenir ve insanlığa katkı sunar (Komisyon 2005).

3. Sosyal Bilgilerde Yapılandırmacı Yaklaşımın Önemi

2006-2007 eğitim öğretim yılı da uygulamaya konulan yeni ders programına göre sosyal bilgiler programda değiştirilmiştir. Yapılandırmacı yaklaşımın öğrenci merkezli, aktif katılım ve bilgiyi yapılandırma gibi özellikleri sosyal bilgiler öğretmenlerinde yeni programa karşı istekli hale getirmiştir.

Sosyal bilgiler dersi, sosyal alandaki tarih, coğrafya, vatandaşlık, hukuk, arkeoloji, turizm, tarım, sanayi, ekonomi ve çevre eğitimi gibi derslerin bileşkesinden oluşan disiplinler arası bir derstir.

Hayatta karşılaştığımız sorunları aşabilmemiz için bireyleri hayata hazırlayan ders sosyal bilgilerdir. Sosyal bilgiler dersi demokratik ortamlarda aktif bir yurttaş olarak sağlıklı ve doğru karar alma becerisi geliştiren, görevlerinin bilincinde olan, toplumsal gelişme ve ilerlemeye katkı sunan, kendisi ve çevresine karşı duyarlı yurttaş yetiştirmeyi hedeflemektedir.

İlköğretim Programında Sosyal Bilgiler dersinin amaçları;

1. Vatandaş olarak sorumluluklarımız ve görevlerimiz
2. Toplumun parçası olarak çevre ile olan etkileşimimiz
3. Dünyayı, ülkemizi tanıma ve becerilerimizi geliştirme
4. Ekonomiye bilme ve ekonomik yaşamı kavrama olmak üzere dört madde de toplayabiliriz (MEB 1998, 532).

Yaşadığımız çevre her türlü farklılığın toplamında meydana gelmektedir. Hayatın farklı yönlerini içerisinde barındıran ders sosyal bilgilerdir. Dersin amaçları bireyleri demokratik yurttaş olarak yetiştirmek için geliştirilmiş olması, öğretim sürecinin de bu şekilde uygulanmasını gerektirir. Günümüz öğrencisi bir taraftan kendisi, ailesi, çevresi ve toplumunun sorunlarını çözmeye çalışırken, diğer taraftan bilimsel ve teknik değişimi takip eden, kullanan ve bilgi üreten durumundadır. Öğrencilerin bunları yapabilmesi için öğretim ortamlarının bilişim ağı ile donatılması, internet sayesinde dünyadaki bilgi kaynaklarına hızlı erişebilmesi, ulaştığı bilgiyi nasıl kullanacağını kavraması, olgu, olay ve kavramları nasıl anlamlandıracağı ve onları nasıl yorumlayacağını öğrenmesi gerekir. Öğretmenlerinde kalıcı öğrenmeyi nasıl sağlayabilecekleri, öğrenmeyi basitleştirmeyi bilmesi ve yapıcı öğrenme kuramına göre dersleri tasarlamaları gereklidir (İkiel 2002).

Günümüzde bilgiyi ezberlemek, işe yaramasa bile zihinde depolamak öğrenci beklentisini karşılamamaktadır; çünkü dünyadaki hızlı değişim bilgilerinde sürekli değişimini gerektirmektedir.

Barth & Demirtaş'a (1996, 4) göre "eğer çocuğun okul yaşantısı bir anlamda sadece ezbere dayalı olursa boşa gitmiş olacaktır".

Artık ezberci bir eğitim modeli ile çocuğu hayata hazırlama şansı kalmamıştır. Çünkü: öğrenme günlük hayata işe yarar bilgiyi içermelidir. Bilgiyi anlama, yorumlama, çıkarımda bulunma ve yeni durumlara transfer etme bir zorunluluk olmuştur. Bunları gerçekleştirebilmemiz için yapıcı öğrenme kuramının ilkelerinden yararlanmamız gerekmektedir. Yapıcı modele dayalı öğrenmeler gerçek yaşantılarla ilgili kalıcı ve işlevsel öğrenmeyi gerçekleştirmeye imkân sağlamaktadır. Öğrencileri hayata; etkin, sorumlu, görevlerinin farkında olan, öğrenmeye karşı istekli kılan ve iyi bir vatandaş olarak yetiştirmenin temel kuralı öğrencilere, gerçek hayata uygun konu ve etkinliklerle bağlantı kurarak eğitim vermektir

Yapılandırmacı yaklaşım, bilgi yapılandırmada günlük yaşama ait tüm gelişim ve değişimin farkında olunmasını anlamına gelmektedir. Sosyal hayatın bütün değişiminin konu ve etkinliklere uyarlanması ve değişimin programın ana ögesi haline getirin ders sosyal bilgilerdir. Sosyal bilgiler dersinin uygulanması aşamasında yapıcı öğrenme ilkelerine göre hazırlanıp uygulanması gerekmektedir.

1) Öğrencilerin ön öğrenmeleri ve hazırbulunuşluk düzeyleri göz önüne alınarak derse başlanılır. Çağdaş stratejiler kullanılarak hayata uygun bir problem durum oluşturulur. Amaç öğrencinin zihninde soru işaretleri oluşturup etkinliğe dikkat çekmektir. Konularda tümdengelim yöntemi kullanılır öğrencilerin problemin bütününe ait görüşler oluşturmaları amaçlanır.

2) Öğrencilerin konuya ilişkin olgu ve kavramlarla ilgili fikir geliştirmeler için tartışmaya ortam hazırlanır buradaki amaç problem duruma ilişkin farklı çözüm önerileri geliştirmelerine fırsat vermektir. Süreçte öğretmen öğrencilerin zihinsel egzersizlerine rehberlik etmeye devam eder. Tartışma platformu oluşturarak çözümler arama.

3) Problem duruma çözüm getirmek için çoklu bakış açısına dayalı işbirlikçi çalışmaya uygun küçük tartışma gurupları oluşturulur. Aynı zamanda öğrenme ortamı konunun çoklu öğrenme yöntemine uygun şekilde işlenmesi için tasarlanır. Problem durumunun önceden hazırlanan bir parçası ya da aşaması araştırılıp incelenir ve küçük çalışma gurubuna verilir.

4) Konunun, etkinliklerin paylaşımı ve hazırlığı tamamlanır. Önemli olan bilgiyi bilmekten ziyade mantığa dayalı öğrenilen, yorumlanabilen ve bilginin hayata uygulanabilirliğini fark edebilmektir. Gurup etkinlikleri tamamlanarak sunum için sıraya konur.

5) Öğretmenler gurup üyelerinin çalışma sürecinde yaptıkları etkinliklere ve nasıl bir performans sergilediklerine bakarak değerlendirme yaparlar. Öğretim süreci değerlendirmede ön plandadır, sonuç odaklı değerlendirmeden kaçınılır. Aynı zamanda gurup ve bireysel olarak öğrencilerde değerlendirme yapabilir. Öğretmen küçük gurup çalışmalarını toplar, diğer guruplara dağıtır. Burada ki amaç gurupların bir biri hakkında, yapılan çalışmaların farklılıklarını, öğrenciler bakış açılarını, bilgi yapılandırma şekillerini, kullandıkları yöntem ve teknikleri ve gurupların problem durumlara getirttikleri çözüm yollarını tespit etmektir (İkiel 2002).

5. Yapılandırmacı Öğrenme Kuramına Göre Bir Ders Saatinin İşlenmesi

Yapılandırmacı kurama göre geliştirilmiş bir ders programına uygun ders işlenmesi programın hedefe ulaşmasını sağlayacaktır. Bu amaçla (İkiel 2002), bir ders işleme modeli geliştirmiştir. Yapıcı öğrenme ilkelerine uygun şekilde hazırlanmış bu ders planında amaç öğrencilerin öğrenme öğretme sürecinin planlayıcısı ve uygulayıcısı olduklarını göstermek ve derse aktif katılımlarını sağlamaktır.

Bu ders işleme şu aşamalardan oluşmaktadır:

1. Günlük hayata uygun problem durum aşaması,
2. Rehber rolünde olan öğretmenin desteği ile problem durum ile ilgili tartışma ortamı oluşturmak ve problemin çözümüne yönelik küçük gurupları oluşturma aşaması,
3. Küçük gurup araştırmaların dan dan hareketle konu içeriği ve problem durumun çoklu bakış açılarıyla, farklı yöntemlerle ve konuyu değişik boyutlarının sunumunun yapıldığı aşama,

4. Sadece bilgiyi öğrenmenin yeterli olmadığı önemli olanın bilginin zihinde mantıksal olarak nasıl inşa edildiğine yönelik araştırmaların, çalışmaların konuşulup tartışıldığı ve guruplarla paylaşılıp değerlendirildiği aşama,

Birinci Aşamada: Problem Durum Oluşturma

Öğretmen etkinliğin problem cümlelerini sorar ve tümdengelim yöntemini kullanır, amaç problem hakkında genel bir görüş olmasını sağlamaktır.

Problem durumlar; yurdumuzda nüfus hareketleri nasıldır?

Nüfus olgusu bir ülkenin stratejisi ve ekonomisi için ne önem arz eder?

Genç nüfusun kalkınmadaki önemi nedir? Sorularıyla öğrencilerin zihinlerinde beyin fırtınası tekniği ile dikkatleri toplanır hazırbulunuşluk düzeyleri ölçülür.

A. Bu aşamada öğrencilerin yaptığı etkinlikler:

2. Nüfus nedir?

3. Nüfus yoğunluğu ne demektir?

4. Nüfus artışının sebepleri ve sonuçları?

5. Göç olgusu ve göçün sonuçlarının toplumsal hayata etkileri?

6. Neler olabilir? Bölgeden bölgeye nüfus hareketlerinin özellikleri nelerdir?

7. Göçün kent hayatına etkisi ve çarpık kentleşme soruları ile problem durumlarla ilgili öğrenci ve öğretmenin görüş alışverişinde bulunması, eski bilgilerinde transferler yapmaları, soru cevap yapmaları bireysel algı farklılıklarının ortaya çıkarılması ile bilgi yapılandırılmalarına değinilir. Öğretmen rehber olarak çağdaş öğretim yöntemlerini kullanır ve öğrenci motivasyonunu artırır.

İkinci Aşama: İşbirliğine Dayalı Küçük Tartışma Gruplarını Oluşturma

Öğretmen, öğrencilerden farklı özelliklere sahip karışık küçük tartışma grupları oluşmasını sağlar. Küçük grupların her birine nüfus kavramının tanımı ve nüfus kavramın özellikler" genç nüfus fazlalığının olumlu ve olumsuz yönleri, kırsal ve kentsel nüfus yoğunluğu ve dağılımı, göç kavramı ve göçün sebep ve sonuçlarıyla ilgili ödev, performans, proje çalışmaları ve etkinlik yapmaları için konular verilir.

Bu aşamada öğrencilerin yaptığı etkinlikler:

- 1) Guruba verilen konunun planlaması yapılır ve konu gurupça tanımlanır.
- 2) Küçük grubun ve gurup üyelerinin her birinin görevleri belirlenir.
- 3) İşbirliğine dayalı ekip ruhunu oluşturulur.
- 4) Gurup üyelerine verilen görevlerin farkında olunması sağlanır.
- 5) Grubun konuyu araştırmaya başlaması
- 6) Konunun sunumuna en uygun araç gereçlerin tespit edilmesi ve hazırlanması
- 7) Kütüphaneler ve internet ortamında konuyla ilgili literatürün taranması
- 8) Sunum için bilgisayarda çalışmaların(slayt) hazırlanması

Süreç içerisinde öğretmen, gurup içi etkileşim, iletişim ve paylaşımın en üst düzeyde olması için öğrencilere rehberlik yapar. Gurup oluşumun da öğrencilerin psikolojik, kültürel, ekonomik ve farklı sosyal çevrelerden olmasına dikkat edilir ve karışık gurupların oluşturulması sağlanır.

Üçüncü Aşama: Çoklu Bakış Açılarına, Yöntemlerine Göre Küçük Gruplarını Sunumlarını Yapmaları

Öğretmen öğrenci guruplarının sunumlarını yapabilmeleri için öğretim sürecini planlar ve işbirliğine dayalı sunuma göre dersi tasarlar. Öncelikle gurupların sunum sırası belirlenir. Bu aşamada küçük tartışma gurupları araştırma inceleme ve proje sunumlarını sınıf ortamında paylaşır. Her gurubun sunumunu diğer guruplar izler ve tartışma ortamları oluşturulur

Dördüncü Aşama: Mantıklı Bir Yapılandırmayla Değerlendirme

Öğretmen küçük çalışma guruplarının araştırmalarda ulaştıkları bilgileri özetleyerek sunmalarını ister. Guruplar arasında yapıcı eleştiriye dayalı tartışma imkânı verir. Öğrencilerin tartışmaya katılması için rehberlik eder. Gurup çalışmaları diğer guruplar arasında dağıtılır ve herkesin çalışmalarla ilgili görüş bildirmesi sağlanır. Öğretmen gurupların hazırladığı araştırmaları, projeleri toplar inceler eksik gördüğü yerlerin düzeltilmesi ve eklentiler yapılmasını sağlar.

Bu aynı zamanda çalışmaların sonuçları hakkında dönüt vermektir. Yapılandırmacılıkta geleneksel değerlendirme yöntemleri test, yazılı gibi yöntemler kullanılmaz. Değerlendirmede esas olan öğrencinin çalışma sürecinde bilgiyi mantıklı ve kalıcı olarak yapılandırma becerisinin ölçülmesidir. Burada çalışma, proje, grup ve bireysel etkinliklerin hazırlık araştırma ve sunum aşamasında yaptıklarının değerlendirilmesidir. Değerlendirme yargılayıcı değil yönlendiricidir.

C. İlgili Araştırmalar

Literatür taraması sonucunda 2005-2006 eğitim öğretim yılında itibaren uygulamaya başlanan yapılandırmacı öğretim kuramına göre hazırlanan sosyal bilgiler ders programı ile ilgili birçok araştırma yapılmıştır. Bu araştırmalardan;

Bahar, Özkaya ve Birol (2011), 4. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programı hakkında öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi için bir araştırma yapmışlardır. Araştırma Erzincan merkez ilçesi ve bağlı köylerde görev yapan 150 sınıf öğretmeni ile yapılmıştır. Programdaki genel amaçların konular, kazanımlar ve etkinliklerle tutarlı olduğu görüşüne büyük ölçüde katılmaktadırlar. Kazanımlar bölümünde, programda belirtilen amaçların, kazanımlar ve konuyla tutarlı olduğuna, kazanımların öğrencilerin günlük yaşama uyum sağlamalarını kolaylaştıracak nitelikte olduğuna ilişkin önermeler en olumlu bulunan önermelerdir. Programın içerik boyutunu öğretmenler güncel, öğrenci seviyesine uygun ve yaşama uygun olduğu ve gereksiz konu tekrarı ve konuların geniş tutulmasının olumsuzluğu görüşü tespit edilmiştir.

Öğretim süreçlerinde konu işlenişine verilen örneklerin öğretmene yardımcı olduğu, etkinliklerin derse katılımı artırdığı, öğretim yöntemlerinin çeşitliğinin yararlı olduğu, okul dışı etkinlikleri yapmada ve işleniş için araç gereç yeterliği konusunda da programın yeterliğinin düşük olduğu tespit edilmiştir. Değerlendirme bölümünde ölçme tekniklerinin ve etkinliklerin çeşitli ve ölçme için yeterli olduğu tespit edilmiştir. Programın geneli iyi bulunmuş ve programın, genel olarak birbiri ile tutarlı olduğu tespit edilmiştir. Programın cinsiyete ve görev yerine göre anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Mesleki kıdeme göre kazanımlarda farklılaşma gözlenmekle birlikte içerik, öğretim süreci değerlendirme ve bütününde anlamlı farklılaşma yoktur.

Uslu (2007) İlköğretim 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler programının öğretmen ve idareci görüşleri çerçevesinde değerlendirilmesi konulu bir çalışma yapmıştır. Araştırma 2005-2006 yılında Şırnak Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı ilköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenleri ve idarecileri kapsamaktadır. Araştırmada 186 sınıf öğretmeni ve 44 tane idareci olmak üzere 230 öğretmen üzerinde anket çalışması yapılmıştır. Çalışma sonucunda sosyal bilgiler programının amaçları ve kazanımlar bakımında öğretmenler tarafında yeterli düzeyde olduğu, kazanımların öğrencilerin seviyesine uygunluğu belirtilmiştir.

Programın içerik bölümünün öğrenci düzeyine uygun ve hedeflere ulaşmada anlamlı bir örtüşmenin olduğu tespit edilmiştir. Programın öğrenme öğretme süreci ile ilgili öğretmen ve idareciler arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. İçeriğin öğrenci merkezli, keşfederek öğrenmeyi sağladığı tespit edilmiştir. Programın ölçme ve değerlendirme ile ilgili bulguları sosyal bilgiler programının öğretmenlerin ölçme araçları geliştirmesi açısından yol gösterici olduğu, değerlendirme işleminin yapılabilmesi açısından gerekli ölçütlere yer verildiği, öğrencilerin yapmış oldukları etkinliklerin değerlendirilebilmesi amacıyla öğretmenlere rehberlik yapacak açıklamalara yer verdiği sonucuna varılmıştır.

Erköse (2007) Yenilenen 6. sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirmesi (Sakarya il örneği) konulu çalışma Sakarya ili merkez ve köylerinde 104 ilköğretim okulunda görev yapan 117 sosyal bilgiler öğretmeni çalışma grubu olarak belirlenmiştir. Araştırma sonucunda programın; kazanımların öğrencilerin bilişsel, sosyal ve psikomotor gelişimine uygun olduğu, eğitim sürecinin öğrenciyi motive eden, öğrencinin aktif katılımını sağlayan ve çoklu zekâ kuramına uygun olduğu, program kapsam boyutunun kazanımlarla tutarlı ve öğrencide kalıcı bilgiyi sağlayacak nitelikte olduğu, eğitim durumları boyutunda konuların öğrenci katılımına ve yaşantılarına uygun olduğunu, değerlendirme boyutunun öğrenci kazanımları ile örtüştüğü, çoklu değerlendirme türlerini içerdiği ve değerlendirmenin süreç odaklı olduğu genel olarak program hakkında öğretmenlerin olumlu görüşe sahip olduğu tespit edilmiştir.

Coşkun (2007) İlköğretim 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler öğretim programına ilişkin öğretmenlerin görüşleri nelerdir çalışması Ankara ili merkez ve merkez ilçelerinde görev yapan 22 tanesi 4. sınıf, 23 tanesi de 5. Sınıf okutan 45 sınıf öğretmeni ile araştırma yapılmıştır. Çalışma sonucunda yeni programın başarıya ulaşması için öğretmenlere rehberlik çalışması yapılması gerektiği aksi takdirde hedeflere ulaşılamayacağı tespit edilmiştir. Konuların sosyal bilgiler programında yüzeysel yer verildiği bunun ilerde sosyal bilgiler öğrenimi için bir yetersizliğe neden olacağı belirtilmiştir. Yeni programın günlük yaşama, problem çözme yeteneğinin gelişimine ve öğrenci merkezli ders işlemeye uygun olduğu tespit edilmiştir. Kalabalık sınıf ortamları nedeni ile öğretmenlerin öğretim süreci ve süreç değerlendirmesi yapmakta zorlandıkları tespit edilmiştir. Merkez ve ilçeler arasında öğretmenler arasında hedef, içerik, eğitim süreci ve değerlendirme açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Ece (2007) İlköğretim birinci kademe 2005 sosyal bilgiler programının öğretmen görüşlerine göre değerlendirmesi araştırması Afyonkarahisar il genelinde yapılmıştır. Çalışmada veriler cinsiyet, sınıf, kıdem, mezun olunan okul, sınıf mevcudu ve öğrencilerin sosyo-ekonomik durumu değişkenlerine göre analiz edilmiştir. Çalışma sonuçları genel olarak öğretmenlerin yapılandırmacı kurama göre hazırlanan sosyal bilgiler programını olumlu bulmuşlardır. Öğretmenler programın kazanımları öğrenci seviyesine uygun ve hedeflere ulaşılabilir durumunun mümkün görmekteyler. Programın içeriğinin somuttan soyuta göre hazırlandığı ve günlük hayata uygun olduğu fark edilmiştir. Programın öğrencilerin tüm yönleri ile değerlendirmeye tabi tutulduğu tespit edilmiştir. Programın kazanım, içerik, eğitim durumu ve değerlendirme boyutunda farklılık olmadığı sadece cinsiyet değişkenine göre geleceğe yönelik öneriler boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Acun, Kamber ve Akar (2011) İlköğretim birinci kademe sosyal bilgiler öğretim programının uygulanabilirliği araştırması Uşak ili ilköğretim okullarında 4 ve 5. Sınıf ders veren 178 sınıf öğretmeni ile yapılmıştır. Çalışma sonucunda yeni sosyal bilgiler programının uygulanabilirliği noktasında öğretmenlerin programın genel felsefesini beğendikleri, kazanımların işlevsel olduğu, programın içeriğinin etkinlik temelli olmasının olumlu bulunduğu ve öğretim sürecinin öğrenci merkezli ve materyallere ulaşmada öğretmenlerin zorlandığı, değerlendirme boyutunun yeterli olarak anlaşılamadığı ve bu konuda hizmetçi eğitime tabi tutulması gerektiği fark edilmiştir.

Bu dört boyutta öğretmen görüşlerinin cinsiyet, mesleki kıdem, okuttukları sınıf ve yeni sosyal bilgiler programına yönelik almış oldukları hizmet içi eğitim değişkenlerinin çoğu arasında anlamlı bir fark görülmemiştir.

Ersoy (2009) Yeni ilköğretim sosyal bilgiler dersi öğretim programının uygulanması ile ilgili değerlendirmeler çalışması Konya il genelinde 160 sınıf öğretmeniyle yapılmıştır. Araştırmada kazanımların öğrenci seviyesine uygunluğu ve kazanımların öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor düzeylerine uygunluğu kısmen yeterli bulunmuştur. Öğretmen ve öğrenciler içerik bölümünü kazanımlara ulaşmada yetersiz bulmakta ve içeriğin öğretmenler tarafında tamamlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğretim sürecine öğrenci katılımının arttığı ve etkinlikleri severek ve isteyerek yaptıkları tespit edilmiştir. Ölçme ve değerlendirme tekniklerinin tam olarak uygulanamadığı ve değerlendirme formalarının öğrenciyi ölçmede yetersiz bulunmuştur.

Bu çalışmada ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programı ile ilgili öğretmen görüşlerinin değerlendirmesi sonucunda, sosyal bilgiler dersi öğretim programının eksik ve geliştirilmesi gereken bölümleri hakkında bilgiler elde edilmesi amaçlanmaktadır

IV. YÖNTEM

A. Araştırma Modeli (deseni)

Araştırmada, sosyal bilgiler dersi programını değerlendirmek, programın eksik yönleri ve beğenilen yönlerini belirlemek maksadı ile öğretmen görüşlerinin alınması faydalı olacaktır. Araştırmada nitel araştırma yönteminde tarama modeli kullanılmıştır. “Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olan şekilde betimlemeyi amaçlayan araştırma kuramlarıdır” (Karasar, 1999: 69).

Tarama yöntemlerinin genel özellikler şu şekilde sıralanabilir (Özsoy 2012).

1. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır.
2. Araştırmaya konu olan birey, konu ya da nesne, kendi koşulları içinde, var olduğu şekliyle tanımlanmaya çalışılır.
3. Onları herhangi bir değiştirme, etkileme çabası gösterilmez.
4. Önemli olan bilinmeye çalışılanı uygun biçimde gözleyip belirleyebilmektir.

İlköğretim okullarında 2007-2008 yılından itibaren uygulanmaya başlanan yeni sosyal bilgiler 5. sınıf ders programını kazanım, içerik, öğretim süreci, değerlendirme ve programın geneli hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine dayalı olarak değerlendirmeyi amaçlayan bu araştırmada tarama modeli kullanılmıştır.

B. Evren ve Örneklem/Çalışma Grubu

Çalışma grubunu 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Erzincan il merkezi, ilçe ve köylerde görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır. Çalışmamada il bazında Sosyal bilgiler dersi öğretim programını uygulamış veya halen uygulamakta olan 101 sosyal bilgiler öğretmenine ulaşılmıştır.

C. Veri Toplama Araçları

Araştırmada 5. Sınıf sosyal bilgiler programını değerlendirmek için literatür taraması yapılarak hazırlanan anket tekniği kullanılmıştır. Literatür çalışması yapılırken makale, tez ve bu alanda yapılmış çeşitli yayınlar incelenmiştir.

Anket çalışması Kişisel bilgi formu ve Sosyal bilgiler dersi öğretim programı değerlendirme ölçeği olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır.

1. Kişisel Bilgi Formu

Anket çalışmasının birinci bölümünü oluşturan kişisel ve mesleki değerlendirme ölçeği cinsiyet kadın (1), erkek (2), mesleki kıdem 1-9 yıl (1), 10-20 yıl (2), 21-yıl ve üstü (3), mezun olunan yükseköğretim kurumunun türü eğitim fakültesi (1), fen- edebiyat fakültesi (2) ve eğitim enstitüsü (3) olmak üzere üç sorudan oluşacak şekilde formüle edilmiştir.

2. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Değerlendirme Ölçeği

Anket çalışmasının ikinci bölümü sosyal bilgiler dersi öğretim programına ilişkin görüşlerini tespit etmeye yönelik olup, 5 alt bölümden oluşmaktadır. Birinci alt bölümde bulunan 7 soru programın hedefler boyutuna ilişkindir. Programın içerik alt boyutu ile ilgili olan ikinci alt bölümde 7 soru bulunmaktadır. Üçüncü alt bölümde 11 soru olup, programın öğretim süreçleri boyutuna ilişkindir. Dördüncü alt bölümde bulunan 6 soru programın değerlendirme boyutuna ilişkindir. Son bölümde 8 soru bulunmaktadır ve bu sorular programın genelini değerlendirilmesine ilişkindir. Uygulanan ölçek beş bölümden ve toplam 39 önermeden oluşmaktadır. Öğretmenlerin ölçekte yer alan önermelerin her birini *kesinlikle katılmıyorum* (5), *katılmıyorum* (4), *kararsızım* (3), *katılıyorum* (2) *kesinlikle katılıyorum* (1) ifadelerinden birisini kullanarak değerlendirmesi istenmiştir. Öğretmenlerin her bir önermeye ilişkin görüşleri 1 ile 5 arasında değişen bir puana dönüştürülmüştür. Aralıkların eşit olduğu varsayımına dayanılarak, aritmetik ortalamaları değerlendirmek için olası en yüksek ve en düşük puan arasındaki fark (5-1) seçenek sayısına (5) bölünerek tespit edilmiş ve 0.80 bulunmuştur. Böylece, Tablo 6'de gösterildiği gibi, önermelerle ilgili puan ortalamalarını değerlendirmek için bulunan bu katsayılar kullanılmıştır. Her bir bölümden ve ölçeğin tamamından alınacak olan yüksek puan önermede belirtilen hususla ilgili programın yeterliliğine işaret ederken, alınacak olan düşük puanlar önermede belirtilen husus bakımından programın yetersiz olduğunu ifade etmektedir (Bahar, Birol, Özkaya, 2011).

D. Verilerin Analizi

Birinci araştırma sorusunu cevaplamak için SBDÖPDÖ'den elde edilen veriler betimleyici istatistikler kullanılmak suretiyle açıklanmıştır.

İkinci araştırma sorusunun cevaplandırılması için ortalamaların karşılaştırılmasında kullanılan parametrik testler kullanılmıştır. Parametrik test koşullarının sağlanamadığı durumlarda non-parametrik alternatifler kullanılmıştır.

1. Tablo 6: Ortalama Puanlar İçin Değerlendirme Katsayıları

Puan aralığı	Tercih	Değerlendirme
1.00-1.80	Kesinlikle katılmıyorum	Pek zayıf
1.81-2.60	Katılmıyorum	Zayıf
2.61-3.40	Kararsızım	Orta
3.41-4.20	Katılıyorum	İyi
4.21-5.00	Kesinlikle Katılıyorum	Çok iyi

2. Tablo 7: Programın Tamamı ile Alt Boyutlarının Değerlendirmesine İlişkin İç Tutarlılık Katsayıları (N 101)

Boyut	Madde Sayısı	İç Tutarlılık Katsayıları
Hedefler (Kazanım)	7	,79
İçerik	7	,69
Öğretim Süreçleri	11	,90
Değerlendirme	6	,86
Programın Geneli	8	,88
Ölçeğin Tamamı	39	92

Ölçekte yer alan önermelerin programın bir özelliğini ve toplamda programın tamamını değerlendirmeye yönelik olduğu gerçeğinden hareketle, ölçeğin ve alt ölçeklerin güvenilirliğini belirlemek üzere iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Ölçeğin tamamı ve alt boyutları için hesaplanan iç tutarlılık katsayıları madde sayısı

ile birlikte Tablo 7’de gösterilmiştir. Alt boyutlar için tespit edilen iç tutarlılık katsayıları, 69 ile 90 arasında değişmektedir. Ölçeğin tamamı için belirlenen iç tutarlılık katsayısı ise, 92’dir.

Verilerin analiz sürecinde birinci araştırma sorusunu cevaplandırmak için SBDÖP değerlendirme ölçeğinde elde edilen veriler aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri kullanılarak açıklanmıştır. İkinci araştırma sorusunda cinsiyet değişkeni bağımsız t-testi, mesleki kıdem değişkeni tek yönlü ANOVA testi ve mezun olunan fakülte türü değişkeni için Kruskal Wallis H Testi sonuçlarına göre analiz edilmiştir.

V. BULGULAR

A. Kazanımla İlgili Bulgular

Programın kazanımlar bölümüne ilişkin öğretmen görüşleri ile ilgili bulgular tablo 8’te gösterilmiştir. Ölçekte kazanımlar ile ilgili toplam yedi soru bulunmaktadır. Kazanımlar bölümünden alanın puanların ortalaması 3,38’dir. Her bir önerme ile ilgili ortalama puanlar 2,77 ile 3,63 arasında değişmektedir. Programda belirtilen genel amaçlar kazanımlar ile tutarlıdır maddesi 3,63 ortalama ile en yüksek değere sahip değişkendir. Programda belirtilen genel amaçlar konu ile tutarlıdır maddesi 3,57 ortalama ile iyi düzeyde bulunmuştur. Programda belirtilen genel amaçlar etkinlikler ile tutarlıdır maddesi 3,54 ortalama ile iyi düzeyde bulunmuştur. Kazanımlar açık ve anlaşılır şekilde ifade edilmiştir maddesi 3,43 ortalama ile iyi düzeyde kabul görmüştür. Kazanımlar öğrencilerin aktif katılımını desteklemektedir maddesi 3,41 ortalama ile iyi düzeyde kabul görmüştür.

Tablo 8: Kazanımlar Bölümü ile İlgili Öğretmen Görüşleri

Kod	Programın Değerlendirilmesine Yönelik Önergeler			Değerlendirme	
		\bar{X}	Ss	Sıfat	Sıra
1.1.	Programda belirtilen genel amaçlar kazanımlar ile tutarlıdır.	3,63	0,95	İyi	1
1.2.	Programda belirtilen genel amaçlar konu ile tutarlıdır.	3,57	0,95	İyi	2
1.3.	Programda belirtilen genel amaçlar etkinlikler ile tutarlıdır.	3,54	0,98	İyi	3
1.4.	Üniteler için ayrılan süre belirtilen kazanımları gerçekleştirmek için yeterlidir.	2,77	1,27	Orta	7
1.5.	Kazanımlar açık ve anlaşılır şekilde ifade edilmiştir.	3,43	1,03	İyi	4
1.6.	Kazanımlar öğrencilerin aktif katılımını desteklemektedir.	3,41	0,98	İyi	5
1.7.	Kazanımlar öğrencilerin günlük yaşama uyum sağlamalarını kolaylaştıracak niteliktedir.	3,32	0,94	Orta	6
Kazanımlar Bölümü Toplam		3,38	0,68	Orta	

Kazanımlar öğrencilerin günlük yaşama uyum sağlamalarını kolaylaştıracak niteliktedir maddesi 3,32 ortalama ile orta düzeyde bulunmuştur.

Üniteler için ayrılan süre belirtilen kazanımları gerçekleştirmek için yeterlidir maddesi 2,77 ortalama ile orta düzeyde bulunmuştur. Öğretmenlerin programın kazanımları ile ilgili görüşleri önermeler bazında iyi olarak bulunmuştur ama üniteler için ayrılan sürenin kazanımları gerçekleştirmek için yeterli bir zaman olmadığı sonucu dikkat çekici şekilde düşük düzeyde bir değere sahiptir. Bu durum programın kazanımlarla ilgili bölüm ortalamasını orta düzeye indirmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenleri kazanımlara ulaşmada verilen sürenin yetersiz olduğunu belirtmektedirler.

B. İçerikle İlgili Bulgular

Tablo 9: İçerik Bölümüyle İlgili Öğretmen Görüşleri

Kod	Programın Değerlendirilmesine Yönelik Önermeler	\bar{X}	Ss	Değerlendirme	
				Sıfat	Sıra
2.1.	İçerik günceldir.	3,47	1,01	İyi	4
2.2.	Gereksiz konu tekrarları yapılmamıştır.	3,49	0,94	İyi	2
2.3.	Konular çok geniş alınmıştır.	3,42	1,12	İyi	5-6
2.4.	Konuların sıralanışı yakından uzağa ilkesine uygundur.	3,51	0,96	İyi	1
2.5.	İçerik öğrenci seviyesine uygundur.	3,32	1,10	Orta	7
2.6.	İçerik günlük yaşamda işe yarayacak bilgiler içerir.	3,48	0,93	İyi	3
2.7.	İçerik öğrencilerin ilgilerine uygundur.	3,42	0,88	İyi	5-6
İçerik Bölümü Toplam		3,44	0,59	İyi	

İçerik bölümüyle ilgili öğretmen görüşlerine ilişkin bulgular Tablo 9'da gösterilmiştir. Programın içerik bölümü ile ilgili toplam yedi soru bulunmaktadır. İçerik bölümünde her bir önerme ile ilgili ortalama puanlar 3.32 ile 3,51 puan arasında değişmektedir. Öğretmenler sosyal bilgiler dersi öğretim programını 3.44 ortalama ile iyi olarak değerlendirmişlerdir. Öğretmenler, konuların sıralanışı yakından uzağa ilkesine uygundur maddesini 3,51 ortalama ile iyi düzeyde görmektedir. Gereksiz konu tekrarları yapılmamıştır maddesi 3,49 ortalama ile iyi düzeyde olduğu tespit edilmiştir. İçerik günlük yaşamda işe yarayacak bilgiler içerir maddesi 3,48 ortalama ile iyi düzeyde olduğu tespit edilmiştir. İçerik günceldir maddesi 3,47 ortalama ile iyi düzeyde görülmüştür. Konular çok geniş alınmıştır ve içerik öğrencilerin ilgilerine uygundur maddeleri 3,42 ortalama ile iyi düzeyde

olduğu tespit edilmiştir. İçerik öğrenci seviyesine uygundur maddesi 3,32 ortalama ile orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bu madde içerik bölümü ile ilgili en düşük ortalamaya sahip değeri almıştır. Sosyal bilgiler programı içeriğinin öğretmenler genel olarak iyi düzeyde olumlu gördüğünü söyleyebiliriz.

C. Öğretim Süreçleriyle İlgili Bulgular

Tablo 10: Öğretim Süreci Bölümüyle İlgili Öğretmen Görüşleri

Kod	Programın Değerlendirilmesine Yönelik Önergeler	\bar{X}	Ss	Değerlendirme	
				Sıfat	Sıra
3.1.	Konuların öğretimi ile ilgili okul-sınıf içi etkinlikler yeterlidir.	3,24	1,10	Orta	8
3.2.	Konuların öğretimi ile ilgili okul dışı etkinlikler yeterlidir.	2,88	1,05	Orta	11
3.3.	Okul içi etkinliklerin nasıl uygulanacağı ile ilgili bilgiler yeterlidir.	3,29	1,06	Orta	7
3.4.	Okul dışı etkinliklerin nasıl uygulanacağı ile ilgili bilgiler yeterlidir.	3,13	1,03	Orta	10
3.5.	Etkinlikler öğrencilerin derslere katılımını destekler niteliktedir.	3,48	0,87	İyi	1
3.6.	Öğretim yöntemleri ile ilgili açıklamalar yeterlidir.	3,43	1,01	İyi	2
3.7.	Öğretim araç-gereçleri ile ilgili açıklamalar yeterlidir.	3,32	0,97	Orta	5
3.8.	İşleniş ile ilgili verilen örnekler öğretmene yardımcı olmaktadır.	3,40	1,01	Orta	4
3.9.	İşleniş ile ilgili verilen örnekler sayısı yeterlidir.	3,18	1,06	Orta	9
3.10.	Önerilen araç-gereçler ulaşılabilir niteliktedir.	3,30	0,97	Orta	6
3.11.	Önerilen araç-gereçler kullanılabilir niteliktedir.	3,34	0,90	Orta	3
Öğretim Süreci Bölümü Toplam		3,26	0,71	Orta	

Öğretim süreçleriyle ilgili öğretmen görüşlerine ilişkin bulgular Tablo 10'da gösterilmiştir. Öğretim süreçleri ile ilgili bölümde on bir önermeye yer verilmiştir. Bu bölümdeki önermelerden 9 tanesi orta düzeyde bulunurken iki önerme iyi düzeyde bulunmuştur. Öğretim süreci için öğretmen değerlendirmelerinde tespit edilen puan ortalaması 3.26 ile orta düzeydedir. Öğretmenler programın öğretim süreci ile ilgili değişkenleri; Etkinlikler öğrencilerin derslere katılımını destekler niteliktedir maddesi 3,48 ortalama ile iyi olduğu görüşünü belirtmişlerdir.

Öğretim yöntemleri ile ilgili açıklamalar yeterlidir maddesi 3,43 ortalama ile iyi düzeyde olduğu görüşünü belirtmişlerdir. İşleniş ile ilgili verilen örnekler öğretmene yardımcı olmaktadır maddesi 3,40 ortalama ile orta düzeyde olduğu belirtilmiştir. Önerilen araç-gereçler kullanılabilir niteliktedir maddesi 3,34 ortalama ile orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Öğretim araç gereçleri ile ilgili açıklamalar maddesi 3,32 ortalama ile orta düzeyde bir değer aldığı tespit edilmiştir. Önerilen araç-gereçleri ulaşılabilirliği niteliktedir maddesi 3,30 ortalama ile orta düzeyde olduğu belirtilmiştir. Okul içi etkinliklerin nasıl uygulanacağı ile ilgili bilgiler yeterlidir maddesi 3,29 ortalama ile orta düzeyde olduğu görüşünü belirtmişlerdir. Konuların öğretimi ile ilgili okul-sınıf içi etkinlikler yeterlidir maddesi 3,24 ortalama ile orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. İşleniş ile ilgili verilen örnekler sayısı yeterlidir maddesi 3,18 ortalama ile orta düzeyde olduğu belirtilmiştir. Okul dışı etkinliklerin nasıl uygulanacağı ile ilgili bilgiler yeterlidir maddesi 3,13 ortalama ile orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Konuların öğretimi ile ilgili okul dışı etkinlikler yeterlidir maddesi 2,88 ortalama ile orta düzeyde olduğu görülmüştür. Programın öğretim süreci ile ilgili öğretmenlerin orta düzeyde olumlu bir değerlendirmede bulunduğunu söyleyebiliriz.

D. Değerlendirmeye İlgili Bulgular

Tablo 11: Değerlendirme Bölümüyle İlgili Öğretmen Görüşleri

Kod	Programın Değerlendirilmesine Yönelik Önermeler	\bar{X}	Ss	Değerlendirme	
				Sıfat	Sıra
4.1.	Öğrenci başarısını ölçmeye yönelik etkinlikler yeterlidir.	3,26	1,00	Orta	5-6
4.2.	Öğrenci başarısının değerlendirilmesi ile ilgili etkinliklerin nasıl yapılacağı hakkında bilgiler yeterlidir.	3,42	0,95	İyi	2
4.3.	Önerilen ölçme-değerlendirme etkinlikleri belirtilen sürelerde yapılabilir.	3,31	1,00	Orta	4
4.4.	Önerilen ölçme ve değerlendirme etkinlikleri uygulanabilir niteliktedir.	3,37	0,96	Orta	3
4.5.	Ölçme ve değerlendirme ile ilgili etkinlikler açık ve anlaşılır bir şekilde ifade edilmiştir.	3,48	0,93	İyi	1
4.6.	Program, ölçme ve değerlendirme etkinliklerinde öğretmene yeterince yardımcı olmaktadır.	3,26	1,04	Orta	5-6
Değerlendirme Süreci Bölümü Toplam		3,34	0,75	Orta	

Değerlendirme bölümünde altı önermeye yer verilmiştir. Bu önermelerle ilgili sonuçlar tablo 11’de verilmiştir. Değerlendirme bölümündeki önermelerde belirtilen hususlardan iki tanesi iyi 3,48 ve 3,42 düzeyde bulunurken dört tane önermede belirtilen husus orta düzeyde bulunmuştur. Değerlendirme bölümünde yer alan önermelere öğretmenlerin verdiği puanların ortalaması orta 3.34 olarak tespit edilmiştir. Programın değerlendirme bölümü ile ilgili öğretmenlerinin görüşleri;

Ölçme ve değerlendirme ile ilgili etkinlikler açık ve anlaşılır bir şekilde ifade edilmiştir maddesi 3,48 ortalama ile iyi olduğu görüşü belirtilmiştir. Öğrenci başarısının değerlendirilmesi ile ilgili etkinliklerin nasıl yapılacağı hakkında bilgiler yeterlidir maddesi 3,42 ortalama ile iyi olduğu görüşü tespit edilmiştir. Önerilen ölçme ve değerlendirme etkinlikleri uygulanabilir niteliktedir maddesi 3,37 ile orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Önerilen ölçme-değerlendirme etkinlikleri belirtilen sürelerde yapılabilir maddesi 3,31 ortalama ile orta düzeyde olduğu belirtilmiştir. Program, ölçme ve değerlendirme etkinliklerinde öğretmene yeterince yardımcı olmaktadır ve öğrenci başarısını ölçmeye yönelik etkinlikler yeterlidir maddeleri 3,26 ortalama ile orta düzeyde olduğu görüşü belirtilmiştir.

Ölçme ve değerlendirme bölümünde değerlendirme etkinlikleri ve etkinliklerin nasıl yapılacağı ile ilgili öğretmenler iyi düzeyde görüş bildirmişlerdir. Değerlendire etkinliklerinin uygulanabilirliği, etkinliklerin yapılma süresi, ölçme etkinliklerinin öğretmene yardımcı olması ve ölçme etkinliklerinin nasıl yapılacağı maddeleri ise orta düzeyde bir olumlu bulunma verisine sahip olduğu öğretmen görüşlerinden anlaşılmakta olup, genel olarak programın ölçme değerlendirme bölümü orta düzeyde bir benimsemeye sahiptir diyebiliriz.

E. Programın Geneliyle İlgili Bulgular

Tablo 12: Programın Bütünüyle İlgili Öğretmen Görüşleri

Kod	Programın Değerlendirilmesine Yönelik Önermeler	\bar{X}	Ss	Değerlendirme	
				Sıfat	Sıra
5.1.	Program, yeterince açık ve anlaşılırdır.	3,26	0,93	Orta	8
5.2.	Program, öğretmene yardım edecek niteliktedir.	3,32	1,01	Orta	5
5.3.	Program, öğrenci gelişim düzeyine uygundur.	3,35	0,93	Orta	3
5.4.	Program, öğrenci ihtiyaçlarını karşılayabilecek düzeydedir.	3,34	0,98	Orta	4
5.5.	Program, bilimsel ve teknolojik gelişmelere uygundur.	3,28	1,00	Orta	7
5.6.	Programın bölümleri birbiri ile tutarlıdır.	3,31	0,94	Orta	6
5.7.	Program, 5. sınıftaki diğer derslerin öğretim programları ile tutarlıdır.	3,47	0,87	İyi	2
5.8.	Program, alt ve üst sınıf programları ile tutarlıdır.	3,54	0,92	İyi	1
Program Geneli Toplam		3,35	0,70	Orta	

Programın geneli ile ilgili sekiz önermeye yer verilmiştir. Öğretmenlerin programın geneline ilişkin değerlendirmeleri tablo 12’de verilmiştir. Önermeler 3,54 ile 3,26 ortalamaları arasında değerlere sahiptir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin programın geneli ile ilgili görüşleri; Program, alt ve üst sınıf programları ile tutarlıdır maddesi 3,54 ortalama ile iyi düzeyde olumlu bulunmuştur. Program 5. sınıftaki diğer derslerin öğretim programları ile tutarlıdır maddesi 3,47 ortalama ile iyi düzeyde olduğu belirtilmiştir. Program, öğrenci gelişim düzeyine uygundur maddesi 3,35 ortalama ile orta düzeyde olumlu bulunmuştur.

Program, öğrenci ihtiyaçlarını karşılayabilecek düzeydedir maddesi 3,34 ortalama ile orta düzeyde olumlu olduğu görüşü tespit edilmiştir. Program, öğretmene yardım edecek niteliktedir maddesi 3,32 ortalama ile orta düzeyde olumlu olduğu görüşü tespit edilmiştir. Programın bölümleri birbiri ile tutarlıdır maddesi 3,31 ortalama ile orta düzeyde olumlu olduğu tespit edilmiştir. Program, bilimsel ve teknolojik gelişmelere uygundur maddesi 3,28 ortalama ile orta düzeyde olduğu görüşü tespit edilmiştir.

Program, yeterince açık ve anlaşılırdır maddesi 3,26 ortalama ile orta düzeyde olumlu olduğu görüşü tespit edilmiştir. Programın geneli hakkında öğretmenler programın alt ve üst sınıflara ile tutarlı, 5. sınıftaki diğer derslerle bağlantılı ve öğrenci gelişim düzeyine uygunluğu iyi düzeyde olumlu bulmuşlardır. Programın yeterince açık ve anlaşılır olduğu, programın bölümleri arasında tutarlı olduğu, programın bilimsel ve teknolojik gelişmeleri yeterince yansıtmaya da yeterli maddelerine ise orta düzeyde olumlu olduğunu belirtmişlerdir. Bu bölümde programın geneli ile ilgili olarak önermelerde belirtilen hususlar orta düzeyde değerlendirilmiştir.

F. Cinsiyet Değişkeniyle İlgili Bulgular

Tablo 13: “Cinsiyet” Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Cinsiyet	F	%
Kadın	34	33,7
Erkek	67	66,3
Toplam	101	100,0

Tablo 13’de görüldüğü üzere, örneklem grubu 34 (%33,7) kadın ve 67 (%66,3) erkek olmak üzere toplam 101 öğretmenden oluşmaktadır.

G. Kıdem Yılı Değişkeniyle İlgili Bulgular

Tablo 14: “Kıdem Yılı” Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Kıdem Yılı	F	%
1-9 arası	44	43,6
10-20 arası	40	39,6
21 üzeri	17	16,8
Toplam	101	100,0

Tablo 14’de görüldüğü üzere, örneklem gurubun 44 (43,6) 1-9 yıl arası, 40 (39,6) 10-20 yıl arası ve 17 (16,8) 21 yıl ve üzeri kıdem yılı olmak üzere toplamda 101 öğretmenden oluşmaktadır.

H. Mezun Olunan Okul Türü Değişkeniyle İlgili Bulgular

Tablo 15: “Mezun Olunan Okul Türü” Değişkeni için Frekans ve Yüzde Değerleri

Kıdem Yılı	F	%
Eğitim Fakültesi	88	87,1
Fen-Edebiyat Fakültesi	7	6,9
Eğitim Enstitüsü	6	5,9
Toplam	101	100,0

Tablo 15’de görüldüğü üzere, örneklem grubun 88 (87,1) eğitim fakültesi, 7 (6,9) fen edebiyat fakültesi ve 6 (5,9) eğitim enstitüsü mezun olunan okul türü olmak üzere toplamda 101 öğretmenden oluşmaktadır.

İ. Cinsiyet T –Testi İle İlgili Bulgular

Tablo 16: Öğretmenlerinin SBDÖP Ölçeği İle İlgili Görüşlerin Cinsiyete Göre Bağımsız t-Testi Sonuçları

Bölümler	Kadın(34)		Erkek(67)		ss	t	sd	P
	\bar{X}	Ss	\bar{X}	ss				
Kazanım	3,47	0,54	3,33	0,74	,971	99	,334	
İçerik	3,37	0,57	3,47	0,60	-,761	99	,449	
Öğretim Süreci	3,12	0,78	3,34	0,67	-1,443	99	,152	
Ölçme Değerlendirme	3,26	0,74	3,38	0,76	-,770	99	,443	
Programın Geneli	3,35	0,68	3,35	0,71	,002	99	,999	
Toplam	3,27	0,55	3,38	0,58	-,834	99	,406	

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin SBDÖP ölçeği puanlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bağımsız örnek t testi sonuçları Tablo 16’da gösterilmiştir. Çalışmaya katılan 67 erkek öğretmenin SBDÖP dair görüşlerinin aritmetik ortalaması 3,38 ve 34 kadın öğretmenin SBDÖP’e dair aritmetik ortalaması 3,27 olarak tespit edilmiştir.

Bağımsız örnek t testi sonuçlarına göre öğretmenlerin kazanımlar, içerik, öğretim süreçleri, ölçme değerlendirme ve programın geneline ilişkin görüşlerin cinsiyete göre öğretmenlerin SBDÖP ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. ($t_{(99)}: .834, p>.05$).

J. Kıdem Yılı Kazanım İle İlgili Bulgular

Tablo 17: Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Kıdem Yılına Göre Kazanım Puanlarıyla İlgili Betimleyici İstatistikler

Kıdem Yılı	N	\bar{X}	Ss
1-9 yıl arası	44	3,34	0,58
10-20 yıl arası	40	3,31	0,75
21 yıl üzeri	17	3,63	0,75
Toplam	101	3,38	0,68

Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Kıdem Yılına Göre Kazanım Puanlarıyla İlgili Betimleyici İstatistikler Tablo 17’de verilmiştir. Kazanım kriterleri 1-5 puanlar üzerinden hesaplanmıştır. Bu şekilde hesaplanan en yüksek kazanım puan ortalaması kıdem yılı 21 yıl üzeri öğretmenlerde, en düşük kazanım puan ortalaması 3,31 ile 10-20 yıl üzeri öğretmenlere aittir.

$p>.05$

Tablo 18: Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Kıdem Yılına Göre Kazanım Puanlarıyla İlgili Tek Yönlü Varyans Analiz (ANOVA) Testi Sonuçları

	Kareler	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	1,275	2	,638	1,371	,259
Gruplar İçi	45,586	98	,465		
Toplam	46,862	100			

Öğretmenlerin kıdem yılına göre programın kazanımlar bölümüne ilişkin görüşleri ile ilişkili tek yönlü ANOVA testi sonuçları Tablo 18’de verilmiştir.

Test sonuçlarına göre, kıdem yılı ile program kazanım puanları arasındaki farkın anlamlı olmadığı görülmektedir. Kıdem yılı 1-9 yıl, 10-20 yıl ve 21 yıl üzeri olan öğretmenlerin, programın kazanımları ile ilgili görüşlerinin benzer olduğu bulunmuştur.

K. Kıdem Yılı İçerik İle İlgili Bulgular

Tablo 19: Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Kıdem Yılına Göre İçerik Puanlarıyla İlgili Betimleyici İstatistikler

Kıdem Yılı	N	\bar{X}	Ss
1-9 yıl arası	44	3,32	0,63
10-20 yıl arası	40	3,51	0,53
21 yıl üzeri	17	3,57	0,61
Toplam	101	3,44	0,59

Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Kıdem Yılına Göre İçerik Puanlarıyla İlgili Betimleyici İstatistikler Tablo 19’da verilmiştir. İçerik kriterleri 1-5 puanlar üzerinden hesaplanmıştır. Bu şekilde hesaplanan en yüksek içerik puan ortalaması kıdem yılı 21 yıl üzeri öğretmenlerde 3,57, en düşük içerik puan ortalaması 3,32 ile 1-9 yıl üzeri öğretmenlere aittir.

Tablo 20: Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Kıdem Yılına Göre İçerik Puanlarıyla İlgili Tek Yönlü Varyans Analiz (ANOVA) Testi Sonuçları

	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	1,046	2	,523	1,502	,228
Gruplar İçi	34,142	98	,348		
Toplam	35,188	100			

$p > .05$

Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Kıdem Yılına Göre İçerik Puanlarıyla İlgili Tek Yönlü Varyans Analiz (ANOVA) Testi Sonuçları Tablo 20’de verilmiştir.

Test sonuçlarına göre kıdem yılı ile programın içerik puanları arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir. Kıdem yılı 1-9 yıl, 10-20 yıl ve 21 yıl üzeri olan öğretmenlerin, programın içeriği ile ilgili görüşlerinin benzer olduğu tespit edilmiştir.

L. Kıdem Yılı Öğretim Süreci İle İlgili Bulgular

Tablo 21: Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Kıdem Yılına Göre Öğretim Süreci Puanlarıyla İlgili Betimleyici İstatistikler

Kıdem Yılı	N	\bar{X}	Ss
1-9 yıl arası	44	3,17	0,76
10-20 yıl arası	40	3,28	0,72
21 yıl üzeri	17	3,47	0,54
Toplam	101	3,26	0,71

Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Kıdem Yılına Göre Öğretim Süreci Puanlarıyla İlgili Betimleyici İstatistikler Tablo 21’ de verilmiştir. Öğretim Süreci kriterleri 1-5 puanlar üzerinden hesaplanmıştır. Bu şekilde hesaplanan en yüksek öğretim süreci puan ortalaması kıdem yılı 21 yıl üzeri öğretmenlerde 3,47 en düşük öğretim süreci puan ortalaması 3,17 ile 1-9 yıl üzeri öğretmenlere aittir.

Tablo 22: Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Kıdem Yılına Göre Öğretim Süreci Puanlarıyla İlgili Tek Yönlü Varyans Analiz (ANOVA) Testi Sonuçları

	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	1,067	2	,533	1,042	,357
Gruplar İçi	50,172	98	,512		
Toplam	51,238	100			

$p > .05$

Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Kıdem Yılına Göre Öğretim Süreci Puanlarıyla İlgili Tek Yönlü Varyans Analiz (ANOVA) Testi Sonuçları Tablo 22’ de verilmiştir. Test sonuçlarına göre kıdem yılı ile programın öğretim süreci puanları arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir.

Kıdem yılı 1-9 yıl, 10-20 yıl ve 21 yıl üzeri olan öğretmenlerin, programın öğretim süreci ile ilgili görüşlerinin benzer olduğu tespit edilmiştir.

M. Kıdem Yılı Değerlendirme İle İlgili Bulgular

Tablo 23: Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Kıdem Yılına Göre Değerlendirme Puanlarıyla İlgili Betimleyici İstatistikler

Kıdem Yılı	N	\bar{X}	Ss
1-9 yıl arası	44	3,27	0,85
10-20 yıl arası	40	3,32	0,69
21 yıl üzeri	17	3,57	0,63
Toplam	101	3,34	0,75

Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Kıdem Yılına Göre Değerlendirme Puanlarıyla İlgili Betimleyici İstatistikler Tablo 23'te verilmiştir. Değerlendirme kriterleri 1-5 puanlar üzerinden hesaplanmıştır. Bu şekilde hesaplanan en yüksek değerlendirme puan ortalaması kıdem yılı 21 yıl üzeri öğretmenlerde 3,57, en düşük değerlendirme puan ortalaması 3,27 ile 1-9 yıl üzeri öğretmenlere aittir.

Tablo 24: Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Kıdem Yılına Göre Değerlendirme Puanlarıyla İlgili Tek Yönlü Varyans Analiz (ANOVA) Testi Sonuçları

	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	1,166	2	,583	1,012	,367
Gruplar İçi	56,428	98	,576		
Toplam	57,594	100			

$p > .05$

Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Kıdem Yılına Göre Değerlendirme Puanlarıyla İlgili Tek Yönlü Varyans Analiz (ANOVA) Testi Sonuçları Tablo 24'de verilmiştir. Test sonuçlarına göre kıdem yılı ile programın ölçme değerlendirme puanları arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir.

Kıdem yılı 1-9 yıl, 10-20 yıl ve 21 yıl üzeri olan öğretmenlerin, programın ölçme ve değerlendirme ile ilgili görüşlerinin benzer olduğu tespit edilmiştir.

N. Kıdem Yılı Programın Genel İle İlgili Bulgular

Tablo 25. Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Kıdem Yılına Göre Programın Genel Puanlarıyla İlgili Betimleyici İstatistikler

Kıdem Yılı	N	\bar{X}	Ss
1-9 yıl arası	44	3,31	0,67
10-20 yıl arası	40	3,36	0,77
21 yıl üzeri	17	3,43	0,62
Toplam	101	3,35	0,70

Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Kıdem Yılına Göre Programın Genel Puanlarıyla İlgili Betimleyici İstatistikler Tablo 25’te verilmiştir. Programın Genel kriterleri 1-5 puanlar üzerinden hesaplanmıştır. Bu şekilde hesaplanan en yüksek program geneli puan ortalaması kıdem yılı 21 yıl üzeri öğretmenlerde 3,43 en düşük program geneli puan ortalaması 3,31 ile 1-9 yıl üzeri öğretmenlere aittir.

Tablo 26: Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Kıdem Yılına Göre Programın Genel Puanlarıyla İlgili Tek Yönlü Varyans Analiz (ANOVA) Testi Sonuçları

	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	,182	2	,091	,182	,834
Gruplar İçi	48,986	98	,500		
Toplam	49,168	100			

$p > .05$

Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Kıdem Yılına Göre Programın Genel Puanlarıyla İlgili Tek Yönlü Varyans Analiz (ANOVA) Testi Sonuçları Tablo 26’da verilmiştir. Test sonuçlarına göre kıdem yılı ile programın gene puanları arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir. Kıdem yılı 1-9 yıl, 10-20 yıl ve 21 yıl üzeri olan öğretmenlerin, program geneli ile ilgili görüşlerinin benzer olduğu tespit edilmiştir.

O. Kıdem Yılı Toplam Puanlar İle İlgili Bulgular

Tablo 27: Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Kıdem Yılına Göre Toplam Puanlarıyla İlgili Betimleyici İstatistikler

Kıdem Yılı	N	\bar{X}	Ss
1-9 yıl arası	44	3,27	0,60
10-20 yıl arası	40	3,35	0,57
21 yıl üzeri	17	3,51	0,51
Toplam	101	3,34	0,57

Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Kıdem Yılına Göre Toplam Puanlarıyla İlgili Betimleyici İstatistikler Tablo 27’de verilmiştir. Toplam puanların en yüksek puan ortalaması kıdem yılı 21 yıl üzeri öğretmenlerde 3,51, en düşük toplam puan ortalaması 3,27 ile 1-9 yıl üzeri öğretmenlere aittir.

Tablo 28: Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Kıdem Yılına Göre Programın Toplam Puanlarıyla İlgili Tek Yönlü Varyans Analiz (ANOVA) Testi Sonuçları

	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	,713	2	,357	1,067	,348
Gruplar İçi	32,751	98	,334		
Toplam	33,465	100			

$p > .05$

Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Kıdem Yılına Göre Programın Toplam Puanlarıyla İlgili Tek Yönlü Varyans Analiz (ANOVA) Testi Sonuçları Tablo 28’de verilmiştir. Test sonuçlarına göre kıdem yılı ile programın toplam puanları arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir. Kıdem yılı 1-9 yıl, 10-20 yıl ve 21 yıl üzeri olan öğretmenlerin, programın toplam puanları ile ilgili görüşlerinin benzer olduğu tespit edilmiştir.

Ö. Mezun Olunan Fakülte Türü Kazanım İle İlgili Bulgular

Tablo 29: Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Mezun Olunan Fakülte Türüne Göre Kazanım Puanlarıyla İlgili Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Mezun Olunan Fakülte	N	Ortalama Sıra	X ²	Sd	p
Eğitim Fakültesi	88	49,66	1,570	2	,456
Fen-Edebiyat Fakültesi	7	62,86			
Eğitim Enstitüsü	6	56,75			
Toplam	101				

p>.05

Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Mezun Olunan Fakülte Türüne Göre Kazanım Puanlarıyla İlgili Kruskal Wallis H Testi Sonuçları Tablo 29’da gösterilmiştir. Test sonuçlarına göre öğretmenlerin mezun olunan fakülte türüne göre programın kazanım puanları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır (X²₍₂₎:1,570,p>.05).

P. Mezun Olunan Fakülte Türü İçerik İle İlgili Bulgular

Tablo 30. Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Mezun Olunan Fakülte Türüne Göre İçerik Puanlarıyla İlgili Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Mezun Olunan Fakülte	N	Ortalama Sıra	X ²	Sd	p
Eğitim Fakültesi	88	49,89	1,059	2	,589
Fen-Edebiyat Fakültesi	7	60,50			
Eğitim Enstitüsü	6	56,17			
Toplam	101				

p>.05

Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Mezun Olunan Fakülte Türüne Göre İçerik Puanlarıyla İlgili Kruskal Wallis H Testi Sonuçları 30’da gösterilmiştir. Test sonuçlarına göre öğretmenlerin mezun olunan fakülte türüne göre programın içerik puanları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. (X²₍₂₎:1,059,p>.05).

R. Mezun Olunan Fakülte Türü Öğretim Süreci İle İlgili Bulgular

Tablo 31: Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Mezun Olunan Fakülte Türüne Göre Öğretim Süreci Puanlarıyla İlgili Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Mezun Olunan Fakülte	N	Ortalama Sıra	X ²	Sd	P
Eğitim Fakültesi	88	50,28	,535	2	,765
Fen-Edebiyat Fakültesi	7	53,29			
Eğitim Enstitüsü	6	58,92			
Toplam	101				

p>.05

Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Mezun Olunan Fakülte Türüne Göre Öğretim Süreci Puanlarıyla İlgili Kruskal Wallis H Testi Sonuçları 31’de gösterilmiştir. Test sonuçlarına göre öğretmenlerin mezun olunan fakülte türüne göre programın öğretim süreci puanları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. (X²_{(2);,535 ,p>.05).}

S. Mezun Olunan Fakülte Türü Değerlendirme İle İlgili Bulgular

Tablo 32: Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Mezun Olunan Fakülte Türüne Göre Değerlendirme Puanlarıyla İlgili Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Mezun Olunan Fakülte	N	Ortalama Sıra	X ²	Sd	P
Eğitim Fakültesi	88	49,99	,816	2	,665
Fen-Edebiyat Fakültesi	7	57,50			
Eğitim Enstitüsü	6	58,17			
Toplam	101				

p>.05

Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Mezun Olunan Fakülte Türüne Göre Değerlendirme Puanlarıyla İlgili Kruskal Wallis H Testi Sonuçları 32’de gösterilmiştir. Test sonuçlarına göre öğretmenlerin mezun olunan fakülte türüne göre programın ölçme değerlendirme puanları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. (X²_{(2);,816, p>.05).}

Ş. Mezun Olunan Fakülte Türü Program Geneli İle İlgili Bulgular

Tablo 33: Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Mezun Olunan Fakülte Türüne Göre Programın Genel Puanlarıyla İlgili Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Mezun Olunan Fakülte	N	Ortalama Sıra	X ²	Sd	P
Eğitim Fakültesi	88	51,19	,043	2	,725
Fen-Edebiyat Fakültesi	7	50,64			
Eğitim Enstitüsü	6	48,67			
Toplam	101				

p>.05

Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Mezun Olunan Fakülte Türüne Göre Programın Genel Puanlarıyla İlgili Kruskal Wallis H Testi Sonuçları Tablo 33'te gösterilmiştir. Test sonuçlarına göre öğretmenlerin mezun olunan fakülte türüne göre programın genel puanlar arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. (X²_{(2);043,p>.05).}

T. Mezun Olunan Fakülte Türü Program Geneli İle İlgili Bulgular

Tablo 34: Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Mezun Olunan Fakülte Türüne Göre Toplam Puanlarıyla İlgili Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Mezun Olunan Fakülte	N	Ortalama Sıra	X ²	Sd	P
Eğitim Fakültesi	88	50,15	,643	2	,725
Fen-Edebiyat Fakültesi	7	54,86			
Eğitim Enstitüsü	6	59,00			
Toplam	101				

p>.05

Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Mezun Olunan Fakülte Türüne Göre Toplam Puanlarıyla İlgili Kruskal Wallis H Testi Sonuçları 34'de gösterilmiştir. Test sonuçlarına göre öğretmenlerin mezun olunan fakülte türüne göre toplam puan bölümü puanları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. (X²_{(2);643,p>.05).}

SONUÇ VE TARTIŞMA

Öğrenme kuramları bilgiyi oluşturmada farklı yöntemler kullanmaktadır. Günümüzde bilgiye ulaşma kolaylaşmış ama bilginin zihinde kalıcılığını sağlamada sorunlar devam etmektedir. Yapıcı öğrenme kuramı bilgiye ulaşıp-ulaşılmadığını değerlendirmekten ziyade bilgiyi nasıl doğru bir şekilde inşa edebileceğimizi hedeflemektedir.

Araştırmada Ortaokul 5. Sınıf Sosyal bilgiler dersi öğretim programı ile ilgili öğretmen görüşlerinin değerlendirmesi amaçlanmıştır. Araştırmada elde edilen veriler analiz edilmiş, veriler doğrultusunda da sonuçlar ortaya konulmuş ve bu sonuçlara göre öneriler sunulmuştur.

Verilerde elde edilen bulgulardan hareketle şu sonuçlara ulaşılabilir:

Sosyal bilgiler ders programının kazanımlar bölümü, öğretmenler tarafında genel ortalama olarak orta düzeyde olumlu kabul görmüştür. Öğretmenler genel amaçların kazanımlar ve konularla tutarlı olduğuna, açık ve anlaşılır bir şekilde ifade edildiğine ilişkin önermelere önemli ölçüde katılmaktadırlar. Bu sonuçlar 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Hakkında Öğretmen Görüşleri Değerlendirmesi çalışmasındaki (Bahar, Birol ve Özkaya 2011), bulguları ile benzerlik göstermektedir. İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Programının Öğretmen ve İdareci Görüşleri Çerçevesinde Değerlendirmesi Uslu (2007), çalışmasında, programın kazanımlarının açık ve anlaşılır şekilde hazırlandığı önermesi öğretmenler tarafında % 69,9 oranında katılıyorum dedikleri belirtilmiştir bu sonuç araştırmamızı destekler niteliktedir.

Kazanımlar öğrencilerin günlük yaşama uyum sağlamalarını kolaylaştıracak niteliktedir maddesi orta düzeyde olumlu bulunan önermedir. Bu bulgu, Yenilenen 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi çalışmasında Erköse (2007), kazanım boyutuna yönelik olarak; programın konularının öğrenci seviyesine uygun, günlük hayatta her an karşılaşılabileceği nitelikte yaşamla iç içe olduğu bulgusu ile benzerlik göstermektedir.

Diğer taraftan, bu bölümde en düşük puan verilen önerme üniteler için ayrılan sürenin belirtilen kazanımları gerçekleştirmek için yeterli olduğuna ilişkin önermedir. 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Hakkında Öğretmen Görüşleri Değerlendirmesi çalışmasında (Bahar, Birol ve Özkaya 2011), üniteler için ayrılan süre belirtilen kazanımları gerçekleştirmek için yeterlidir önermesi orta düzeyde bir değer olarak en düşük olumlu bulunana önerme olarak araştırmamızda ki sonucu destekler niteliktedir. Yeni Sosyal Bilgiler Programının Uygulanması ile İlgili Değerlendirmeler çalışmasında Ersoy (2009), yeni programda yer alan konuların işlenmesinde ders saatinin yetersiz olduğuna “katıldıkları” görülmektedir sonucu çalışmamızı destekler niteliktedir. Süre yetersizliği ders içi etkinlikleri yetiştirmede öğretmenlerin sıkıntıya düşürmekte ve konuları yetiştirmek için aceleci bir tavır sergilemek zorunda bırakmaktadır. Bu durum kazanımları istenilen düzeyde gerçekleştirme önünde bir engel teşkil edebilmektedir. Kazanımlar hakkında sosyal bilgiler öğretmenleri orta düzeyde olumlu bir değerlendirmede bulunmuşlardır.

Programın içerik boyutu ile ilgili öğretmenler; programda gereksiz konu tekrarına çok yer verilmediği, konuların yakından uzağa göre hazırlandığı, konular günlük hayata uygun ve geniş alınmıştır ifadeleri iyi düzeyde değerlendirilmiştir. 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Hakkında Öğretmen Görüşleri Değerlendirmesi çalışmasında (Bahar, Birol ve Özkaya 2011), konuları çok geniş alınmıştır önermesi en düşük puanla değerlendirilmiştir. Aynı zaman da çalışmamızda içerik öğrenci seviyesine uygundur önermesi orta düzeyde bir puan almış (Bahar, Birol ve Özkaya 2011), çalışmasında iyi düzeyde bulunmuş ve çalışmamızdan farklılaşmıştır.

İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Yeni Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programıyla İlgili Öğretmenlerin Görüşlerine İlişkin araştırmada Coşkun (2007), yeni program daha fazla güncel konulara yer vermektedir ve yeni program genelden özele yerine, yakından uzağa anlayışını benimsemiştir sonucu çalışmamızla benzerlik göstermektedir. Çalışmamızdaki konular günlük hayata uygundur önermesi ile İlköğretim Birinci Kademe 2005 Sosyal Bilgiler Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi çalışmasında Ece (2007), temalar günlük hayatla ilişkilidir.

Maddesi en yüksek değeri alan önerme olarak çalışmamızdaki sonucu destekler niteliktedir. Yeni Sosyal Bilgiler Programının Uygulanması ile İlgili Değerlendirmeler alışmasında Ersoy (2009), yeni programa yönelik hazırlanan sosyal bilgiler ders kitaplarının da, eski program doğrultusunda hazırlanmış olan ders kitaplarına oranla güncel ve yaşamla ilgili olduğu görüşündedirler sonuç çalışmamızla benzerlik göstermektedir. Sosyal bilgiler programının içeriğini öğretmenlerin genel olarak iyi düzeyde değerlendirdiğini söyleyebiliriz.

Programın öğretim süreçleriyle ilgili öğretmen görüşleri yorumladığımızda önermelerden 9 tanesi orta düzeyde bulunurken iki önerme iyi düzeyde bulunmuştur. Etkinlikler öğrencilerin derslere katılımını destekler niteliktedir ve öğretim yöntemleri ile ilgili açıklamalar yeterlidir maddeleri en olumlu bulunan maddelerdir. Önerilen araç-gereçler kullanılabilir niteliktedir maddesi ve önerilen araç-gereçleri ulaşılabilir maddesi orta düzeyde olumlu bulunmuştur. 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Hakkında Öğretmen Görüşleri Değerlendirmesi (Bahar, Birol ve Özkaya 2011), çalışmalarında aynı maddeleri aynı düzeyde bulmuşlardır bu durum çalışmamızı destekler niteliktedir. Diğer taraftan İlköğretim 1. Kademe Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Uygulanabilirliği alışmasında Kamber, Acun ve Akkar (2011), etkinlikleri uygulamak için gereken materyalleri bulmada zorlandığını ifade eden öğretmenlerin oranı %55,3 ile materyallerin ulaşılabilirliğinin yeterliliği orta düzeyde bulunmuştur.

Öğretim araç gereçleri ile ilgili açıklamalar. İşleniş de verilen örnekler öğretmene yardımcı olduğu ve örnek sayısı, okul içi ve okul dışı etkinliklerin nasıl uygulanacağı ile ilgili bilgiler, konuların öğretimi ile ilgili okul-sınıf içi ve okul dışı etkinliklerin yeterliği ile ilgili önermeler öğretim süreçleri ile ilgili en düşük değerlere sahip değişkenler olmuştur. Öğretmenler etkinlikler ile ilgili olarak orta düzeyde olumlu bir değerlendirmeye sahiptirler. 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Hakkında Öğretmen Görüşleri Değerlendirmesi alışmasında (Bahar, Birol ve Özkaya 2011), işleniş ile ilgili verilen örnekler öğretmen yardımcı olmaktadır ve okul dışı etkinlikler yeterlidir maddeleri orta düzeyde değerlendirilerek araştırmamıza benzemekle birlikte diğer önermeleri iyi düzeyde bularak araştırmamızdan farklılaşmaktadır.

Programın değerlendirme bölümünde belirtilen hususlardan iki tanesi iyi düzeyde bulunurken dört tane önermede belirtilen husus orta düzeyde bulunmuştur. Ölçme ve değerlendirme ile ilgili etkinlikler açık ve anlaşılır, öğrenci başarısının değerlendirilmesi ile ilgili etkinliklerin nasıl yapılacağı hakkında bilgiler yeterlidir ifadeleri bu bölümde en yüksek puanı alan önermelerdir. 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Hakkında Öğretmen Görüşleri Değerlendirmesi (Bahar, Birol ve Özkaya 2011), çalışmasında iyi düzeyde bulunana bu ifadeler çalışmamıza benzerlik göstermektedir. Önerilen ölçme-değerlendirme etkinlikleri belirtilen sürelerde yapılabilir ifadesi çalışmamızda orta düzeyde olumlu bulunurken Yeni İlköğretim Sosyal Bilgiler Programının Değerlendirilmesi araştırmasında Ersoy (2009), yeni ölçme ve değerlendirme çalışmaları çok zaman alıyor ifadesi öğretmenler tarafından tamamen katılıyorum değerini almıştır.

Çalışmamızda program, ölçme ve değerlendirme etkinliklerinde öğretmene yeterince yardımcı olmaktadır ifadesi orta düzeyde olumlu bulunurken. İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Programının Öğretmen ve İdareci Görüşleri Çerçevesinde Değerlendirmesi araştırmasında Uslu (2007), sosyal bilgiler programında öğrencilerin yapmış oldukları etkinliklerin değerlendirilebilmesi amacıyla öğretmenlere rehberlik yapacak açıklamalara yer verilmiştir ifadesine öğretmenlerin % 52 oranında katıldığı % 7 oranında tamamen katıldığı görülmüştür bu sonuç araştırmamızda ki bulguları destekler niteliktedir. Öğrenci başarısını ölçmeye yönelik etkinliklerin yeterliği ve uygulanabilirliği çalışmamızda orta düzeyde olumlu bulunmuş, araştırmalarında (Bahar, Birol ve Özkaya 2011), aynı önermeleri iyi düzeyde olumlu bulmuştur. Öğretmenlerin değerlendirme bölümünde yer alan önermelere verdiği puan ortalaması 3.34 ile orta düzeyde olumlu bulunmuştur.

Programın geneli öğretmenler tarafında orta düzeyde olumlu bulunmuştur. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin programın geneli ile ilgili görüşleri; Program, alt ve üst sınıf programları ile tutarlıdır ve program, 5. sınıftaki diğer derslerin öğretim programları ile tutarlıdır maddeleri en yüksek puanı alan önermelerdir. 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Hakkında Öğretmen Görüşleri Değerlendirmesi çalışmasında (Bahar, Birol ve Özkaya 2011), aynı önermeler iyi

düzye de bulunarak araştırmamızı destekler niteliktedir. Program, yeterince açık ve anlaşılırdır önermesi en düşük puanla değerlendirilmiştir.

Programın yeterince açık ve anlaşılır olduğu, programın bölümleri arasında tutarlı olduğu, programın bilimsel ve teknolojik gelişmeleri yeterince yansıtmaya da yeterli olduğu, öğretmene yardımcı olduğu, öğrenci gelişim düzeyine uygun ve öğrenci ihtiyaçlarını karşılayabileceği maddeleri ise orta düzeyde olumlu bulunmuştur. Aynı önermeler 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Hakkında Öğretmen Görüşleri Değerlendirmesi çalışmasında (Bahar, Birol ve Özkaya 2011), iyi düzeyde olumlu bulunmuştur. Araştırmaların bu önermeleri arasında farkın nispeten ortaya çıkmasında çalışmamızın sosyal bilgiler öğretmenleri ile yapılması ve öğretmenlerin yaklaşık iki öğretim yılı 5. Sınıf öğrencilerin derslerini işlemeden kaynaklanmaktadır. (Bahar, Birol ve Özkaya 2011), çalışması sınıf öğretmenleri ile yapılmış ve en az dört öğretim yılı deneyime sahip öğretmenlerin programa alışmış olması olarak değerlendirebilir. Bu bölümde programın geneli ile ilgili olarak önermelerde belirtilen hususlar orta düzeyde değerlendirilmiştir. İlköğretim 1. Kademe Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Uygulanabilirliği çalışmasında, Acun ve Akkar, Kamber (2011), sosyal bilgiler programının amaçlarına ulaşmasındaki başarısında en önemli aktörlerden biri olan öğretmenlerin programın felsefesi, yapısı ve içeriğine yönelik genel görüşleri olumludur. Bu sonuç araştırmamızla benzerlik göstermektedir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin programa ilişkin görüşleri cinsiyet değişkenine göre değişmemektedir. Bu durum programın başarısı anlamında olumlu bir sonuçtur. Öğretmenlik mesleğinde cinsiyet faktörünün program değerlendirmede farklılaşmaması mesleğin uzmanlık alanı olmasından kaynaklanmaktadır. 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Hakkında Öğretmen Görüşleri Değerlendirmesi çalışmasında (Bahar, Birol ve Özkaya 2011), cinsiyete göre program değişkenleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucu bulunmuştur çalışmamıza benzerlik göstermektedir. İlköğretim 1. Kademe Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Uygulanabilirliği çalışmasında, Acun ve Akkar, Kamber (2011), programı cinsiyete göre değerlendirdiği sonuçlarda anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Programın kazanım, içerik, öğretim süreci ve değerlendirme boyutunun cinsiyete göre değişmemesi programın olumlu bulunduğu anlamına gelir. Bir başka araştırmada İlköğretim Birinci Kademe 2005 Sosyal Bilgiler Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi Ece (2007), programın cinsiyet değişkenine göre değişmediği sonucu çalışmamızı destekler niteliktedir. Sonuçlara göre sosyal bilgiler programının kadın ve erkek öğretmenler tarafında benzer şekilde algılandığını söyleyebiliriz.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki kıdem durumuna göre programın kazanım, içerik, öğretim süreci, ölçme ve değerlendirme ve programın bütününde anlamlı bir farklılık göstermemektedir. 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Hakkında Öğretmen Görüşleri Değerlendirmesi çalışmasında (Bahar, Birol ve Özkaya 2011), kazanımlar ve toplam puanlarda farklılaşma görülmektedir bu sonuç çalışmamızdan farklılaşmasına neden olmuştur. Programın içerik, öğretim süreci ve değerlendirme boyutunda (Bahar, Birol ve Özkaya 2011), farklılaşma olmaması çalışmamızla benzer sonuçlar elde edilmiştir. İlköğretim 1. Kademe Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Uygulanabilirliği çalışmasında Acun ve Akkar Kamber, (2011), kıdem değişkenine göre kazanım ve değerlendirme arasında anlamlı bir fark bulamamıştır. Programa dair 16-20 kıdem yılı olan öğretmenlerin 1-10 yıl kıdemi olan öğretmenlerden daha olumlu baktıkları tespit edilmiştir. Çalışmamızda kıdem yılı 21 yıl ve üzeri olan öğretmenlerin programın kazanım, içerik, öğretim süreci, değerlendirme ve geneli hakkında kıdem yılı 1-9 yıl olan öğretmenlere göre daha olumlu baktıklarını söyleyebiliriz. Bu durum sebebini, kıdemli öğretmenlerin eski programı daha iyi tanınması olarak açıklayabiliriz. İlköğretim Birinci Kademe 2005 Sosyal Bilgiler Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi Ece (2007), çalışmasında öğretmenlerin programı mesleğin hizmet sürelerine göre değerlendirmesinde anlamlı bir fark görülememektedir. Yenilenen 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi Erköse (2007), çalışmasında mesleki kıdem ile programı değerlendirmeye ilişkin sonuçları arasında anlamlı bir fark yoktur. Bu sonuçlar çalışmamızı destekler niteliktedir.

Öğretmenler programının mezun olunan okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Programın kazanım, öğretim süreci, değerlendirme ve toplam puanlar boyutunda en yüksek puan eğitim enstitüsü mezunlarına ait olduğu, en düşük puanın eğitim fakültesine ait olduğu görülmüştür. İçerik bölümünde en çok fen edebiyat fakültesi en az eğitim fakültesi mezunlarında, programın genelinde en yüksek puan eğitim fakültesi en düşük puan ise eğitim enstitüsü mezunlarına ait olduğu görülmektedir. Yenilenen 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi Erköse (2007), çalışmasında mezun olduğu okul değişkenine ilişkin, öğretmenlerin sosyal bilgiler dersi öğretim programı ölçeğinin tüm alt boyutlarına yönelik görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamaması çalışmamızı destekler niteliktedir. İlköğretim Birinci Kademe 2005 Sosyal Bilgiler Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi Ece (2007), çalışmasında mezun olunan okul türüne göre kazanım, eğitim durumları, değerlendirme ve programın geleceğe ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Mezun olunan okul türüne göre sosyal bilgiler ders programının anlamlı bir farklılık göstermemesi olumlu bir durumdur.

Sonuç olarak yenilenen sosyal bilgiler programı kazanım, içerik, öğretim süreci, değerlendirme, programın geneli, cinsiyet, kıdem yılı ve mezunun olunan okul türüne göre öğretmenler tarafında olumlu bulunmuştur. Programın temel yaklaşımı, felsefesi sosyal bilgiler öğretmenleri tarafından olumlu karşılanmış olması program başarısı için olumlu bir durum olmakla birlikte, eksik yönlerini hizmet içi eğitim faaliyetleri, seminerler ve çalıştaylarla desteklenmesi program hedeflerine ulaşmada katkı sağlayacaktır.

Sosyal bilgiler dersinde öğrenmenin kalıcı, öğrenci merkezli ve yenilikler açık bir şekilde yapılması için en uygun öğrenme modeli yapılandırmacı eğitim modelidir. Yapılandırmacı eğitim modeli ile sosyal bilgiler eğitimi alacak öğrencilerin özgürlükçü, demokratik hayata inanan, eleştirel düşünebilen, sorumluluk sahibi ve yaratıcı bireyler olacaklardır.

Yapılandırmacı yaklaşımda öğrenen öğrenmeyi ulaşılması imkânsız bir hedef olarak görmekten ziyade, bulunması gereken bir hazine olarak görür.

ÖNERİLER

- 1) Programın kazanımlarına istenilen düzeyde ulaşılabilmesi için kazanımlar için ayrılan ders saati(süre) artırılabilir.
- 2) Programın içeriğinin öğrenci seviyesine uygun hale getirilebilir
- 3) Öğretim sürecinde sınıf içi ve sınıf dışı etkinlikler artırabilir.
- 4) Öğretim sürecinde derslerin işlenişi ile ilgili örnek sayısı artırılabilir.
- 5) Etkinlikleri uygulama sürecinde öğretmenlere daha açıklayıcı bilgiler verilebilir.
- 6) Okul ve sınıf eğitim öğretim etkinlikleri, yapıcı kuramın çoklu boyutlu yönü dikkate alınarak zenginleştirilmiş bilişim ve iletişim teknolojisinin araç gereçleri ile sınıf ortamları zenginleştirilebilir.
- 7) Ölçme ve değerlendirmede farklı ölçme teknikleri geliştirilebilir.
- 8) Programı açık ve anlaşılır kılmak ve öğretmenlerin programın tüm boyutlarını kavraması için hizmet içi eğitim, çalışmalar ve seminerler düzenlenebilir.

KAYNAKLAR

- ACUN, İ., AKAR C ve KAMBER, T. (2011). İlköğretim 1. kademe sosyal bilgiler öğretim programının uygulanabilirliği. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4 (2), 195-218.
- AÇIKGÖZ, K. Ü. (2003). *Aktif Öğrenme*. İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları.
- ALKAN, C., DERYAKULU, D. ve ŞİMŞEK, N. (1995), *Eğitim teknolojisine giriş*. Ankara: Önder Matbaacılık.
- ARSLAN, A. (2004). *Oluşturmacı (constructivist) yaklaşıma dayalı işbirlikli öğrenmenin ilköğretim sosyal bilgiler dersindeki etkileri*. Yayınlanmamı yüksek lisans tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ATA, B. (2007). Sosyal Bilgiler Öğretim Programı, C ÖZTÜRK, (Ed.). Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi Yapılandırmacı Bir Yaklaşım (3. Baskı) içinde (72-83).Ankara: Pegem A Yayınları.
- AYTAÇ, K. (1992). *Avrupa eğitim tarihi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları.
- BAHAR, H. H., ÖZKAYA, F. ve BİROL, N. (2011). 4. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programı hakkında öğretmen görüşlerinin değerlendirmesi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13 (1), 7-18.
- BAHRİYE, E. (2007). *İlköğretim birinci kademe 2005 sosyal bilgiler programının öğretmen görüşlerine göre değerlendirmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Afyonkarahisar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- BARTH, J. L. (1991). *Elementary and Junior High/ MiddleSchool Socical Studies Curriculum, Activites and Materials*. Third Edition. Lanham: University Pres of America, Inc.
- BARTH, J. L. ve DEMİRTAŞ, A. (1996). *İlköğretim sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara.
- BIKMAZ, H. F. (2006). Yeni ilköğretim programları ve öğretmenler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 39 (1), 99-116.

- BROOKS, G., & BROOKS, M. G. (1993). *The case for constructivist classrooms*. Virginia: ASCD Alexandria.
- CHEEK, D. W. (1992). *Thinking Constructively About Science Technology and Society Education*, NY: State University of New York Press.
- COŞKUN, A. (2007). *İlköğretim 4.ve 5. sınıfları sosyal bilgiler programı hakkında öğretmen görüşlerine ilişkin nitel bir çalışma*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- DEMİRCİ, M. P. (2003). *Sınıf öğretmeni adaylarının ısı sıcaklık konusundaki kavram yanlışları ve yanlışların iyileştirilmesinde yapısalcı kuramın etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- DEMİREL, Ö. (2001). *Eğitim sözlüğü*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- DEMİREL, Ö. (2004). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme*, Ankara: Pegem A Yayınevi.
- DERYAKULU, D. (2000). Yapıcı öğrenme. A. ŞİMŞEK (Ed.), *Sınıfta Demokrasi*. (53-57). Ankara: Eğitim-Sen Yayınları.
- DEWEY, J. (1996). *Demokrasi ve eğitim*. (M. S. OTARAN, Çev.), İstanbul: Başarı Yayıncılık.
- DOĞANAY, A.ve SARI M. (2012). Yapılandırmacı öğrenme ortamı özelliklerinin düşünme dostu sınıf özelliklerini yordama düzeyi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21 (1), 21-36.
- DOĞANAY, A. (2005). Öğretimde Kavram ve Genellemelerin Geliştirilmesi. C. ÖZTÜRK, D. DİLEK, (Ed.), *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. (3. Baskı) içinde (269). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- DOĞANAY, A. (2002). Sosyal bilgiler öğretimi. C. ÖZTÜRK ve D. DİLEK, (Ed.), *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. (1. Baskı) içinde (17-43). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- DUFFY, T.M. & CUNNINGHAM, D.J. (1996). “Constructivism: Implication for the Design” and Delivery of Instruction. In D. H. JONSEN, (Eds), *Educational Communications And Technology*, New York: Simon and Schuster Macmillan, 187.

- ERKÖSE, E (2007). *Yenilenen 6.sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirilmesi*, Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ERDEM, E. (2001). *Program geliştirmede yapılandırıcılık yaklaşımı*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi.
- ERSOY, G., F. (2009). *Yeni ilköğretim sosyal bilgiler programının uygulanması ile ilgili değerlendirmeler*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Bilimler Enstitüsü.
- FİDAN, N. (1996). *Eğitim Psikolojisi Okulda Öğrenme ve Öğretme*. Alkım Yayınevi, Ankara.
- GÜNEŞ, F. (2007). *Yapılandırıcı yaklaşımla sınıf yönetimi*. Ankara: Nobel Basımevi.
- GÜRHAN, C., YAŞAR, Ş. ve SÖZER, E. (1998). *Sosyal bilgiler öğretimi*, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, 17-19.
- HARTOONIAN , H. M. ve M. A. LAUGHLIN (1989). Designing a social studies scope and sequence for the 21 st Century: *Social Education*, 53 (6), 388-398.
- HOFER, B. & PINTRICH, P. (1997). Development of epistemological theories: Beliefs about knowledge and knowing their relation to knowig. *Review of Educational Research*, 67 (1), 88-140.
- İKİEL, C. (2002). Yapıcı öğrenme kuramına göre sosyal bilgiler öğretimi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2 (2), 245-262.
- JONASSEN, D. H. (1991). Objectivism versus constructivism: *Do we need a new philosophical paradigm?* *Educational Technology*. 39 (3),5-14.
- KARASAR, N. (1999). *Bilimsel araştırma yöntemleri*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- KARAKUŞ, F. (2007) *Sosyal bilgiler öğretiminde yapıcı öğrenme ve otantik değerlendirme yaklaşımlarının öğrencilerin akademik başarı, kalıcılık ve sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarına etkisi*, Yayınlanmamış doktora tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KAYMAKÇI, S.(2009). Yeni sosyal bilgiler programı neler getirdi. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.

- KILIÇ, G. B. (2001).Oluşturmacı fen öğretimi. *Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1.
- KOMİSYON, (2005). *İlköğretim sosyal bilgiler 6.-7.sınıf programı*. Ankara: Meb Yayınları.
- KÜÇÜKAHMET, L. (2000). *Sınıf yönetiminde yeni yaklaşımlar*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- LORSBACH, A. & TOBİN, K. (1991). *Constructivism as a Referent for Science Teaching*, National Association for Research in Science Teaching.
- MARLOWE, B. & PAGE, M. L. (1998). *Creating and Sustaining the Constructivist Classroom*, USA: Corwin Press.
- MEB. (2005). *Sosyal bilgiler 4. ve 5. sınıf öğretim programları ve klavuzu*. Ankara: Meb Yayınları.
- MEB. (1998). İlköğretim okulu sosyal bilgiler dersi öğretim programı, *Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi*, 2487, 532-568.
- MERRİLL, M. D. (1991). *Constructivism and instructional design*. Educational Technology. May. 45- 53.
- NCSS (1993). “The Social Studies Professional”. Washington Dc, *National Council For The Social Studies*, 3.
- ÖZSOY, G. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri.04 Şubat 2014*, http://www.iejeegreen.com/proje/sunular/gokhan_ozsoy.pdf.
- ÖZDEN, Y. (2003). *Öğrenme ve öğretme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- ÖZTÜRK, C. (Ed.). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi* (3.Baskı). Ankara: Pagem A Yayınları.
- ÖZTÜRK, C. ve OTLUOĞLU, R. (2003). *Sosyal bilgiler öğretiminde edebi ürünler ve yazılı materyaller*. Ankara: Pagem A Yayınları.
- ÖZMEN, Ş. G. (2003). *Fen bilgisi öğretmenlerinin yapılandırmacı öğrenme yaklaşımına ilişkin görüşlerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- SABAN, A. (2005). *Öğrenme-öğretme süreci: yeni teori ve yaklaşımlar*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- SABAN, A. (2004). *Öğrenme-öğretme süreci: yeni teori ve yaklaşımlar*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- SABAN, A. (2002). *Öğrenme öğretme süreci. yeni teori ve yaklaşımlar.* (3. Baskı) içinde (167). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- SAFRAN, M. (2004). İlköğretim programlarında yeni yaklaşımlar sosyal bilgiler (4-5. sınıf). *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi.* 54-55, 32.
- SENEMOĞLU, N. (2003). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim.* Ankara Gazi Kitapevi.
- SİNAN, A. (2006). Geçmişten Günümüze Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgiler. (İ. H. DEMİRCİOĞLU, (Ed.), Sosyal Bilgilerin Temelleri Pegem Yay. Ankara: Pegem A yayınları.
- SÖNMEZ, V. (1999). *Sosyal bilgiler öğretimi ve öğretmen kılavuzu,* İstanbul: Meb. Yayınları.
- SUTHERLAND, P. (1992). *Cognitive Development Today: Piaget and his Critics.* London: Paul Chapman Publishing.
- TEZCİ, E. ve GÜROL, A. (2001). Oluşturmacı öğretim tasarımında teknolojinin rolü. Sakarya Üniversitesi I. Uluslar Arası Eğitim Teknolojileri Sempozyumu ve Fuarı Bildirileri, Sakarya.
- TEZCİ, E. (2002). *Oluşturmacı öğretim tasarım uygulamasının ilköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin yaratıcılıklarına etkisi,* Yayınlanmamış doktora tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ULGEN, G. (2001). *Kavram geliştirme: kuramlar ve uygulamalar,* Ankara: Pegem-A Yayıncılık.
- ULGEN, G. (1994). *Eğitim psikolojisi: kavramlar, ilkeler, yöntemler. kuramlar uygulamalar.* Ankara: Lazer Ofset,
- USLU E. (2007). *İlköğretim 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler programının öğretmen ve idareci görüşleri çerçevesinde değerlendirilmesi,* Şırnak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- UŞUN, S. (2007). Eğitim psikolojisi. S. AKBABA ve Ş. ANLAK, (Ed.). *Öğrenme ve Yapılandırmacı Yaklaşım* içinde (341-362). İstanbul: Lisans Yayınevi.
- VARIŞ, F. (1996). *Eğitimde program geliştirme teoriler-teknikler.* Ankara: Alkım Kitapçılık ve Yayıncılık.
- VON, G. E. (1995). *A Constructivist approach to teaching.* New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates ins, 3-15.

- YANPAR, T. (2001 a). İlköğretim sosyal bilgiler dersinde oluşturmacı (constuctivist) yaklaşımın öğrenciler üzerindeki çok yönlü etkilerinin niteliksel ve niceliksel olarak incelenmesi. Doktora Sonrası Yapılan Bağımsız Araştırma Raporu.
- YAPICI, M. (12 Aralık2007). Yapılandırmacı ders, 02 Şubat 2014, <http://www.universite toplum.org/text.php?id=339>.
- YAŞAR, Ş. (1998) . *Yapısalcı kuram ve öğrenme-öğretme süreci*. 11. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi. Selçuk Üniversitesi, Konya, 696-698.
- YILDIRIM, A. ve ŞİMŞEK, H, (1999). *Nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- YURDAKUL, B. (2004). Eğitimde davranışçılıktan yapılandırmacılığa geçiş için bilgi, gerçeklik ve öğrenme olgularının yeniden anlamlandırılması. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4 (8), 109-120.
- YURDAKUL, B. (2005a) Yapılandırmacılık. Ö. Demirel, (Ed.), *Eğitimde Yeni Yönelimler* (ikinci baskı) içinde (39-61). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

IX. EKLER

EK I-Kişisel Bilgi Formu

EK II- Sosyal Bilgiler Programı Değerlendirme Ölçeği

EK III- Anket Uygulanacak Okul Listesi

EK- IV-Milli Eğitim İzni

EK V- Valilik İzni

EK-1

BİRİNCİ BÖLÜM

SEVGİLİ ÖĞRETMENİM;

“2006-2007 Eğitim Öğretim Yılında yenilenen “Ortaokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Programının Yapılandırma Eğitim Kuramına Göre Uygulaması ile İlgili Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” konulu yüksek lisans tez çalışması kapsamında öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesine yönelik sizlere anket formu sunulmuştur. Size uygun olan seçeneklere lütfen (X) işareti bırakınız. Araştırmaya katkılarınızdan dolayı teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Ersin SAĞLAM

Erzincan Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

İlköğretim Anabilim Dalı

Sosyal Bilgiler Eğitimi Bölümü

Yüksek Lisans Öğrencisi

KİŞİSEL VE MESLEKİ ÇALIŞMALARINIZA AİT BİLGİLER

1-Cinsiyetiniz:

Kadın Erkek

2-Öğretmenlik mesleğindeki kıdem süreniz:

1-9 yıl 0-20 yıl 21yıl ve üzeri

3-Mezun olduğunuz okul:

Eğitim Fakültesi Fen Edebiyat Fakültesi Eğitim Enstitüsü

EK-2

İKİNCİ BÖLÜM

Kod	5. Sınıf Sosyal Bilgiler Programının da Yapılandırmacı Öğrenme Kuramına Göre Öğretmen Değerlendirmesi	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katlıyorum	Kesinlikle Katlıyorum
	Kazanımlar Bölümüyle İlgili Öğretmen Görüşleri					
1.1.	Programda belirtilen genel amaçlar kazanımlar ile tutarlıdır.					
1.2.	Programda belirtilen genel amaçlar konu ile tutarlıdır.					
1.3.	Programda belirtilen genel amaçlar etkinlikler ile tutarlıdır.					
1.4.	Üniteler için ayrılan süre belirtilen kazanımları gerçekleştirmek için yeterlidir.					
1.5.	Kazanımlar açık ve anlaşılır şekilde ifade edilmiştir.					
1.6.	Kazanımlar öğrencilerin aktif katılımını desteklemektedir.					
1.7.	Kazanımlar öğrencilerin günlük yaşama uyum sağlamalarını kolaylaştıracak niteliktedir.					
	İçerik Bölümüyle İlgili Öğretmen Görüşleri					
2.1.	İçerik günceldir.					
2.2.	Gereksiz konu tekrarları yapılmamıştır.					
2.3.	Konular çok geniş alınmıştır.					
2.4.	Konuların sıralanışı yakından uzağa ilkesine uygundur.					
2.5.	İçerik öğrenci seviyesine uygundur.					
2.6.	İçerik günlük yaşamda işe yarayacak bilgiler içerir.					
2.7.	İçerik öğrencilerin derse katılımını olumlu yönde etkilemektedir.					
	Öğretim Süreçleri Bölümüyle İlgili Öğretmen Görüşleri					
3.1.	Konuların öğretimi ile ilgili okul- sınıf içi etkinlikler yeterlidir.					
3.2.	Konuların öğretimi ile ilgili okul dışı etkinlikler yeterlidir.					
3.3.	Okul içi etkinliklerin nasıl uygulanacağı ile ilgili bilgiler yeterlidir.					
3.4.	Okul dışı etkinliklerin nasıl uygulanacağı ile ilgili bilgiler yeterlidir.					
3.5.	Etkinlikler öğrencilerin derslere katılımını destekler niteliktedir.					
3.6.	Öğretim yöntemleri ile ilgili açıklamalar yeterlidir.					
3.7.	Öğretim araç-gereçleri ile ilgili açıklamalar yeterlidir.					
3.8.	İşleniş ile ilgili verilen örnekler öğretmene yardımcı olmaktadır.					
3.9.	İşleniş ile ilgili verilen örneklerin sayısı yeterlidir.					
3.10.	Önerilen araç-gereçler ulaşılabilir niteliktedir.					
3.11.	Önerilen araç-gereçler kullanılabilir niteliktedir.					

	Değerlendirme Bölümüyle İlgili Öğretmen Görüşleri					
4.1.	Öğrenci başarısını ölçmeye yönelik etkinlikler yeterlidir.					
4.2.	Öğrenci başarısının değerlendirilmesi ile ilgili etkinliklerin nasıl yapılacağı hakkında bilgiler yeterlidir.					
4.3.	Önerilen ölçme-değerlendirme etkinlikleri belirtilen sürelerde yapılabilir.					
4.4.	Önerilen ölçme ve değerlendirme etkinlikleri uygulanabilir niteliktedir.					
4.5.	Ölçme ve değerlendirme ile ilgili etkinlikler açık ve anlaşılır bir şekilde ifade edilmiştir.					
4.6.	Program, ölçme ve değerlendirme etkinliklerinde öğretmene yeterince yardımcı olmaktadır.					
	Programın Bütünüyle İlgili Öğretmen Görüşleri					
5.1.	Program, yeterince açık ve anlaşılırdır.					
5.2.	Program, öğretmene yardım edecek niteliktedir.					
5.3.	Program, öğrenci gelişim düzeyine uygundur.					
5.4.	Program, öğrenci ihtiyaçlarını karşılayabilecek düzeydedir.					
5.5.	Program, bilimsel ve teknolojik gelişmelere uygundur.					
5.6.	Programın bölümleri birbiri ile tutarlıdır.					
5.7.	Program, 4. sınıftaki diğer derslerin öğretim programları ile tutarlıdır.					
5.8.	Program, alt ve üst sınıf programları ile tutarlıdır.					

EK-3

No	Araştırma Yapılacak Okullar	Öğretmen Sayısı
1	TÜRK TELEKOM BİNALİ YILDIRIM ORTAOKULU	5
2	VALİ RECEP YAZICIOĞLU ORTAOKULU	2
3	İMKB MÜŞİR ZEKİ PAŞA ORTAOKULU	5
4	HOCA BEY TOKİ ORTAOKULU	3
5	ERZİNCAN İMAMA HATİP ORTAOKULU	2
6	GÜLHANIM CELAL TORAMAN ORTAOKULU	1
7	ORGENARAL SELAHATİN DEMİRCİ OĞLU ORTAOKULU	2
8	CUMHURİYET ORTAOKULU	5
9	BAHÇELİEVLER ORTAOKULU	2
10	YUNUS EMRE ORTAOKULU	3
11	13 ŞUBAT ORTAOKULU	3
12	GÜVENLİK ORTAOKULU	3
13	VALİ METİN İLYAS ORTAOKULU	3
14	75.İMKB ORTAOKULU	2
15	DEMİRKENT ATATÜRK ORTAOKULU	1
16	DEMİRKENT TOKİ ORTAOKULU	1
17	KAVAKYOLU PAŞA ORTAOKULU	2
18	KAVAKYOLU ORTAOKULU	1
19	MEHMETÇİK ORTAOKULU	1
20	TERZİ BABA İMAM HATİP ORTAOKULU	1
21	ŞEHİT CENGİZ TOPEL MİTHAT PAŞA ORTAOKULU	2
22	SÜMER ORTAOKULU	2
23	AKYAZI ORTAOKULU	1
24	ULALAR ORTAOKULU	2
25	ULALAR 75. BAYRAK ORTAOKULU	2
26	ÇUKUR KUYU ORTAOKULU	1
27	ÇUKUR KUYU FATİH ORTAOKULU	1
28	ÜZÜMLÜ/ ŞEHİT MURAT BAYRAM ORTAOKULU	2
29	ÜZÜMLÜ ORTAOKULU	3
30	ÜZÜMLÜ/ BAYIRBAĞ ORTAOKULU	1
31	ÜZÜMLÜ/ GEYİKLİ ORTAOKULU	1
32	ÜZÜMLÜ/ KARAKAYA GÖKBAYRAK ORTAOKULU	1
33	YAYALABAŞI ORTAOKULU	2
34	YALINCA ORTAOKULU	2
35	YALNIZBAĞ ORTAOKULU	1
36	MOLLAKÖY ORTAOKULU	1
37	DR. CAHİT ZİYA ULUKÖK ORTAOKULU	1
38	REFAHİYE/ YATILI BÖLGE ORTAOKULU	1
39	REFAHİYE/ GÜRSEL NEVZAT ÇEÇEN ORTAOKULU	1
40	KEMAH/ KERER ORTAOKULU	1
41	KEMAH/ YATILI BÖLGE ORTAOKULU	1
42	KEMAH/NECATİ BEY ORTAOKULU	1
43	ÇAYIRLI/CENNET PINAR ORTAOKULU	1
44	ÇAYIRLI/YAZIKAYA ORTAOKULU	1
45	ÇAYIRLI/ BALIKLI ORTAOKULU	1
46	ÇAYIRLI/ZİYA GÖKALP ORTAOKULU	2

47	ÇAYIRLI/HARMAN TEPE ORTAOKULU	1
48	ÇAYIRLI/ÇAYKENT ORTAOKULU	1
49	TERCAN/ AHMET YESEVİ ORTAOKULU	2
50	TERCAN/ YATILI BÖLGE ORTAOKULU	2
51	TERCAN/ SALTUKLU ORTAOKULU	1
52	TERCAN/ İMAM HATİP ORTAOKULU	1
53	TERCAN/ MAMAHATUN 17 ŞUBAT ORTAOKULU	1
54	TERCAN/ BAŞBUDAK ORTAOKULU	1
55	KEMALİYE/TOPKAPI ORTAOKULU	1
56	KEMALİYE /EĞİN İSTİKLAL ORTAOKULU	2
57	İLİÇ/23 NİSAN ORTAOKULU	1
58	OTLUKBELİ/FATİH ORTAOKULU	1
59	OTLUKBELİ/FATİH ORTAOKULU	1
60	İL MİLLİ EĞİTİM	2
61	MİLLİYET ANADOLU ÖĞRETMEN LİSESİ	1
62	AKŞEMSETİN İLKOKULU	1
	TOPLAM:	104

EK-4

**T.C.
ERZİNCAN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü**

Sayı : 45468433/605/3799469
Konu: Araştırma İzni

12/12/2013

..... MÜDÜRLÜĞÜNE
ERZİNCAN

Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Ersin SAĞLAM'ın, müdürlüğümüze bağlı merkez ve ilçelerdeki ortaokullarda görevli öğretmenlere yönelik "Ortaokul 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Programının Yapılandırmacı Öğrenme Kuramına Göre Öğretmen Değerlendirmesi" adlı çalışması kapsamında anket uygulama isteği, 06.12.2013 tarihli ve 45468433-605-3728069 sayılı Valilik Onayı ile uygun görülmüş olup, onay ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Yakup YILDIZ
Müdür a.
İl Millî Eğt. Şube Müdürü

EKLER:

- Valilik Onayı (1 sayfa)
- Anket ve Çalışma Takvimi (4 sayfa)

DAĞITIM:

- Resmî Ortaokul Müdürlüklerine

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. Evrak teyidi <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 3d8-baf5-3ee4-a59c-87c8 kodu ile yapılabilir.

Erzincan İl Millî Eğitim Müdürlüğü
Atatürk Mah. Fevzipaşa Cad. 24030 ERZİNCAN
Elektronik Ağ: <http://erzincan.meb.gov.tr>
e-posta: projelerekibi24@meb.gov.tr

Strateji Geliştirme Hizmetleri-2
Ayrıntılı bilgi için: Hamza YILMAZ Şube Müdürü
Tel: (0 446) 214 20 73
Faks: (0 446) 214 11 85

EK- 5

T.C.
ERZİNCAN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 45468433/605/3728069

06/12/2013

Konu: Araştırma İzni

VALİLİK MAKAMINA
ERZİNCAN

- İlgi :a) Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'nün 27.11.2013 tarihli ve 18199346-302.08.01-1374 sayılı yazısı.
b) Milli Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 2012/13 No'lu Genelge'si.

Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Ersin SAGLAM, ilimiz Merkez ve ilçelerindeki ortaokullarda görevli öğretmenlere yönelik "Ortaokul 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Programının Yapılandırma Öğrenme Kuramına Göre Öğretmen Değerlendirmesi" adlı çalışma kapsamında anket uygulamak istemektedir.

İlgi (b) genelge dahilinde, adı geçen araştırmanın ilimiz Merkez ve ilçelerindeki ortaokullarda görevli öğretmenlere uygulanması müdürlüğümüzce yerinde görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde; onaylarınıza arz ederim.

Özer HAYLI
İl Millî Eğitim Müdür V.

O L U R
.../12/2013

Fatih KAYA
Vali a.
Vali Yardımcısı

EKLER:

- Araştırma Belgeleri (14 sayfa)
- Komisyon Onayı (1 sayfa)

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır

Erzincan İl Millî Eğitim Müdürlüğü
Atatürk Mah. Fevzipaşa Cad. 24030 ERZİNCAN
Elektronik Ağ: <http://erzincan.meb.gov.tr>
e-posta: projelerekibi24@meb.gov.tr

Strateji Geliştirme Hizmetleri-2
Ayrıntılı bilgi için: Hamza YILMAZ Şube Müdürü
Tel: (0 446) 214 20 73
Faks: (0 446) 214 11 85